

SADRŽAJ

9	Reč autora: U čemu ovo tumačenje može da vam pomogne?
12	Vodič dobrog biblijskog čitanja
	TUMAČENJE:
21	<i>Prva poslanica apostola Jovana</i>
28	1. Jovan 1
41	1. Jovan 2:3-3:3
60	1. Jovan 3:28-3:24
84	1. Jovan 4
96	1. Jovan 5
114	2. Jovan
122	3. Jovan

Posebne teme:

34	Hrišćanska korporativnost
47	“Prebivanje” u Jovanovim spisima
51	Hrišćani i vlasti
62	NZ pojmovi koji opisuju Hristov povratak
64	Pravednost
68	Novozavetne činjenice o spasenju
74	Sin Božiji
80	Ograničena neograničenost molitve
86	Da li hrišćani treba da sude jedni drugima?
101	Sugurnos
104	Zastupnička molitva
108	Šta je smrtni greh?

Glavne skraćenice:

SZ – Stari zavet

NZ – Novi zavet

LXX – Septuaginta

IVP - Inter Varsity Press

NJB - New Jerusalem Bible

KJV - King James Version

SSP – Savremeni srpski prevod

NSP – Novi srpski prevod

Reč autora:

U čemu ovo tumačenje može da vam pomogne?

Tumačenje Svetog pisma je umno i duhovno nastojanje da se shvati nadahnuti pisac Pisma, tako da nam njegova poruka bude jasna i svakodnevno delotvorna.

Duhovni proces je veoma važan ali ga nije lako objasniti. On zahteva naše predanje i našu otvorenost prema Bogu. Moramo da budemo gladni bogopoznanja (1), znanja o njegovom delu (2), voljni da mu služimo (3). A to podrazumeva molitvu, ispovedanje i voljnost za životnim promenama. Sveti Duh je najbitniji u čitavom toku tumačenja. Pa opet, biće nam tajna doveka zašto iskreni i bogobojažljivi hrišćani tako različito shvataju Pismo.

Umni – racionalni proces je već lakše opisati. Prema tekstu Pisma moramo da budemo dosledno pošteti, kako ne bismo u njega učitali naše lične i denominacijske sklonosti. Svi smo mi vremenski i istorijski uslovljeni. Niko od nas nije objektivni i neutralni tumač. Ovaj komentar, verujem, vam nudi nepristrasni umni pristup Reči. On sadrži tri pravila tumačenja koja su sačinjena tako da odolimo sopstvenim sklonostima.

Prvo pravilo

Prepoznamo istorijsku pozadinu u kojoj je dotična biblijska knjiga napisana. Uočimo istorijske posebnosti njenog autorstva. Svaki je pisac imao svoje razloge i poruku koju je hteo da prenese. Zato nadahnuti tekst ne može da nam danas kazuje nešto što izvorni, nadahnuti autor nije hteo da poruči. Dakle, nisu naši porivi bitni - istorijski, kulturni, lični, osećajni, denominacijski – već njegovi. Istina, primena je važan deo tumačenja, ali pre bilo kakve primene mora da usledi ispravno tumačenje. Svaki biblijski tekst ima samo jedno jedino značenje – ovo moramo sebi stalno ponavljati. I to značenje je ujedno i ono što nam Duh i danas poručuje kroz taj i takav tekst. Naravno, to značenje svakako ima raznovrsnu primenu na različite kulture i njihove okolnosti. A sve te primene uvek moraju biti podređene izvornom piščevom naumu. U tom smislu i ovaj priručnik ima prigodan uvod u svaku svetopisamsku knjigu.

Drugo pravilo

Prepoznamo književnu jedinstvenost. Svaka knjiga Svetog pisma je na svoj način posebna. Nijedan tumač nema pravo da izdvoji jednu istinu, ili njen deo, na račun drugih koje zapostavlja. Zato u prvom redu treba težiti razumevanju poruke čitave knjige, pre nego li se upustimo u tumačenje njenih posebnosti. Dakle, poglavlja i stihovi ne mogu da znače nešto što cela knjiga ne kazuje. Tumačenje treba da pređe sa deduktivnog na induktivni pristup, sa ukupne misli na pojedinačnu. Ovaj komentar je osmišljen tako da pomogne studentu u proučavanju pojedinih knjiga kroz odeljke. Uostalom, nadahnutost biblijskog teksta nije u njegovoj podeli na poglavlja i stihove. Ali, takva podela je osmišljena kako bi nam pomogla da razumemo glavnu poruku.

Tumačenje odeljka – ne pojedinih rečenica, fraza, reči – je ključ u razumevanju prvobitnog autorevog nauma. Jer, odeljak sačinjavaju objedinjene misli uobličene u temu. U tom smislu svaka reč, svaki izraz i rečenica nekog odeljka vode ka određenoj temi. U njoj je njihov smisao, značaj, tema ih objašnjava. Na isti način, prateći piščev naum od odeljka do odeljka, dolazimo i do ukupne poruke određene biblijske knjige.

Treće pravilo

Čitajmo Sveto pismo u svim dostupnim prevodima. Tako ćemo dobiti širi i potpuniji uvid u semantičko značenje određenih reči i izraza. Vrlo često se dotična izvorna reč starogrčkog može iskazati na više načina. Više različitih prevoda upravo to ističu i u njima uviđamo raznolikosti izvornih grčkih rukopisa – manuskripta. Ovo ne utiče nužno na doktrinu, ali nas vraća na izvorni tekst koji je proizašao iz pera drevnog pisca.

Ovaj komentar pruža studentima mogućnost brzog proveravanja njihovih sopstvenih tumačenja. Ovo štivo nije konačni autoritet. Cilj mu je da izazove na rad i obavesti tumača. Ima i drugih komentara koji nam pomažu da ne budemo uskogrudni, dogmatični i navijački okrenuti svom “timu”, svojoj denominaciji. Svaki tumač treba da ima uvid u više tumačenja kako bi uvideo višeznačnost biblijskog teksta. Jer, rekli smo, zapanjujuće je primetiti koliko malo slaganja ima među tumačima koji tvrde da im je Pismo jedini izvor istine.

Reč autora:

Iskreno, meni su ova tri pravila pomogla da savladam svoja ograničenja spram starih tekstova. Nadam se da će na isti način i vama pomoći.

Bob Utley
East Texas Baptist University
27. jun 1996. god.

Vodič dobrog biblijskog čitanja:

Lično traganje za pouzdanom istinom

Možemo li da znamo šta je istina? Gde da je nađemo? Da li možemo da je shvatimo ligikom? Postoji li neki konačni autoritet? Postoji li nešto što može da u potpunosti vodi naš život, naš svet? Ima li naš život smisao? Zašto smo ovde? A kuda to idemo? Ovakva i slična pitanja postavlja samo čovek – razumno biće – od samih svojih početaka (Pro 1:13-18; 3:9-11). Dobro se sećam svoje potrage za ključnim osloncem života. Bio sam mlad kada sam poverovao u Hrista, uglavnom na osnovu jakih primera nekih iz moje porodice. Ali, kako sam rastao, rasla su i moja pitanja. Kulturni i verski klišeji mi nisu donosili odgovore. Bilo je to vreme zbunjenosti, vreme traganja i htenja, vreme kada sam živo osećao beznade sveta u kojem sam živeo.

Mnogi su tvrdili da imaju odgovore na moja pitanja. Ali, brzo sam uviđao da se oni zasnivaju na (1) ličnom stavu, (2) drevnim mitovima, (3) ličnim iskustvima ili (4) psihološkim projekcijama. A meni je trebao dokaz, više činjenica i oslonca za pogled na svet, nepokolebljivi centar i smisao života.

I sve to sam pronašao proučavajući Sveto pismo. U njemu sam tragao za pouzdanim dokazima. I pronašao sam ih. Pronašao sam (1) da arheologija dokazuje istorijsku pouzdanost Pisma; (2) pouzdanost proroštava Starog zaveta; (3) jedinstvo biblijske poruke usprkos 16 vekova nastajanja teksta; (4) lična svedočenja ljudi koji su tvrdili da su im životi suštinski promenjeni Biblijom. Zato je hrišćanstvo – kao jedinstven sistem verovanja i delovanja – kadro da se bori sa složenim pitanjima ljudskog života. I tu nije reč samo o racionalnom okviru, već i o praktičnoj dokazljivosti biblijske vere, upotrebljivosti koja mi je donela unutrašnju radost i životnu ravnotežu.

U Hristu sam našao taj preko potrebni epicentar života. I to u onom Hristu koga objavljuje Pismo. Bio je to snažan i emotivan doživljaj. Pa opet, živo se sećam šoka, kada sam shvatio kako se na jednu te istu reč može gledati različito, čak i u krugu istih crkava i tumača. Tako je dokaz da je Biblija tačna i pouzdanja vredna postao ne cilj i kraj mog traganja, već jedan veliki početak. Pa, kako razaznajem šta je šta, u areni sukobljenih tumača i tumačenja?

Ovo pitanje je postalo moja životna strast i poziv. U prvom redu sam znao da mi je vera u Hrista (1) donela mir i radost. Jer, moj um je vapio za čvrstim tлом istine u živom blatu močvare post-modernističke kulture. (2) Dobio sam vođstvo kroz dogmatsku sigurnost sukobljenih svetskih religijskih sistema. (3)

Vodič dobrog biblijskog čitanja:

Dobio sam lek protiv denominacijske bahatosti. Kada sam se upustio u potragu za sigurnim razumevanjem drevnih biblijskih tekstova, zapanjio sam se nad sopstvenom kulturnom, crkvenom, ličnom i istorijskom ostrašćenošću. Do tada sam čitao Bibliju tek toliko da utvrdim svoja ubeđenja. Božja Reč mi je služila da napadnem neistomišljenike i da tako utvrdim sve slabosti i manjkavosti. O, bilo je bolno suočiti se sa svim tim!

Iako sam znao da ne mogu postati sasvim objektivan, postao sam mnogo bolji čitalac Svetog pisma. Počeo sam da uočavam svoje sklonosti i da ih proučavam. Još nisam sasvim ovladao njima, nisam se oslobodio svoje pristrasnosti. Stvarno, tumači Biblije su njeni najgori čitaoci!

Evo nekoliko načela koja će, verujem, biti i vama vredna u ovom priručniku o tumačenju Božje reči.

I.Načela

A. Verujem da je Sveto pismo u celosti nadahnuto Božje samootkrivenje. Zato svako njegovo tumačenje treba da bude u skladu sa prvobitnim namerama njegovog božanskog autora – Duha – i čoveka pisca, u njegovim istorijskim posebnostima.

B. Verujem da je Pismo pisano za obične ljude i za svakog čoveka ponaosob! Bog se prilagodio čoveku i progovorio mu jasno i glasno u određenim istorijskim i kulturnim okolnostima. Bog nam nije sakrio istinu, štaviše, on nam ju je objavio i želi da je razumemo. Zato te istine treba tumačiti u svetlu ondašnjih zbivanja, a ne spram naših aršina. Biblija ne sme da kazuje nama danas nešto što nikada ranije nije, a posebno ne ono što njeni izvorni primaoci nisu čuli. Njena poruka je shvatljiva i prihvatljiva i najprosečnijoj osobi jer je pisana razumljivim jezikom svakodnevice.

C. Verujem da Pismo ima jedinstvenu poruku i svrhu. Biblija ne protivureči sebi, iako ima teške izjave i naizgled paradoksalne odeljke. No, upravo zato je Biblija sama sebi najbolji tumač.

D. Verujem da svaki svetopisamski odeljak izvorno (uključujući i proroštva) ima samo jedno značenje, onako kako je to autor zamislio. I premda nikada ne možemo sasvim da budemo sigurni u piščeve namere, postoje sigurne vodilje u tom smeru:

1. žanr, literalna vrsta kojom je tekst napisan
2. istorijske okolnosti i/ili neke posebnosti koje su dovele do pisanja nekog teksta

Vodič dobrog biblijskog čitanja:

3. književni kontekst cele biblijske knjige, kao i određenog odeljka te knjige
4. tekstualna skica neke celine, nekog odeljka u odnosu na celu knjigu
5. gramatičke posebnosti kojima se prenosi neka poruka
6. posebno izabrane reči i pojmovi koji prenose poruku
7. uporedni/paralelni odeljci

Ovih sedam pristupa čine tumačenje određenog teksta. Ali, pre nego li ih detaljnije objasnim – kao praktične korake dobrog čitanja Pisma – dozvolite mi da vas podsetim na loše metode koje svakako treba izbeći. Zbog njih nastaju zabune i sukobi u različitom tumačenju.

II. Pogrešni metodi tumačenja

A. Ne uzimanje u obzir književnog konteksta biblijskih knjiga. Kod ovog pristupa se svaka reč i izjava Pisma koriste kao samostojeći apsoluti, bez obzira na to šta je pisac hteo njima stvarno da kaže. U teologiji se ovako nakaradno tumačenje zove “proof-texting” – kada svoj stav podupireš Pismom.

B. Ne uzimanje u obzir istorijske okolnosti teksta i oslanjanje na nerealne, manjkave podatke i izvore koji nemaju ništa sa tekstom.

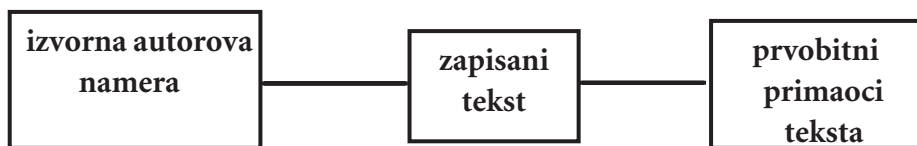
C. Ne uzimanje u obzir istorijske okolnosti teksta i baratanje istim kao da je reč o jutrošnjim novinama napisanim isključivo za nas danas.

D. Ne uzimanje u obzir istorijske okolnosti teksta nametanjem simbolizma. Tada tekst dobija filozofsko-teološka značenja potpuno drugačija od onih koja su čuli njegovi prvi čitaoci i slušaoci.

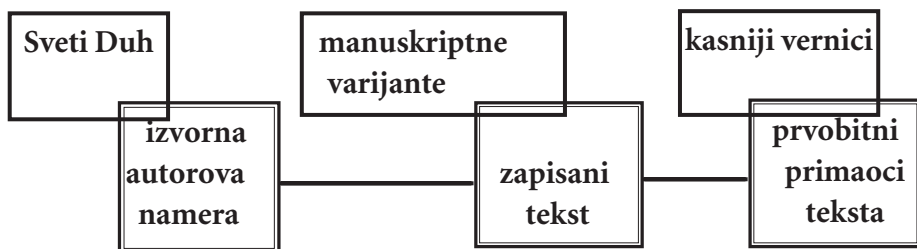
E. Ne uzimanje u obzir izvorno značenje teksta kroz brutalno nametanje krutih doktrina, omiljenih dogmi ili savremenih trendova koji nemaju veze sa izvornim piščevim motivima. To se najčešće dešava kod nametanja pristupa čitanja – Šta ovaj tekst znači za mene? Tako čitalac postaje isključiva mera tumačenja.

Vodič dobrog biblijskog čitanja:

U pisanoj ljudskoj komunikaciji srećemo barem tri stvari:

Do skora su se svi načini čitanja usredsređivali oko ova tri elementa. Ali, kada je reč o Bibliji i njenoj jedinstvenoj nadahnutosti, treba dodati sledeće:

Tok tumačenja traži sve ove elemente. Moj pristup u ovom priručniku daje naglasak na autora i izvorni tekst. Činim to svesno, upravo zbog gore navedenih zloupotreba: (1) produhovljavanja teksta i (2) “Šta-ovaj-tekst--znači-za-mene” čerečenja teksta. Zloupotrebe se mogu pojaviti na svim nivoima tumačenja. Zato uvek treba proveravati svoje motive, predubeđenja, uhodane pristupe tekstu, izraženu potrebu za primenom. Ali, kako biti oprezan ako nema granica, nema pravila u tumačenju? Samo autorstvo nekog teksta i njegova struktura nam pružaju sigurne vodilje pouzdanog tumačenja. Dakle, kako u svetlu navedenih loših pristupa možemo pouzdano i dosledno tačno čitati i tumačiti Pismo?

III. Neki od načina dobrog čitanja Pisma

Ovde ne želim da govorim o posebnim načinima tumačenja pojedinih žanrova, tj. književnih vrsta. Reč je o opštim hermeneutičkim principima – principima tumačenja koji važe za sve nadahnute tekstove. U ovom domenu preporučujem odlično štivo Gordona Fija, “How to read The Bible For All Its Worth”, u izdanju kuće Zondervan.

Pravila koja ću ovde isticati su upravo ona po kojima čitalac kao tumač dozvoljava da mu sam Duh rasvetli tekst. Dakle, i Duh i tekst i čitalac čine jedno. Stalo mi je do toga da pomognem tumačima da ne zavise isključivo od drugih, velikih i poznatih tumača. Možda znate izreku – “Biblija baca mnogo

Vodič dobrog biblijskog čitanja:

svetla na komentare”! Ne želim ovim da omalovažim veliki doprinos mnogih komentara, već da im odredim primereno mesto i upotrebu.

Moramo biti sigurni da naše tumačenje stvarno proizilazi iz teksta. Evo šta nam daje putokaz u tom smeru:

1. pisac teksta
 - a) istorijske okolnosti
 - b) književni kontekst
2. piščev izbor:
 - a) gramatičke strukture teksta – sintakse
 - b) savremena upotreba pojedinih reči
 - c) žanr/književna vrsta
3. naše razumevanje
 - a) odgovarajućih uporednih tekstova

U svakoj fazi tumačenja moramo se ravhati po ovim pravilima. Jer, Sveto pismo je naše jedino merilo verovanja i delovanja. Nažalost – rekoh već ranije – hrišćani se ne slažu oko učenja Božje reči. I to je poražavajuće: tvrdimo da je u celini nadahnuto Bogom, a onda se delimo oko toga šta nam i kako kazuje! Postoje četiri faze, četiri koraka čitanja Pisma:

A. Prva faza

1. Određenu biblijsku knjigu čitajte iz više prevoda, posebno onih koji potiču iz različitih prevodilačkih škola.
 - a) doslovni, tj. od-reči-do-reči prevodi
 - b) dinamični prevodi
 - c) slobodni – parafrazirani prevodi
2. Uočite glavni razlog pisanja, definišite temu.
3. Prepoznajte (ukoliko se to može) literalno jedinstvo teksta. Naime, koje rečenice i poglavlja iskazuju centralnu misao, temu.
4. Prepoznajte preovlađujući žanr
 - a) u Starom zavetu:
 - (1) (jevrejsku naraciju, priču)
 - (2) (jevrejsku poeziju (Psalmi, mudrosni spisi))
 - (3) (jevrejska proroštva (proza i poezija))
 - (4) (zakon)
 - b) u Novom zavetu:
 - (1) (naracija, priča (Evandjelja, Dela))
 - (2) (poređenja Evandjelja)
 - (3) (pisma, tj. poslanice)

Vodič dobrog biblijskog čitanja:

(4) (apokaliptični spisi)

B. Druga faza

1. Pročitajte iznova celu knjigu, ponovo izdvojite glavne teme i likove
2. Skicirajte glavne teme i iskažite ih kratkim i sadržajnim rečenicama
3. Uporedite to do čega ste došli sa svrhom čitavog svog tumačenja.

C. Treća faza

1. Još jednom pročitajte celu knjigu, ali ovoga puta jasno uočite istorijski kontekst i posebnosti koje su dovele do pisanja.
2. Nabrojte sve istorijske činjenice iz teksta:
 - a) pisac
 - b) vreme pisanja
 - c) primaoci
 - d) razlozi pisanja
 - e) kulturne posebnosti i njihov odnos spram svrhe pisanja
 - f) podaci o tada poznatim istorijskim ličnostima i događajima
3. Skicirajte odeljak koji proučavate. Uvek pazite da se iz njega jasno vidi literalno jedinstvo odeljka. Samo tako moći ćete da pratite izvorni piščev naum i tok misli teksta.
4. Proverite istorijske odrednice pomoću odgovarajućih priručnika.

D. Četvrta faza

1. Čitajte odeljak u različitim prevodima:
 - a) doslovni, tj. od-reči-do-reči prevodi
 - b) dinamični prevodi
 - c) slobodni – parafrazirani prevodi
2. Istražite jezičku, tj. gramatičku strukturu:
 - a) Da li tekst ima izraze koji se ponavljaju (Ef 1:6, 12, 13)
 - b) ponavljaju li se gramatički oblici (Rim 8:31)
 - c) Da li ima u tekstu misaonih kontrasta
3. Uočite sledeće pojmove:
 - a) posebne termine
 - b) neuobičajene pojmove
 - c) važne gramatičke oblike
 - d) posebno teške reči, pojmove, rečenice
4. Potražite odgovarajuće uporedne odeljke
 - a) prepoznajte koji tekst najjasnije govori o temi koju proučavate

Vodič dobrog biblijskog čitanja:

- (1) konsultujte knjige sistematske teologije
 - (2) upotrebite prevode Pisma sa uporednim stihovima
 - (3) upotrebite konkordance
- b) Istražite da li postoji tekst, odeljak, stih koji možda stoji u potpunoj suprotnosti sa temom vašeg tumačenja. Mnoge biblijske istine imaju svoju tzv. paradoksalnu stranu. I zato mnoge denominacije imaju silne probleme kada se podupiru polovičnim stihovima. Pošto je čitavo Pismo Bogonadahnuo valja težiti ravnoteži u tumačenju.
- c) Potražite slične izjave u samoj knjizi ili odeljku koji proučavate, u tekstovima istog autora istog žanra. Biblija je sama sebi najbolji tumač jer ju je nadahnuo sam Bog.
5. Upotrebite pomoćnu literaturu kod provere istorijskih odrednica ili nekih drugih vremenskih posebnosti:
- a) studijske Biblije
 - b) biblijske enciklopedije, rečnike, priručnike
 - c) uvode u biblijske knjige
 - d) biblijske komentare (u ovom koraku premeravamo svoja otkrića spram proverenih dostignuća na polju tumačenja).

IV. Primena tumačenja Svetog pisma

Kada uradimo sve što je potrebno da bismo razumeli biblijski tekst u njegovom izvornom značenju, tek tada treba da ga primenimo u svom životu, u našoj kulturi. Zato vidim biblijski autoritet kao ispravno shvatanje šta je nadahnuti pisac rekao tada, u svoje vreme, i šta ta poruka znači sada, u naše vreme.

Primena uvek mora da sledi pravilno tumačenje. Nemoguće je pravilno primeniti svetopisamska učenja danas ako ne znamo šta su značila tada. Božja reč ne sme da govori nama danas ono što nikome nikada nije govorila.

U tome nas vodi pravilno skicirani odeljak (faza 3). Primena treba da sledi upravo odatle, a ne sa nivoa analize reči. Jer, pojedine reči imaju svoje značenje samo u celini, u kontekstu. Isto važi i za rečenice. Samo je autor teksta onaj koji je božanski nadahnut. Mi ga sledimo jedino po prosvetljenju tog istog Duha. A to je iluminacija a ne inspiracija. Zato na izraze poput – “Tako kaže Gospod” – imaju pravo samo biblijski pisci. Dakle, primena se tiče sveobuhvatne poruke tumačenog teksta, s obzirom na njegovo – rekli smo – literalno jedinstvo i razvoj ukupne misli nekog odeljka.

V. Duhovna strana tumačenja

Sve do sada sam govorio o logičkom i tekstualnom procesu koji spada u tumačenje i primenu. Ali, u duhovnom smislu sledeće stvari su mi bile dragocene:

- A. Moli se za pomoć Svetog Duha (1. Kor 1:26 do 2:16)
- B. Moli se za oprostjenje i očišćenje od greha kojih si svestan (1 Jn 1:9)
- C. Moli se za veću želju za bogopoznanjem (Ps 19:7-14; 42:1)
- D. Primeni odmah sve što si otkrio u svom proučavanju
- E. Ostani ponizan i voljan da učiš

Nije nimalo lako održati ravnotežu između logičkog procesa tumačenja i duhovnog vođstva Svetog Duha. Meni su sledeće reči pomogle u ovome:

A. “Izvrtnje Pisma”, od autora Džemsa Sajera: “Prosvetljenje je nešto što pripada svakoj osobi Božjeg naroda, a ne samo nekakvoj duhovnoj eliti. Crkva ne poznaje povlaštenu višu kastu, nema tzv. “iluminat”, genijalce kojima pripada sve znanje. Duh je taj koji suvereno deli darove mudrosti, znanja i duhovnog razlikovanja. On ne daje grupici nadarenih ekskluzivno pravo da tumače njegovu Reč. Svaki vernik može i treba da se poučava, da prosuđuje i razlikuje biblijska učenja koja stoje i iznad onih koji su posebno nadareni za službu tumačenja. Sažeto rečeno, kroz celu ovu knjigu sam želeo da istaknem – Biblija je Božje istinito otkrivenje celom čovečanstvu. Ona je krajnji autoritet u svemu o čemu govorimo, ali nije neka misterija koju ne bi mogli da razumeju ljudi svih kultura”. (str. 17-18)

B. U delu “Protestantsko tumačenje Pisma”, na str. 75, Bernard Ram ovako citira čuvenog Kjerkegora: “Prema Kjerkegoru važno je leksički, gramatički i istorijski tumačiti Pismo. Ali, to nije prevashodno najvažniji oblik njegovog čitanja. Čitati Pismo kao Božju reč znači čitati ga sa ustreptalošću i iščekivanjem, živo razgovarajući sa Bogom. Čitati ga stručno i naučno, egzegetski i akademski još ne mora da znači da ga čitamo kao poruku od Boga. Ko ga čita kao ljubavno Božje pismo, taj će u njemu stvarno pronaći Božju reč.”

C. Autor Rouli u delu “Značaj Biblije”, na str. 19 piše: “Nijedno intelektualno razumevanje Biblije, ma kako potpuno ne iscrpljuje njeno bogatstvo. Svaki uvid doprinosi potpunijem razumevanju. Ali, najvažnije je kretati se ka duhovnim vrednostima. Samo duhovno blago čini ovu knjigu razumljivom. Često nam baš to duhovno razumevanje treba više od umnog.

Vodič dobrog biblijskog čitanja:

Duhovna stvarnost se prepoznaje na duhovan način. Zato svakom učeniku Reči i svakom tumaču treba duhovna prijemljivost, žar traganja za Bogom i bogatstvima njegove Knjige, ukoliko više ponire u učeno studiranje.”

VI. Metodi tumačenja

Ovaj priručnik je osmišljen da vam pomogne u sledećem:

A. Svaka biblijska knjiga ima prigodan uvod, skicu. Setite se ovoga kada budete radili “fazu 3”.

B. Kontekstualni uvid vam se nudi na početku svakog poglavlja. To će vam pomoći da vidite strukturu literalnog jedinstva teksta.

C. Setite se da podele na poglavlja i stihove nisu deo izvornog nadahnutog teksta. One se utvrđuju iz konteksta. Ali, kada upoređujemo više savremenih prevoda (koji, rekosmo, pripadaju različitim prevodilačkim školama), lakše prođiremo u izvorne namere biblijskog autora. Svako poglavlje obrađuje jednu istinu. Zovemo je “središnjom/centralnom idejom teksta” ili “temom”. Tako uobličena misao je ključ pravilnog istorijskog i gramatičkog tumačenja. Najbolje je da niko nikada ne tumači, ne poučava i ne Prooveda iz teksta koji je manji od jednog poglavlja! Ne zaboravimo, takođe, da je svaki odeljak živo vezan za prethodni i naredni odeljak. Zato je važna skica poglavlja cele biblijske knjige. Ona nam omogućava da pratimo prirodni i logični sled izvornih misli biblijskog pisca.

D. Moj pristup je stih-po-stih tumačenje. Tu nema druge nego da sledimo autoreve misli. A to znači da pred sobom imamo:

1. literalni kontekst
2. istorijski i kulturni uvid
3. gramatičku analizu
4. analizu pojedinih reči
5. odgovarajuće uporedne odeljke/citate

Prva poslanica apostola Jovana

Uvod u poslanicu

Posebnosti ove knjige

A. Ovo NZ knjiga nije toliko lično Jovanovo pismo, ni pismo određenoj crkvi, koliko je strastvena okružnica „s pečatom apostolskog aurotiteta“.

1. Pismo nema tradicionalan uvod (od koga, kome).
2. Pismo nema lične pozdrave i završne napomene.

B. Ne srećemo ni imena pojedinih vernika. Ovo je osobina poslanica pisanih za više crkava, kao što su poslanica Efescima ili Jakovljeva. Jedino još pismo Jevrejima nema autorov potpis. Ipak, očigledno da je pismo namenjeno sveopštoj zajednici vernika koja trpi zbog lažnih učitelja.

C. Poslanica je satkana od moćnih teoloških pitanja:

1. Pitanje Isusove ličnosti
 - a) Potpuni Bog i potpuni čovek.
 - b) Spasenje je samo po veri u Isusa Hrista, a ne u mističnim iskustvima ili tajnim znanjima (učenje krivoveraca - gnostika).
2. Zahtevi hristolikog života
 - a) Bratska ljubav.
 - b) Poslušnost.
 - c) Odricanje od grešnog sveta.
3. Sigurnost večnog spasenja po veri u Isusa iz Nazareta („znamo“ -27 puta u poslanici).
4. Kako prepoznati lažne učitelje.

D. Dela apostola Jovana (posebno ova poslanica) su pisana najjednostavnijim *koine* grčkim jezikom u korpusu celog NZ. Pa opet, imaju posebnu dubinu večnih duhovnih istina o Bogu i Isusu Hristu („Bog je svetlo“, 1:5; „Bog je ljubav“, 4:8, 16; „Bog je Duh“, Jn 4:24).

E. Vrlo je moguće da je poslanica svojevrsan zaključak apostolovog evanđelja. Naime, gnostička jeres je očigledna pozadina oba spisa. Knjiga evanđelja je proglas dobre vesti spasenja, a poslanica je pastirsko pismo za vernike. Ugledni teolog Westcott kaže da Evanđelje ističe božansku, a poslanica čovečansku prirodu Gospoda Isusa. Zato oba spisa čine celinu!

Prva poslanica apostola Jovana

F. Apostol piše crno-belim (dualističkim) pojmovima. Ovo je prepoznatljivi stil svitaka sa Mrtvog mora i gnostičkih dela lažnih učitelja. Prva Jovanova poslanica obiluje literalnim dualizmom u jeziku (svetlo nasuprot tame) i stilu (pozitivne izjave nasuprot negativnih). U tome se poslanica razlikuje od Evanđelja koje krasi tzv. vertikalni dualizam („od gore“ naspram „od dole“).

G. Poslanicu je teško skicirati zbog čestog ponavljanja tema. I ona je, poput Evanđelja, čvrsto upletena tapiserija mnogih duhovnih istina (Bill Hendricks, *Tapestries of Truth, The Letters of John*).

Pisac

A. Autorstvo ovog pisma je deo ukupne debate autorstva Jovanovih NZ spisa - Evanđelja, sve tri njegove poslanice i knjige Otkrivenja.

B. Teolozi se grupišu u dva krila:

1. Tradicionalno -

a) Rana crkva je bez dvoumljenja smatrala da je apostol Jovan pisac ove poslanice.

b) Dokazi iz perioda Rane crkve:

* Kliment Rimski (oko 90. god.) aludira na Jovana.

* Polikart iz Smirne u istom duhu citira 1 Jn (Filipljanima 7, 110.-140. god.)

* Justin Mučenik čini isto što i Polikarp (Dialog 123:9, 150.-160 god.)

* Papije iz Jeropolja takođe (rođen oko 50.-60. god., postradao mučenički 155. god.)

* Irinej iz Liona (130.-202. god.) piše u korist autorstva apostola Jovana, što čini i apologeta Tertulijan. On je napisao oko pedeset naslova protiv jeretika, često citirajući ovu poslanicu.

* Isto čine Kliment, Origen, Dionizije (sva trojica iz Aleksandrije), "Muratorijev fragment" (180.-200. god.) i Jevsevije (III vek).

* Jeronim (druga polovina IV veka) veruje isto, ali piše da neki u njegovom vremenu sumnjaju u apostolovo autorstvo.

* Teodor Mopsuestijski, vladika antiohijski (392.-428. god.) je poricao da je Jovan pisac ovog dela.

Prva poslanica apostola Jovana

c) Šta inače znamo o apostolu Jovanu?

* Sin je Zavedeja i Salome.

* On i njegov brat Jakov su bili ribari sa Galilejskog jezera (verovatno i vlasnici nekoliko brodova).

* Neki smatraju da mu je Marija, majka Gospodnja bila tetka (Jn 19:25; Mk 15:20).

* Verovatno je bio materijalno dobrostojeći:

- imao je slugu (Mk 1:20).

- imao je nekoliko brodova.

- imao je kuću u Jerusalimu (Mt 20:20).

* Jovan je poznavao Prvosveštenika, što govori o određenom društvenom statusu (Jn 18:15-16).

* Gospod mu je poverio staranje nad svojom majkom.

d) Tradicija Rane crkve svedoči o Jovanovoj dugovečnosti. Nadživeo je sve apostole. Nakon Marijine smrti preselio se u Malu Aziju. Nastanio se u Efesu, centru onog područja. Odatle je i prognan na ostrvo Patmos. Posle nekog vremena je oslobođen, te se vratio u Efes (Jevsejije o tome citira Polikarpa, Papija i Irineja).

2. Savremeno -

a) Većina savremenih bibličara uočava sličnosti u svim Jovanovim spisima - u vokabularu, frazeologiji i gramatičkim oblicima. To se posebno vidi u očiglednim kontrastima kojima se služi: život - smrt; istina- laž. Ova literalna dihotomija krasí i druga dela apostolovih dana, u prvom redu sítke sa Mrtvog mora i gnostičke knjige.

b) Nekoliko je teorija o međuodnosu pet NZ knjiga koje se tradicionalno pripisuju apostolu. Ima onih koji tvrde da je sve napisao jedan autor. Neki kažu da je reč o dvojici, trojici ili više njih. Uopšteno govoreći najverodostojnije je u ovim stavovima što se svi spisi smatraju misaonom celinom jedne osobe, makar da je i reč o jednom ili više apostolovih učenika.

c) Lično smatram da je sam Jovan do kraja svoje duge i plodonosne službe, iz Efesa, napisao svih pet knjiga.

Vreme pisanja

A. Ako je Jovan pisao “Jovanove spise” - a posebno ovu poslanicu - onda govorimo o kraju I veka. To svakako znači da je gnostička misao (teološko-filosofski pravac) uveliko razvijena. To se uklapa u terminologiju poslanice (“dečice”), pisma starog vođe mladim vernicima. Jeronim piše da je Jovan živeo čak 68 godina nakon Gospodnjeg raspeća. Ovo se uklapa u tradicionalne stavove.

B. A. T. Robertson smatra da je 1. Jovanova nastala u periodu od 85. do 95. god, a da je Evanđelje nastalo 95. god.

C. Howard Marshall smatra da je pismo nastalo između 60. i 100. god., što je stav blizak datiranju većine savremenih teologa (*The New International Commentary Series on I John*, Howard Marshall)

Primaoci

A. Tradicija svedoči da je pismo namenjeno vernicima Male Azije, u kojoj je crkva u Efesu bila vodeća za celo područje.

B. Sama poslanica odiše cirkularnim duhom maloazijskih crkava koje su vrlo propatile pod naletima lažnih učitelja (Kolosi, Efes). Posebno zbog: (1) doketista, gnostika koji su poricali Hristovu ljudsku prirodu veličajući samo njegovo božanstvo; (2) antinominijanisti, gnostici koji su pravili strogu razliku između teologije i etike/morala.

C. Avgustin (IV vek) svedoči da je poslanica pisana Parćanima (Vavilon). U tom stavu ga je s početka VI veka sledio Kasiodor. Ovaj stav verovatno dolazi od nejasnoće izraza “izabranoj gospođi” i “crkva iz Vavilona”, prema 1 Pet 5:13 i 2 Jn 1.

D. “Muratorijev fragment”, rani popis NZ kanona (180.-200. god.) iz Rima, napominje da je poslanica pisana “nakon zahteva vladika i učenika” (u Maloj Aziji).

Krivoverje

A. Poslanica je očigledna reakcija na lažna učenja (“ako kažemo” u 1:6a i “ako neko kaže” u 2:9; 4:20). Ovo je “dijatriba” - jezička forma apologije na klevetnički govor.

B. O samom krivoverju posredno saznajemo iz same poslanice:

1. Poricanje utelovljenja Isusa Hrista.
2. Poricanje suštinske Hristove uloge u spasenju.
3. Odsustvo hristolikog načina života.
4. Prenaglašeno znanje (najčešće tajno).
5. Naginjane ekskluzivizmu.

C. Okolnosti prvog veka:

Rimski svet ovog doba je krasio eklektizicam¹ između religija Istoka i Zapada. Bogovi grčko-rimskog panteona su bili na zlom glasu. Misterije su dobile na popularnosti zbog naglašavanja tajnih znanja i ličnog odnosa sa božanstvima. Sekularna grčka filozofija se prihvatila kao način spajanja raznih pogleda na svet. U tako versko-filosofsko probirljiv svet je došlo hrišćanstvo (Isus je jedini put do Boga, Jn 14:6). Iskušenje ovog učenja je bilo u tome da se hrišćani privole da bezpogovornu evanđeosku ekskluzivnost intelektualno prilagode šarolikoj grčko-rimskoj misli.

D. Jovan najverovatnije oslovljava sledeće jeretičke grupe:

1. Osnovni gnosticizam:

a) Ovaj pravac je naglašavao ontološki (večni) dualizam između duha i materije. Duh (najuzvišeniji bog) je opšte dobro a materija zlo. Ova podvojenost počiva na Platonovom učenju o svetu ideja koji postoji nasuprot svetu pojavnosti, materije. Nebo nasuprot zemlje i nebeski obrisi ovozemaljske stvarnosti. Ovde se prenaplašavalo znanje, uglavnom tajno-mistično. Tim se znanjem raspolagalo tajnim lozinkama. Samo po njima je ljudska duša mogla da se izdiže kroz anđeoske sfere (*eone*), svo do nebeskog boga. To je put spasenja.

b) Ovaj gnostički tok ima dva pravca koja prepoznajemo u 1. Jovanovoj poslanici:

* Doketski gnosticizam je poricao ljudsku Isusovu prirodu, jer je svaka materija zla.

* Kerintov gnosticizam je Hrista poistovećivao sa jednim od mnogih *eona* (anđeoskih nivoa na putu od zle materije do dobrog boga). "Hristov Duh" je prebivao u običnom čoveku

1

Filozofski pristup koji se ne drži ni jedne rigidne paradigme postavljenih pretpostavki ili zaključaka, već stvara višestruke teorije kako bi stekao uvid u fenomen, ili primenjuje samo određene teorije u određenim slučajevima.

Prva poslanica apostola Jovana

zvanom Isus. Na njega je došao prilikom krštenja, a napustio ga pre krsta.

* Jedna od ovih grupa je bila sklona asketizmu (suzbijanju telesnih želja i potreba), a druga antinomijanizmu (povlađivanje telu). Nemamo zapisane gnostičke ideje I veka.

Tek od polovine II veka se pojavlju ovakvi dokumenti.

2. U svom pismu crkvi u Smirni Ignacije sugeriše druge moguće izvore ove jeresi. U svakom slučaju su sledbenici ovog učenja poricali Hristovo utelovljenje i živeli su bez ikakvih skrupula i zakonskih ograničenja.

3. Iz Irinejevih spisa (“Protiv jeretika” XXIII) znamo za Meandera Antiohijskog. Moguće je da je on snažno delovao svojim učenjima, inače preuzetim od Simona Samarjanca, zagovornika tajnog gnostičkog znanja.

E. Krivoverje danas:

1. Gnosticizam nikada nije umro. On se i danas pokazuje u svakom pokušaju onih koji bi da istine hrišćanstva mešaju sa nekim drugim misaonim sistemima.

2. Tu je i danas mnogo hvaljena “doktrinarna korektnost” koja oslobađa čoveka ličnog odnosa s Bogom i primerenog načina života.

3. Ima i onih koji hrišćanska verovanja pretvaraju u ekskluzivna prava intelektualne crkvene elite.

4. Naravno, uvek ima onih koji bi da na mnoge načine asketski ograniče svoje telo ili mu povlađuju bez ikakve mere.

Svrha poslanice

A. Praktični razlozi:

1. Apostol želi da se vernici raduju (1:4).

2. Stalo mu je da ih ohrabri na pobožan život (1:7; 2:1).

3. Zapoveda im (podseća ih) da vole jedan drugoga (4:7-21) a da ne vole svet (2:15-17).

4. Želi da budu sigurni u svoje spasenje u Hristu (5:13).

B. Doktrinarni razlozi:

1. Apostol odbacuje pogubnu podelu Isusovog božanstva i čoveštva.

2. Snažno odbacuje poistovećivanje duhovnosti sa intelektualizmom na račun pobožnog življenja.

Prva poslanica apostola Jovana

3. Protivi se laži da neko može da bude spasen a da ne mari za bližnjeg.

Prvi krug čitanja

Ovo je tek vodič u tumačenju. Dakle, sami ste odgovorni za sopstveno tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Sveto pismo i Duh Sveti ste najvažniji u tumačenju. Ne morate sve da prepustite drugome.

Zato, pročitajte željeni tekst odjednom. Odredite mu glavnu temu i iskažite je svojim rečima.

1. Tema čitavog odeljka ili biblijske knjige.
2. Vrsta literature – žanr.

Drugi krug čitanja

Rekli smo da je ovaj udžbenik tek vaš vodič. Niko ne sme odlučiti umesto vas. Ne prepustite drugima ono što vi i Duh već imate u Pismu.

Zato, još jednom pročitajte željeni odeljak. Skicirajte glavne pojmove i iskažite ih u jednoj rečenici.

1. tema prve literalne celine.
2. tema druge literalne celine.
3. tema treće literalne celine.
4. tema četvrte literalne celine

1. Jovanova 1

Podela poglavlja prema “Novom srpskom prevodu s napomenama”²

1. Bog je svetlo

Reč života 1:1-4

Bog je svetlo 1:5-10

Treći krug čitanja (vidi uvodne napomene)

Prema izvornim piščevim namerama

Ovaj komentar je tek vodič u vašem proučavanju Pisma. To znači da ste za svoje tumačenje sami odgovorni. Svako od nas treba to da radi u svetlu objave koja mu je data. Tu ste vi, Sveto pismo i Sveti Duh – najvažniji u tumačenju. Ne prepuštajte sve drugim tumačima.

Čitajte ovo poglavlje u njegovom kontekstu. Uočite o čemu je reč. Pokušajte samo da sačinite svoju skicu ovog, prvog poglavlja. Tek onda to svoje uporedite sa prevodima Bibije koje posedujete. Podele na poglavlja i manje celine nisu deo nadahnutog teksta, ali nam pomažu da dokučimo izvorne piščeve naume, a to je suština svakog dobrog tumačenja. Neka svaki odeljak govori o jednom jedinom predmetu.

Prvi odeljak...

Drugi odeljak...

Treći odeljak...

2

Iako sve podele, pa i ove nisu deo izvornog nadahnuća biblijskog teksta, odeljci su ključni za razumevanje izvorne piščeve namere. To se posebno vidi kod najmodernijih prevoda. Svaki odeljak ima glavnu temu, istinu, poruku. Ona se uočava u svim prevodima. Koristite se svim raspoloživim prevodima na vašem jeziku. Bilo bi dobro uočiti koji od njih najviše odgovara vašoj podeli. Kako god, glavno je da ovo prvo uradite sami, a onda uporedite sa raspoloživim rešenjima. Tek kada razumete šta je pisac prvobitno želeo, tek tada možete reći da razumete Pismo. Od ovoga ne treba odustajati nikada jer će u protivnom cela poruka biti izvitoperena. Naravno, kada nešto od čitanog i tumačenog razumemo, to isto treba da primenimo i svakodnevno živimo.

Teološka pozadina

A. Ovo poglavlje odgovara Prologu Jovanovog Evandjelja (1:1-18), tj. Post 1:1.

B. Naglasci:

1. Punina Isusove ljudske prirode:

a) Nekoliko participa ukazuju na ljudska čula: vid, sluh, dodir (st. 1, 3). Isus je bio istinski čovek u telu.

b) Isusove titule:

Reč života (st. 1).

Očev Sin, Isus Hrist (st. 3).

2. Božanstvo Isusa iz Nazareta:

a) Prapostojanje (st. 1-2).

b) Utelovljenje (st. 2).

Ove istine su moćno oružje protiv pogubnog pogleda na svet lažnih učitelja.

Sintaksa

A. 1 Jn 1:1-4

1. St. 1-3 u izvornom jeziku čine jednu rečenicu.

2. Glavni glagol „objavljivati“ je u st. 3 i naglašava sadržaj apostolskog propovedanja.

3. U st. 1 imamo čak četiri odnosne rečenice koje naglašavaju:

a) „što beše od početka“ (E. Čarnić).

b) „što smo čuli“ (E. Čarnić).

c) „što smo svojim očima videli“ (E. Čarnić).

d) „što posmatrasmo i što naše ruke opipaše“ (E. Čarnić).

4. St. 2 liči na umetak o Hristovom utelovljenju. Tumače čudi nezgrapna gramatika ovog dela rečenice.

5. St. 3 i 4 definišu svrhu ove apostolove proklamacije: zajedništvo i radost. Apostoli, kao očevici Isusa i njegovog života, prvo su i osnovno merilo kanoničnosti Rane crkve.

6. Nekoliko je glagolskih vremena u st. 1:

a) imperfekt (prapostojanje).

b) perfekt, 2x, (prebivanje u istini).

c) aorist, 2x, (posebni primeri).

B. 1 Jn 1:5-2:2

1. Zamenice u odeljku 1:5-2:2 nisu dosledne. Mislim da se sve, osim u st. 5, odnose na Oca (slično je u Ef 1:3-14).
2. Sve „ako kažemo...“ izjave su uslovne rečenice koje naslućuju moguću akciju.
3. Očigledna je teološka varijacija između:
 - a) prezenta i aorista glagola „grešiti“.
 - b) jednine i množine imenice „greh“.

Krivoverje

A. U st. 1:6, 8, 10; 2:4, 6, 9 imamo stavove **tadašnjeg krivoverja**.

B. Odeljak st. 5-10 je teološki odgovor na pokušaj gnostika da znanje o Bogu (teologiju) odvoje od bogobojaznog života (etika). Apostol odbacuje nakaradno prenaplašavanje spoznaje. Jer, onaj ko istinski poznaje Boga pokazuje to svojim karakterom i načinom života.

C. Poruku odeljaka 1:8-2:2 moramo da uravnotežimo sa porukom 3:6-9. To su „pismo i glava“ jednog zlatnika duhovnih istina. Ovde apostol oslovljava:

1. teološku zabludu (nemamo greha).
2. moralnu zabludu (greh ne znači ništa).

D. 1 Jn 2:1-2 je teologija ravnoteže između zablude antinomijanizma i zablude asketizma. Odnosno, između neistine da greh nije ništa i da je svako uživanje greh (kulturološki legalizam).

Tumačenje reči i izraza

1 Pišemo vam o njemu, Reči života, kome nema početka. Njega smo čuli i svojim očima videli, njega smo posmatrali i svojim ga rukama doticali. On, život, pokazao se vidljivim; 2 mi smo ga videli, pa svedočimo i objavljujemo vam njega, večni život koji je bio kod Oca i nama se očitovao. 3 Što smo videli i čuli, to objavljujemo i vama, da i vi imate zajedništvo sa nama. A naše zajedništvo je sa Ocem i sa Sinom njegovim, Isusom Hristom. 4 Ovo pišemo da naša radost bude potpuna.

1 Jn 1:1-4

1:1 “Što” (E. Čarnić). Poslanica počinje zamenicom srednjeg roda. To ističe dvostruku prirodu Božije poruke: (1) vest o Isusu; (2) sam Isus, kao

osoba (1:8, 10; 2:20, 24; 3:11, 14). Uvek imajmo na umu da je evanđelje poruka, Osoba i način života.

“**beše**” (E. Čarnić) Imperfekt glagola “biti” naglašava Isusovo postajanje od večnosti (stalna tema Jovanovog Evanđelja 1:1, 15; 3:13; 8:57-58; 17:5). Ovo je tipičan apostolov način isticanja Isusovog božanstva. Bog Sin nam otkriva Boga Oca jer je bio sa njim od večnosti.

“**kome nema početka**“ Očigledna aluzija na Post 1:1 i Jn 1. Hristov dolazak nije bio „plan B“. Evanđelje je od iskona Božiji plan spasenja (Post 3:15; Dl 2:23; 3:18; 4:28; 13:29).

Jovan se često služi konceptom “početka” (*arhit*), i to na dva načina:

1. Kategorija stvaranja, Post 1-11:
 - a) Jn 1:1, 2 (Isus u početku).
 - b) Jn 8:44; 1 Jn 1:1 (Isus od početka).
 - c) Jn 8:44; 1 Jn 3:8 (Sotona je lažov i ubica od početka).
 - d) Otk 3:14; 21:6, 12 (Isus je početak i kraj).
2. Kategorija Isusovog utelovljenja i službe:
 - a) Jn 8:25; 16:4; 1 Jn 2:7 (dva puta); 3:11; 2 Jn 5, 6 (Isusova učenja).
 - b) Jn 15:27 (sa Isusom).
 - c) 1 Jn 2:13, 24 (dva puta, pouzdanje u Isusa od početka).
 - d) Jn 6:64 (odbacivanje Isusa od početka).

Upoređivanje Jn 1 i 1 Jn 1

Evanđelje

1. U početku, 1:1-2
2. Reč (*Logos*), 1:1
3. Život (*zoe*), 1:4
4. Svetlo u Isusu, 1:4
5. Svetlo svetli, 1:4
6. Tama, 1:5
7. Svedok svetla, 1,6-8
8. Zajedništvo s Bogom
9. Videli smo njegovu slavu, 1:14

Poslanica

- Od početka, 1:1
- Reč (*Logos*), 1:1
- Život (*zoe*), 1:1,2
- Svetlo u Bogu, 1:5
- Svetlo svetli, 1:4
- Tama, 1:5
- Svedok svetla, 1:3, 5
- Zajedništvo s Bogom, 1:3
- Videli smo njegovu slavu, 1:1-3

“**smo**” (mi) Apostol je siguran svedok svega što piše, ali je i deo grupe apostola koji su takođe svedoci. Dimenzija zajedničkog svedočanstva je karakteristika ovog pisma. “Mi” se sreće najmanje pedeset puta.

Neki tumači smatraju da ovaj plural ukazuje na učenike Jovanove tradicije. To znači da je određeni krug ranocrkvenih učitelja čuvao posebnosti apostolove teologije.

“**Njega smo čuli i svojim očima videli**“ Oba glagola su u perfektu, što naglašava trajnost rezultata onoga što se desilo. Jovan naglašava Isusovu ljudsku prirodu participima koji se odnose na svih pet čula, u st. 1 i 3. On je svedok, očevidac života i učenja Isusa iz Nazareta.

“**njega smo posmatrali i svojim ga rukama doticali**“ Još jednom perfektu i naglasak na trajnosti posledica „posmatranja“ i „doticanja“. „Posmatrali“, doslovno „izbliza proučili“ (Jn 1:14); a „doticali“ „osetili pipanjem“ (Jn 20:20, 27; Lk 24:39).

Grčka reč „doticati“ (*psalefao*) se u celom NZ nalazi jedino ovde i u Lk 24:39. Luka je koristi za Gospodnja post-uskrсна ukazanja. Vrlo je verovatno da i Jovan ovaj pojam na isti način koristi u ovom pismu.

„**o... Reči života**“ Apostol konceptom *logos* skreće pažnju grčkih lažnih učitelja, baš kao i u Prologu Evanđelja (1:1). Grčki filosofi su dosta koristili ovaj pojam (vidi više u Prologu). Značajna je i jevrejska pozadina ove ideje. Ovde Jovan misli i na sadržaj evanđelja i na Osobu koja to nosi u sebi.

1:2 Ovaj stih je *parenteza* - umetak koji definiše “život”.

“**život**“ (*zoe*, 2x u st. 2) Apostol koristi ovu imenicu dosledno za duhovni život, život vaskrsenja i Novog doba, za Božiji život (Jn 1:4; 3: 15, 36 [2x]; 4:14, 36; 5:24 [2x], 26 [2x], 29, 39, 40; 6:27, 33, 35, 40, 47, 48, 51, 53, 54, 63, 68; 8:12; 10:10, 28; 11:25; 12:25, 50; 14:6; 17:2, 3; 20:31; 1 Jn 1:1, 2; 2:25; 3:14-15; 5: 11, 12, 13, 16, 20). Isus je sebe nazvao “životom” (Jn 14:6).

“**očitovao**“ Ovaj glagol se spominje dva puta u stihu u aorist pasivu. Pasiv naglašava ulogu Boga Oca. “*Fanaroe*” podrazumeva “donošenje svetla koje je već tu”. I ovo je omiljena Jovanova slika (Jn 1:31; 3:21; 9:3; 12:6; 1 Jn 1:2 [2x]; 2:19; 3:5, 8, 10; 4:9). Aorist odlično ističe istinu utelovljenja (Jn 1:14) koju su lažni učitelji žestoko poricali.

“**svedočimo**“ Ovo je lično Jovanovo iskustvo. Izraz ima legalnu težinu i koristio se za svedočenje pred sudom. Vidi posebnu temu o Isusovim svedocima, u Jn 1:8.

“i objavljujemo vam” Apostolovo svedočanstvo ima puni autoritet i u njegovim govorima i u pismima. Ovo je glavni glagol odeljka st. 1-3, jer se dva puta ponavlja u st. 2 i 3.

“koji je bio kod Oca” Još jedna proklamacija Isusovog prapostojanja (st. 1). Fraza slična Jn 1:1. Bog se utelovio i postao čovek (Jn 1:14). Zato ko poznaje Isusa poznaje i Boga.

1:3 “Što smo videli i čuli, to objavljujemo i vama” Odnosna rečenica peta po redu. Ponavlja se misao st. 1, nakon umetnutog st. 2. Apostol prenaglašava glagole percepcije.

“to objavljujemo i vama” Glavni glagol odeljka st. 1-4. Ovo je klasičan prezent.

“da i vi imate zajedništvo sa nama” Predlog *hina* sa glagolom u prezent konjunktivu ukazuje na svrhu. „Zajedništvo - *koinonia*:

1. Bliskost s nekim:

a) sa Sinom (1 Jn 1:6; 1 Kor 1:9).

b) sa Duhom (2 Kor 13:13; Fil 2:1).

c) sa Ocem i sa Sinom (1 Jn 1:3).

d) sa braćom i sestrama po veri (1 Jn 1:7; Dl 2:42; Gal 2:9; Flm 17).

2. Bliskost sa:

a) evanđeljem (Fil 1:5; Flm 6).

b) u Isusovoj krvi (1 Kor 10:16).

c) u stradanjima (Fil 3:10; 4:14; 1 Pet 4:13).

d) sa tamom (u negativu, 2 Kor 6:14).

3. Darežljivost u pomaganju (Rim 12:13; 15:26; 2 Kor 8:4; 9:13; Fil 4:15; Jev 13: 16).

4. Zajedništvo u Božijem daru blagodati kroz Hrista, o milosti koja je obnovila bratstvo i sestrinstvo ljudskog roda. Zajedništvo je horizontalna vrednost čoveka prema čoveku. Ona nam se daruje kao plod vertikalnog zajedništva čoveka sa Bogom.

Jovan naglašava potrebu radosti hrišćanskog zajedništva. Glagolsko stanje ističe da ta, jednom otpočeta radost, uvek traje (1:3 [2x], 6, 7).

Posebna tema: Hrišćanska korporativnost

A. Pavlove metafore:

1. telo.
2. polje.
3. zgrada.

B. Pojam “sveti” je uvek u množini (osim u Fil 4:21, gde ima korporativan prizvuk).

C. Martin Luter je u Reformaciji naglasio istinu sveštenstva vernika kao pojedinca, što nije sasvim biblijski. Izl 19:6; 1 Pet 2:5, 9; Otk 1:6 govore o sveštenstvu svih vernika.

D. Svaki hrišćanin je darovan za opšte dobro crkve (1 Kor 12:7).

E. Duhovni dar je delotvoran samo u službi svima. Sve su službe zajedničke, korporativne (Ef 4:11-12).

“**sa Ocem i sa Sinom**” Frazu krasi paralelizam predloga i određenih članova. Ali, to nije samo jezički ukras već teologija koja ističe jednakost Sina i Oca u božanstvu (Jn 5:18; 10:33; 19:7). Niko ne može da ima Oca (onostranog Boga) bez Sina (ovostranog - utelovljenog Boga). Nažalost, ovu zabludu su naučavali lažni učitelji (1 Jn 2:23; 5:10-12).

Ovo zajedništvo sa Ocem i Sinom je slično “prebivanju” u Jn 14:23.

1:4 “Ovo pišemo” Apostol ističe svrhu svog pisanog svedočanstva (2:1). “**da naša radost bude potpuna**” Apostolov prepoznatljiv opisni perfekt pasiv konjunktiv (Jn 15:11; 16:20, 22, 24; 17:13; 2 Jn 12; 3 Jn 4). Hrišćanska radost je potpuna u zajedništvu sa Ocem, Sinom i Duhom. Ovo je važan naglasak u svetlu zabluda krivoveraca. Naime, Jovan piše zbog: (1) zajedništva pojedinaca i zajednice vere; (2) radosti hrišćana; (3) sigurnosti spasenja. Tim vrednostima oprema vernike protiv lažne teologije gnostičkih učitelja.

BOG JE SVETLOST

5 Ovo je vest koju smo čuli od njega i javljamo je vama: Bog je svetlost i u njemu nema nikakve tame. 6 Ako kažemo da imamo zajedništvo sa njim, a živimo u tami, tada lažemo, i ne postupamo po istini. 7 Ali, ako živimo u svetlosti kao što je sam Bog u svetlosti, tada imamo zajedništvo jedan sa drugim, i krv njegovog Sina Isusa Hrista čisti nas od svakoga greha.

8 Ako kažemo da nemamo greha, sami sebe varamo i istine nema u nama.

9 Ako mu, pak, priznajemo svoje grehe, on je pravedan i dosledan svojoj reči: oprostite nam grehe i očistite nas od svake nepravde. **10** Ako kažemo da nismo sagrešili, pravimo ga lažljivcem i njegove reči nema u nama.

2:1 Dečice moja, ovo vam pišem da ne zgrešite. Ali ako ko i zgreši, imamo zastupnika pred Ocem, Isusa Hrista pravednika. **2** On je žrtva prineta radi oprostjenja naših greha, i ne samo naših, već i radi greha celoga sveta.

1 Jn 2:5-2:1

1:5 “Ovo je vest koju smo čuli“ Jovan i ostali apostoli su svedoci, očevici Gospodnjeg zemaljskog života. U 2:1 apostol se direktno obraća svojim čitaocima, najverovatnije vernicima maloazijskih crkava,

Glagol “čuti” je u perfektu. Ovo se tiče naglasaka na ljudskim čulima iz odeljka st. 1-4. Jovan je slušao Gospoda jer je bio pored njega! On nam ne govori nešto svoje već nam prenosi Isusove reči! Njegovo sećanje, neuporedivi doživljaj i jaki utisci se posebno vide u “Ja jesam” Isusovim proklamacijama. Jovan je sedeo pored Isusa i slušao ga.

“**od njega**” Ovo je jedina zamenica u odeljku 1:5-2:2 koja se odnosi na Isusa. Sin je došao da objavi Oca (Jn 1:18). U teološkom smislu Gospod je došao iz tri razloga: (1) Da nam objavi Oca (1:5); (2) Da svojim sledbenicima ostavi primer života (1:7); (3) Da umre za spasenje grešnog sveta (1:7; 2:2).

“**Bog je svetlost**” U ovoj frazi nemamo član. To nam naglašava relevantnost i etičnost svih aspekata Božije prirode (1 Tim 6:16; Jak 1:17). Gnosticima su govorili da svetlo uvek predstavlja spoznaju, ali Jovan u njemu vidi sliku Božije moralne čistoće. “Svetlo” i “mrak” su u to vreme bili vrlo korišćeni pojmovi (etička dimenzija ovih pojmova sreće se kako u ranom gnosticizmu tako i u svicima sa Mrtvog mora). Oni ističu neizbežni dualizam dobra i zla, makar da leže u temeljima gnostičkog poimanja nepomirljive provalije duha i materije. Jovan se ne libi da ovakve i slične teološke ideje koristi kako bi istakao Hristovo božanstvo. Zato kaže: “Bog je ljubav” (4:8, 16); (2) “Bog je Duh” (1 Jn 4:24). U tom smislu i Božija duhovna porodica, poput Isusa (Jn 8:12; 9:5) odražava isti takav karakter (Mt 5:14). To su vrednosti koje nepobitno dokazuju nečiju obraćeničku promenu. To je promena pokajanja, oprostjenja, svetog života, to je promena koja traje.

“u njemu nema nikakve tame“ Dvostruka negacija naglašava ovu istinu. Nemoguće je dovoljno naglasiti koliko je Gospod nepromenljivo svet u svojoj prirodi (1 Tim 6:16; Jak 1:17; Ps 102:27; Mal 3:6).

1:6 “Ako kažemo” Prva u seriji uslovnih rečenica koje se odnose na tvrdnje lažnih učitelja (1:8, 10; 2:4, 6, 9). Nema boljeg načina da se razotkriju njihove zablude. Rekli smo da ovi ljudi pripadaju pravcu ranog, početnog gnosticizma.

Apostoli su govorili i pisali u mnogim “dijatribama”. To je jednostavna govorna i literalna tehnika kojom se jedan stav proziva, opovrgava dokazima i odbacuje. Lako ga uočavamo jer je u obliku pitanja i odgovora.

Njime se služio i prorok Malahija (1:2, 6, 7,12; 2:14, 17; 3:7, 14). Dijatriba krasi i veliki deo poslanice Rimljanima (2:3, 17,21-23; 3: 1, 3, 7-8, 9, 31; 4:1; 6:1; 7:7).

“da imamo zajedništvo sa njim“ Jeretici su tvrdili da je svo duhovno zajedništvo u znanju. Ovaj filozofski pravac potiče od Platona. Jovan snažno dokazuje da su hrišćani pozvani da žive na Hristov način (Mt 5:48).

“a živimo u tami“ Present konjektiv. Klasična biblijska metafora jasno opredeljenog životnog morala (Ef 4:1, 17; 5:2, 15). Bog je svetlo bez imalo tame u sebi. Njegova deca treba da liče na njega (Mt 5:48).

“tada lažemo, i ne postupamo po istini“ Oba glagola su u sadašnjem vremenu. Jovan proziva nekoliko vrsta religioznih lažova (1:10; 2:4, 20; 4:20, vidi Isa 29:13). Način našeg života otkriva sadržaj našeg srca (Mt 7). Vidi posebnu temu o istini u Jovanovim delima, u Jn 6:55.

1:7 “Ali, ako živimo u svetlosti“ Još jedan present i još jedan naglasak na onome što jeste, što traje. „Ako pak hodimo“ (E. Čarnić). „Hod“ je moćna NZ slika hrišćanskog života (Ef 4:1, 17; 5:2, 15).

Prisetimo dok čitamo NZ koliko puta se o našem životu govori na ovaj način. Istina je i za verovanje i za delovanje. Ona nije samo nešto što se zna! U tom smislu je “istina” ključni teološki koncept Jovana Bogoslova.

“kao što je sam Bog u svetlosti“ Hrišćani razmišljaju i deluju poput svog Gospoda (Mt 5:48). Mi svetlimo svetlom njegovog karaktera u ovom izgubljenom svetu. Spasenje je obnova Božije slike u ljudima.

„tada imamo zajedništvo jedan sa drugim“ *Koinonia* je moćna grčka slika bliskosti dve ili više osoba. Zajedništvo je u temelju hrišćanstva. Po njemu vernici međusobno dele Isusov život. Ako prihvatamo njegov život u oproštenju, onda prihvatamo i njegovu službu u ljubavi (1 Jn 3:16). Poznavanje Boga nije u svetu ideja, svetu apstraktnih istina, već u

zajedništvu pobožnog života. Cilj hrišćanstva nije nebo koje nas svakako čeka nakon smrti, već naša hristolikost sada i ovde. Gnostici su bili u zabludi jer su težili ekskluzivnosti. Ali, onaj ko je u dobrom zajedništvu s Bogom, u dobrom je zajedništvu i sa drugim vernicima. To znači da je svaki manjak naše ljubavi prema duhovnoj porodici, braći i sestrama po veri, znak manjka ljubavi i pravog zajedništva s Bogom (4:20-21; Mt 5:7; 6:14-15; 18:21-35).

“i krv njegovog Sina Isusa Hrista” Isus se u smrti žrtvovao za nas (Isa 52:13-53:12; 2 Kor 5:21). Ova fraza je slična onoj u 2:2 „On je žrtva prineta radi oprostjenja naših greha“. Jovan Krstitelj je ispovedio - „Gle, Jagnje Božije koje na sebe uzima grehe sveta“ (Jn 1:29). Nevini je umro za krivce!

Rani gnostici su energično poricali Isusovu čovečansku prirodu. Jovan još energičnije opovrgava ovu zabludu govoreći o krvi koju je Spasitelj prolio kao istinski čovek.

„čisti nas od svakoga greha“ Glagol je u prezentu a imenica bez člana. Dakle - svaki greh se očišćava. Jovan ovde ne misli čak ni na istorijski momenat Golgote, čas spasenja, već na trajno čišćenje tokom čitavog hrišćanskog života. I jedno i drugo su deo svekolikog hrišćanskog iskustva (Jn 13:10).

1:8 “Ako kažemo da nemamo greha” Greh je trajna stvarnost duhovno izgubljenog sveta. Jovan to često ističe u Evanđelju (9:41; 15:22, 24; 19:11). Ovaj stih odbacuje sve stare i nove tvrdnje koje poriču našu ličnu moralnu odgovornost.

“sami sebe varamo” Jaki grčki izraz za voljno samozavaravanje i svesno odbacivanje istine, a ne neznanja o njoj.

„i istine nema u nama“ Sveti Duh ne prihvata u Božiju porodicu nikoga ko svojevoljno odbacuje istinu o svojoj grešnosti, ko ne prihvata spasenje u Hristu. „Istina“ je vrlo određena - Poruka o Isusu i Isus sam (Jn 14:6).

1:9 “priznajemo” Složena grčka reč - “govoriti” i “isto”. Hrišćani se uvek slažu sa svojim Gospodom kada im Duh svedoči da su se ogrešili o njegovu svetost (Rim 3:23). Prezent nedvosmisleno ukazuje na trajan proces. Priznanje, tj. ispovest podrazumeva: (1) imenovanje greha (st. 9); (2) javno ispovedanje (Mt 10:32; Jak 5:16); (3) odricanje, okretanje od pojedinih greha (Mt 3:6; Mk 1:5; Dl 19:18; Jak 5:16). Prva Jovanova poslanica često pominje ovu reč (1:9; 4:2, 3, 15; 2 Jn 7). Oproštenje nam dolazi samo po Isusovoj smrti, ali na nju svaki grešnik - da bi bio spasen - treba da odgovori i da odgovara verom (Jn 1:12; 3:16). Vidi posebnu temu o ispovesti u Jn 9:22-23.

“svoje grehe” Množina naglašava dela greha.

“on je ... dosledan svojoj reči” **“On je veran”** (E. Čarnić) Ovo se tiče Boga Oca (Pnz 7:9; 32:4; Ps 36:5; 40:10; 89:1, 2, 5, 8; 92:2; 119:90; Isa 49:7; Rim 3:3; 1 Kor 1:9; 10:13; 2 Kor 1:18; 1 Sol 5:24; 2 Tim 2:13). U ovoj istini je naša najsigurnija nada! Jovan naglašava Božiju vernost njegovoj Reči (Jev 10:23; 11:11). To je sigurnost njegovog Novog saveza obećanog još u Jer 31:34 - Gresi će nam biti oprošteni.

“on je pravedan” Neobično je da u ovom kontekstu Jovan govori o pravednom Bogu. To još više ističe kontrast - Sveti prašta nesvetima i Pravedni nepravednima. To je moćna teološka istina da Bog vrlo ozbiljno gleda na naše grehe. Nije bilo drugog puta da se spasimo osim jednog - Hrist je umro umesto nas. Vidi posebnu temu u 2:9.

“oprostiće nam... očistiće nas” Aorist konjunktiv. Sinonimni glagoli u ovom kontekstu. Bog rado spasava grešnike i još rađe čisti svoju decu za zajedništvo sa sobom (Isa 1:18; 38:17; 43:25; 44:22; Ps 103:3, 11-13; Mih 7: 19). Lažnim učiteljima je takođe trebalo spasenje. Vernicima koji greše je potrebna obnova zajedništva s Bogom. Ovom rečenicom Jovan prvu grupu oslovljava indirektno a drugu direktno.

1:10 “Ako kažemo” Vidi 1:6.

“da nismo sagrešili” Perfekt naglašava da ne grešimo i da nismo nikada grešili. Zanimljivo je da glagol ukazuje na pojedinca i tiče se grešenja uopšte, a ima slikovito značenje “promašenog cilja”. Greh je delo zlodela. Greh promašuje i pogađa. A lažni učitelji su govorili da greha nema, da nije važno kako živimo jer - spasenje je u spoznaji.

“pravimo ga lažljivcem” Evanđelje počiva na istini o grešnosti čovečanstva (Rim 3:9-18, 23; 5:1; 11:32). Neko laže ako nam ne treba spasenje, ako ne grešimo. Ili Bog laže ili lažemo mi.

“i njegove reči nema u nama” Ova misao nam ističe dualističku prirodu ideje *logos*, kao Osobe i kao poruke o toj osobi (1:1, 8; Jn 14:6). Apostol voli da na ovaj način govori o “istini”.

2:1 “Dečice moja” Apostol se u ovom pismu služi sa dva deminutiva imenice “deca”: (1) *teknon* (2:1, 12, 28; 3:7, 18; 4:4; 5:21); (2) *paidion* (2:14, 18). Reč je o sinonimima bez teološke razlike. Jovan je vrlo star dok piše ovu poslanicu i oseća očinsku naklonost prema crkvama.

“ovo vam pišem da ne zgrešite” Glagol je u aoristu. Jovan jasno razlikuje trajno stanje grešenja (prezent) kao način života (3:6, 9), od pojedinačnih greha koje hrišćani čine pod naletima iskušenja. Stalo mu je da uravnoteži dve krajnosti: (1) Olako shvatanje greha (Rim 6:1; 1 Jn 1:8-10; 3:6-9; 5:16); (2) Satiranje pod osećanjem stalne grešnosti. Vrlo je moguće da su i

podeljene grupe gnostika u svojim učenjima zastupale ove ekstreme. Za jedne je spasenje bilo stvar spoznaje, intelekta. Nisu marili za to kako žive. Drugi su verovali da je telo zlo koje treba što više suzbiti u žejama i potrebama.

“Ali ako ko i zgreši“ Čak i hrišćani greše (Rim 7).

“imamo zastupnika pred Ocem” Prezent naglašava trajnost Isusovog posredovanja. On je naš nebeski advokat (*Parakletos*). U ono doba to je bio opunomoćeni branilac optuženog, “onaj sa strane što pomaže” (*para* - “pored”; *kaleo* - “pozvati”). Gospod je u Gornjoj sobi govorio o Duhu Svetom kao o našem zastupniku, ovde, na zemlji (Jn 14:16, 25; 15:26; 16:7). Isus se jedino na ovom mestu u NZ ovako oslikava (iako je ista misao sadržana u Jn 14:16; Jev 7:25; 9:24). Pavle govori na isti način o Gospodu (Rim 8:34), a na istom mestu i o zastupanju Duha (Rim 8:26). Kada imamo na svojoj strane nebeskog advokata - Isusa; kada na zemlji imamo Duha Svetog kao advokata; onda je i nebeski Otac na našoj strani.

“Isusa Hrista pravednika” Ovako je nazvan Bog Otac u 1:9. Isus je bezgrešan i svet (3:5; 2 Kor 5:21; Jev 2:18; 4:15; 7:26; 1 Pet 2:22). On je ljudima doneo pravednost.

2:2 “On je žrtva prineta radi oprostjenja naših greha“ Pojam *hilasmos* se u Septuaginti koristi za poklopac zavetnog kovčega, poznatog kao “pomirilište” (“poklopac pomirenja”, E. Čarnić). Isus je pred Bogom umesto nas zauzeo mesto krivca (4:10; Rim 3:25).

U grčko-rimskom svetu ovaj je pojam govorio o obnovljenom zajedništvu sa dalekim božanstvima. Ljudi su plaćali ovaj obred, ali ne u smislu kako govori Septuaginta. U Jev 9:5 čitamo o “pomirilištvu” na kome se odigravao ključni događaj očišćenja greha celog naroda (Lev 16). To svakako ne znači da je Bog tada menjao svoj stav o grehu, da mu je postajao manje odvratan. Štaviše, “pomirilište” govori o tome koliko ga naš greh boli i koliko nas usprkos tog greha i dalje voli. O ovome odlično piše James Stewart u svom delu “Čovek u Hristu” (James Stewart’s *A Man in Christ*, str. 214-224). Pojedini prevodioci, svesni ove napetosti, pokušavaju da naglase da je to delo pomirenja u Hristu.

“Pomirenje” podrazumeva da je Božiji pravedni gnev bačen na Hrista (Rim 1:18; 5:9; Ef 5:6; Kol 3:6). Dao je svoju svetost za naš greh. Isusova služba se temeljila upravo na ovome (Rim 3:25; 2 Kor 5:21; Jev 2:17).

Neki teolozi (C. H. Dodd) smatraju da je ovaj koncept previše paganski (umirivanje besnog božanstva) i da ga ne bi trebalo primenjivati na JHVH. Misle da je bolje koristiti pojam “ispaštanja”, jer on sasvim odgovara Isusovoj

službi za grehe čovečanstva (Jn 1:29; 3:16). Naime, Isus je rešavao našu krivicu pred Bogom Ocem a ne problem njegovog gneva. Mislim da su oba naglaska u redu.

“i ne samo naših, već i radi greha celoga sveta“ Ovo pomirenje se tiče svih ljudi (4:14; Jn 1:29; 3:16, 17; Rim 5:18; Tit 2:11; Jev 2:9; 7:25). Isus je umro za grehe celog sveta (Post 3:15). Ali na svakom čoveku je na ovo spasenje odgovori ličnim pokajanjem i verom, poslušnošću i istrajnošću

Predlozi za razgovor

Ovaj udžbenik je tek vodič u tumačenju. Svako od nas je za sebe odgovoran za svoje tumačenje Pisma. Svako treba da sluša svoje unutrašnje vođstvo. Seti se: Ti, Pismo i Duh Sveti. Nikada ne odustaj od ovoga.

I ova pitanja su osmišljena da bi ti pomogla u sažimanju glavnih misli ovog odeljka. Dakle, da u njima nađeš izazov, a ne konačne odgovore.

1. Zašto apostol koristi nekoliko glagola kada je reč o našim čulima?
2. Koje žrtvene pojmove srećemo u st. 7 i 9?
3. Opiši stavove krivoveraca sa kojima se Jovan bori u ovom pismu.
4. U kom smislu se st. 9 odnosi na gnostike, a u kom smislu na vernike?
5. Objasnite pojam “priznanja”, “ispovesti”.

1. Jovanova 2:3-3:3

Podela poglavlja prema “Novom srpskom prevodu s napomenama”

Bog je svetlost 2:3-6

Nova zapovest 2:7-11

Odvajanje od grešnog sveta 2:12-17

Upozorenje protiv lažnih učitelja 2:18-27

2. Bog je ljubav (2:28-29)

Deca Božija 3:1-10

Treći krug čitanja (vidi uvodne napomene)

Prema izvornim piščevim namerama

Ovaj komentar je tek vodič u vašem proučavanju Pisma. To znači da ste za svoje tumačenje sami odgovorni. Svako od nas treba to da radi u svetlu objave koja mu je data. Tu ste vi, Sveto pismo i Sveti Duh – najvažniji u tumačenju. Ne prepuštajte sve drugim tumačima.

Čitajte ovo poglavlje u njegovom kontekstu. Uočite o čemu je reč. Pokušajte samo da sačinite svoju skicu ovog, prvog poglavlja. Tek onda to svoje uporedite sa prevodima Bibije koje posedujete. Podele na poglavlja i manje celine nisu deo nadahnutog teksta, ali nam pomažu da dokučimo izvorne piščeve naume, a to je suština svakog dobrog tumačenja. Neka svaki odeljak govori o jednom jedinom predmetu.

Prvi odeljak...

Drugi odeljak...

Treći odeljak...

Kontekstualni uvid u 2:3-3:3

A. Nije nimalo lako sačiniti pregled, skicu cele ove poslanice. Naime, apostol ponavlja teme i međusobno ih prepliće. Tako drugo poglavlje nastavlja sa mislima prvog i opisom pozitivnih i negativnih osobina zajedništva s Bogom.

1. Jovanova 2:3-3:3

B. Uočava se paralela u strukturi između ovog i prethodnog poglavlja. Jovan piše u kontrastima lažnih tvrdnji gnostika.

Jn 1

1. “ako kažemo...” (st. 6-7)
2. “ako kažemo...” (st. 8-9)
3. “ako kažemo...” (st. 10)

Jn 2

1. “ko god kaže...” (st. 4-5)
2. “ko god kaže...” (st. 6)
3. “ko god kaže...” (st. 8-11)

C. U ovom kontesktu je nekoliko testova koji otkrivaju prave vernike (2:3-25):

1. Voljnost da se priznaju gresi (1:5, 2:22).
2. Poslušnost kao način života (2:3-6).
3. Ljubav kao način života (2:7-11).
4. Pobjeda nad zlom i Zlim (2:12-14).
5. Odricanje svega svetskog (2:15-17).
6. Istrajnost (2:19).
7. Doktrina (2:20-24).

D. Posebni teološki koncepti (2:18-19):

1. “Poslednja su vremena” (st. 18) (“Poslednji je čas”, E. Čarnić)
 - a) “Čas” i “vreme” ukazuju na isto - vreme od Isusovog rođenja u Vitlejemu do njegovog Drugog dolaska. Iako je Carstvo već tu, tek treba da se javi u punini.
 - b) SZ je pojam vremena sagledavao u tzv. dva doba - sadašnje vreme zla i Doba pravednosti koje dolazi po Duhu. Za tadašnje vernike to je bila daleka budućnost. Ipak, SZ nije jasno objavljivao dva Mesijina dolaska. Prvi je spasiteljski a drugi gospodnji dolazak. Ova dva doba se preklapaju.
 - c) Pojam “čas” - *kairos*, ima metaforičko značenje jer govori o neodređenom periodu vremena (Jn 4:21, 23; 5:25, 28; 16:2).
2. “Antihrist” (st. 18)
 - a) Samo Jovan koristi ovu imenicu (2:18, 22; 4:3; 2 Jn 7). Prisetimo da je u 2:18 reč i o jednini i o množini (2 Jn 7).
 - 1) I drugi svetopisamski odeljci govore o ovoj osobi poslednjih vremena: (1) Danilo (7:7-8, 23-26; 9:24-27); (2) Isus (Mk 13; Mt 24); (3) Jovan (otk 13); (4) Pavle (2 Sol 2).
 - 2) Jovan razlikuje onoga koji tek treba da se pojavi (eshatologija) od duha koji je prisutan u stavu sveta (2:18; 4:3; 2 Jn 7; Mk 13:6,22; Mt 24:5,24).

1. Jovanova 2:3-3:3

3) Grčki predlog *anti* znači: (1) protiv; (2) umesto. Zanimljiva je upotreba imenice u oba broja, u jednini i u množini u st. 18. Istorija je puna onih koji su protiv Boga i njegovog Hrista:

- Antioh IV Epifan (mali rog iz Danila 8; 11:36-45).
- Neron i Domicijan (tvrdili su da su božanstva, ne Mesije).
- Ateisti.
- Komunisti.
- Sekularni hinduisti.

Antihristi su i oni koji tvrde da su oni Mesije:

- Lažni učitelji (Mk 13:6, 22; Mt 24:5, 24).
- Vođe savremenih kultova.
- Antihrist (Dan 7:8; 9:23-26, 24-27; 2 Sol 2:3; Otk 13).

4) Hrišćanstvo svakog doba ima poteškoće sa lažnim učiteljima koji poriču Hrista, sa lažnim Mesijama. Na kraju vremena - "u poslednji dan" - jedna će osoba uteloviti obe ove gnusobe.

3. "Prebiva u vama" (st. 19, 24, 27, 28):

a) Većina savremenih evanđeoskih hrišćana snažno naglašava potrebu lične odluke za Hrista, što je svakako dobro. Ipak, Sveto pismo ne naglašava toliko odluku koliko učenje (Mt 28:19-20).

b) Doktrina sigurnosti spasenja, sigurnosti vernika, mora da se sagledava neodvojeno od doktrine istrajnosti u veri. Vidi posebnu temu u Jn 8:31. Ove dve istine nisu pred nama postavljene kao stvar izbora - jedna, druga, ili obe? I sigurnost i istrajnost su istine Pisma. U tom smislu je poziv na "prebivanje" upozorenje za sve nas.

c) Mnoga druga mesta u Božijoj Reči govore o "prebivanju" - Mt 10:22; 13:1-9, 18-23; Mk 13:13; Jn 8:31; 15:1-27; 1 Kor 15:2; Gal 6:1; Otk 2:2, 7, 11, 17, 26; 3:5, 12, 21; 21:7. Vidi posebnu temu o tome u 2:10.

3 A da smo ga upoznali, znamo po tome što se držimo njegovih zapovesti. 4 Ko god kaže da ga poznaje, a ne drži se njegovih zapovesti, taj je lažljivac i u njemu nema istine. 5 A ko se drži njegove reči, u njemu je ljubav prema Bogu zaista došla do savršenstva. Po tome znamo da mu pripadamo.

6 Ko govori da je u zajedništvu sa Bogom, dužan je da živi onako kako je Isus živeo. 1 Jn 2:3-6

2:3 “A da smo ga upoznali, znamo“ Doslovno „znamo da ga znamo“ - prezent i perfekt ističu da čak i tako doktrinarno traumatizovane crkve mogu da imaju puninu sigurnosti svog spasenja. Jevrejski pojam „znanja“, „poznavanja“ ima u sebi duboku intimnu dimenziju (Post 4:1; Jer 1:5). Grčka ideja znanja naglašava činjenice o nekome, o nečemu. Zato kažemo da je evanđelje i skup istina i istina utelovljena u osobi. Ova fraza ističe: (1) Možemo da upoznamo Boga; (2) Možemo da znamo šta Bog želi od našeg života; (3) Možemo da znamo da sve to znamo (5:13)! Naši motivi i dela pokazuju koliko smo sigurni u odnosu s Bogom (Mt 7; Jakov; 1 Pet). Ovo je omiljena apostolova tema (2:3, 5; 3:24; 4:13; 5:2, 13).

U Jovanovim spisima srećemo dve grčke sinonimne reči za „znati“ - *ginsko* i *oida* - čak 27 puta u 1. Jovanovoj poslanici. U *koine* grčkom jeziku među njima nema bitne razlike. Reč je o stilu. Zanimljivo je što apostol ne koristi pojam *epignosko*, kao intezivan oblik ovog glagola.

Jovan piše da bi ohrabrio vernike i opovrgao laži krivoveraca. Zato se glagol „znati“ sreće više u delima ovog apostola nego bilo na kom drugom NZ mestu. Ova je poslanica „pismo sigurnosti“ utemeljeno na poznavanju evanđelja i na - po tom znanju - primerenom načinu života. To je život ljubavi i poslušnosti (Poslanica Jakovljeva).

“ako držimo njegove zapovesti“ (E. Čarnić) Primitimo ovo važno „ako“ (prezent konjuktiv). Novi zavet je u jednu ruku potpuno bezuslovan, kada je reč o Božijoj strani i njegovoj ponudi. U drugu ruku je pokajanjem i verom vrlo uslovljen s naše strane (2:3-5; 3:22, 24; 5:2, 3; Jovan 8:51-52; 14:15, 21, 23; 15:10; Otk. 2:26; 3:8, 10; 12:17; 14:12). Poslušnost Svetlu (Isusu i evanđelju) je bitan dokaz pravog obraćenja. Čak je i u SZ „poslušnost bolja od žrtve“ (1 Sam 15:22; Jer 7:22-23).

2:4 “Ko god kaže da ga poznaje“ Jedna od omiljenih fraza lažnih učitelja (1:6, 8, 10; 2:4, 6, 9). Ovo je dijatriba slična onoj kod proroka Malahije, ili u poslanicama Rimljanima i Jakovljevoj. Krivoverci su tvrdili „da znaju“, „da su spoznali“ (perfekt) Boga, ali su živeli kako su hteli. Za njih spasenje nije imalo ništa sa moralom. Tako su im motivi i dela opovrgavali jake reči i ideje.

“a ne drži se njegovih zapovesti“ Prezent particip naglašava naviku, dela koja se uporno ponavljaju. Naš život pokazuje našu duhovnu orijentaciju. I dok st. 4 iskazuje negativ, st. 5 naglašava pozitiv ove istine.

„taj je lažljivac“ Nema gore prevare od svojevoljne samoprevare! Poslušnost Bogu je nepobitni dokaz pravog obraćenja. Isus je rekao da se ljudi kao stabla prepoznaju po plodovima (Mt 7).

2:5 „A ko se drži njegove reči“ Još jedan prezent konjektiv koji naglašava trajnost životnih radnji. Evo jednog zanimljivog osvrta o ovom jezičkom sklopu izvornog jezika: „Relativnu zamenica, s predlogom *an* ili *ean*, koju sledi glagol u konjunktivu, srećemo u 3:17, 22; 4:15; 5:15; 3 Jn 5. Tako se naglašavaju trenutne preovlađujuće okolnosti” (*A Handbook on The Letters of John*, Haas, Jonge, and Swellengrebel, str. 40). Poslušnost je ključna vrednost zavetne vere. Jovan i Jakov najviše govore o njoj. Niko ne može da kaže kako poznaje Boga a živi u grehu, odbacujući živu Reč i zapisanu Reč.

“u njemu je ljubav prema Bogu zaista došla do savršenstva“ Perfekt pasiv naglašava dovršeno delo (4:12, 17, 18). Gramitički je nesigurno da li genitiv govori o Božijoj ljubavi za nas, našoj ljubavi za Boga, ili o Božijoj ljubavi koja je u nama u najširem smislu. Termim „savršen“ (*telos*, 4:12, 17, 18) znači „zreo“, „dovršen“, sasvim opremlje za delo. Nije ovde reč o savršenosti (1:8, 10).

“Po tome znamo da mu pripadamo“ Još jednom se naglašava mogućnost koju imamo. Možemo da budemo sigurni u svoj odnos s Bogom. Ideja našeg prebivanja u Njemu (st. 6) je jedna od ključnih tema poslanice i apostolovog Evanđelja (Jn 14:20, 23; 15:4-10; 17:21, 23, 26; 1 Jn 2:24-28; 3:6, 24; 4:13, 16). NZ takođe naglašava da i Otac prebiva u nama (Jn 14:23; 17:21). Važno je da nikada ne prenaslamo jednu stranu te sigurnosti. Naime, čak i ovde gde se ističe koliko smo sigurni u Bogu, Jovan nas opominje na “dužnost” (2:6, prezent infinitiv).

2:6 „u zajedništvu“ „da u Njemu stoji“ (E. Čarnić) Vidi posebnu temu u 2:10.

“dužan je da živi onako kako je Isus živeo“ Još jedan naglasak „prave vere“ u pravom načinu življenja. Vera nije samo jednom doneta odluka već istrajni, lični odnos sa Isusom, odnos koji se vidi u plodovima hristolike svakodnevice. Ovde imamo paralelu sa 1:7. Cilj hrišćanstva nije nebo - jednog lepog dana - već Hristov način života ovde i sada! Spaseni smo da bi služili. To je naša misija. Ona odgovara Hristovoj misiji poslanja. On je položio svoj život za spasenje svih a mi polažemo svoje živote služeći svima (1 Jn 3:16).

Ovde imamo nejasnu zamenicu. Ne znamo da li se misli na Sina ili na Oca. Stih 6. po kontekstu zahteva „Sina“ (kao i 3:2, 5, 7, 16; 4:17). Ipak, kod Jovana ne postoji kruta podela uloga Svete Trojice u našem spasenju.

7 Voljeni moji, ne pišem vam neku novu zapovest, nego staru zapovest koju ste imali od početka. Ta stara zapovest je poruka koju ste čuli. 8 No, ipak vam pišem novu zapovest, koja se obistinjuje u njemu i u vama. Jer, tama prolazi, a istinita svetlost već svetli. 9 Ako neko kaže da je u svetlosti, a mrzi svoga brata, i dalje je u tami. 10 Ko voli svog brata ostaje u svetlosti, te nije uzrok njegovom posrtanju. 11 Međutim, ko mrzi svoga brata, u tami je i po tami se kreće, i ne zna kuda ide, jer mu je tama zaslepela oči.

1 Jn 2:7-11

2:7 „Voljeni moji“ Apostol voli da svoje čitaoce oslovljava na ovaj način. Otac je ovako oslovio Sina na krštenju i kod preobraženja (3:2, 21; 4:1, 7, 11; 3 Jn 1, 2, 5, 11). *Textus Receptus* ovde ima „braćo“, ali ovo oslovljavanje imamo samo u 3:13. Rešenje „voljeni“ podržavaju četiri najstarija velikoslovna grčka manuskripta - N, A, B, C.

“**ne pišem vam neku novu zapovest, nego staru zapovest**“ Još jedna osobina Jovanovih pisama (Jn 13:34;15:12, 17). „Novina“ nije stvar vremena već kvaliteta. Vernicima je zapovedeno da vole Isusa kao što on voli njih (Jn 13:34).

“**staru zapovest**“ U 2:3 imenica je u množini, a ovde u jednini. To znači da su u ovoj zapovesti sve druge (Gal 5:22; 1 Kor 13:13). Ljubav je suština evanđelja.

“**koju ste imali od početka**“ Imperfekt podseća čitaoce na vreme kada su prvi put čuli poruku Radosne vesti (st. 24; 3:11; 2 Jn 5-6).

“**koju ste imali od početka**“ “**koju ste čuli**” (E. Čarnić) *Textus Receptus* ima dodatak “od početka”.

2:8 “koja se obistinjuje u njemu” Za razliku od prošlog stiha, ovde je rod zamenice promenjen iz ženskog u srednji. To odgovara imenici „zapovest“ i ukazuje na celo evanđelje. Slična promena je i u Ef 2:8-9.

“**tama prolazi**“ **Za sve koji su u Hristu Novo Doba je već osvanulo i sviće u njihovom umu i srcu (ostvorena eshatologija).**

“**a istinita svetlost već svetli**“ Isus je svetlost sveta (Jn 1:4-5, 9). To je možda najmoćnija biblijska metafora za istinu, objavu, moralnu čistoću. Vidi 1:7.

2:9 “a mrzi svoga brata” Present particip naglašava trajnost radnje. Mržnja je dokaz tame (Mt 5:21-26).

2:10 „Ko voli svog brata ostaje u svetlosti“ Glagoli u prezentu preovlađuju u ovom odeljku. Ljubav je dokaz spasenja i ličnog odnosa s

Bogom, bogopoznanja, istine i svetla. To je ta nova pa ipak stara zapovest (3:11, 24; 4:7, 11, 21).

Posebna tema: “Prebivanje” u Jovanovim spisima

Jovanovo nam Evanđelje opisuje poseban odnos između Boga Oca i Boga Sina. To je odnos nepomućenog zajedništva koji se temelji na suštinskoj istobitnosti i dobrovoljnoj podređenosti. Isus je uvek govorio samo ono što je čuo od Oca i činio samo njegova dela. Sin nikada nije radio po svojoj volji već po Očevoj.

Ova bliskost u zajedništvu služenja je model odnosa Hrista i njegovih sledbenika. To svakako ne znači da bilo ko od nas gubi svoju ličnost (utapanje istočnog misticizma). Reč je o sledbeništvu, etičkom oponašanju. Zajedništvo je: (1) kognitivno (pogled na svet kroz Božiju Reč); (2) u odnosu (Isus je Božiji obećani Mesija koga valja verovati); (3) u hristolikom životu (Hristov karakter u vernicima).

Isus je idealan čovek, istinski Izraelac, pravi standard za čovečanstvo. Uradio je ono što je Adam trebao i bio ono što je on trebao da bude. On je “trajni Božiji lik”. Obnovio je u greh posrnulu bogolikost u ljudskom rodu: (1) Objavio nam je Boga; (2) Umro je umesto nas (zastupnička žrtva); (3) Pružio nam je primer života koji možemo da sledimo. “Prebivanje” (*meno*) ukazuje na ukupni cilj hristolikosti (Rim 8:29), na obnovu svega što je pokvario naš pad u greh (Post 3).

Pavle apostol ovo obnovljeno zajedništvo Boga i njegovog “zemaljskog lika” stavlja u izraz “u Hristu”. Za Jovana je to “prebivanje, zajedništvo u Njemu”. Evo lepeze korišćenja ovog pojma:

1. Zajedništvo (prebivanje) Oca i Sina:
 - a) Otac u Sinu (Jn 10:38; 14:10, 11, 20; 17:21, 23).
 - b) Sin u Ocu (Jn 10:38; 14:10, 11, 20; 17:21).
2. Zajedništvo (prebivanje) Boga i vernika:
 - a) Otac u vernicima (Jn 14:20, 23; 1 Jn 3:24; 4:12-13, 15).
 - b) Vernici u Ocu (Jn 14:20, 23; 17:21; 1 Jn 2:24, 27; 4:13, 16).
 - c) Sin u vernicima (Jn 6:56; 14:20, 23; 15:4, 5; 17:21, 23).
 - d) Vernici u Sinu (Jn 6:56; 14:20, 23; 15:4, 5, 7; 1 Jn 2:6, 24, 27, 28).
3. Zajedništvo u pozitivnim vrednostima:
 - a) Reč Božija:
 - negativ (Jn 5:38; 8:37; 1 Jn 1:10; 2 Jn 9).

- pozitiv (Jn 8:31; 15:2; 1 Jn 2:14, 24; 2 Jn 9).
 - b) Božija ljubav (Jn 15:9-10; 17:26; 1 Jn 3:17; 4:16).
 - c) Duh Božiji:
 - na Sinu (Jn 1:32).
 - na vernicima (Jn 14:17).
 - d) Poslušnost (Jn 15:10; 1 Jn 3:24).
 - e) Ljubav, kao zajedništvo u svetlu (1 Jn 2:10).
 - f) Život po Božijoj volji (1 Jn 2:17).
 - g) Pomazanje (1 Jn 2:27).
 - h) Istina (2 Jn 2).
 - i) Sin (Jn 8:35; 12:34).
4. Zajedništvo u negativnim vrednostima:
- a) Božiji gnev (Jn 3:36).
 - b) Tama (Jn 12:46).
 - c) Odbacivanje... spaljivanje (ne prebivanje) (Jn 15:6).
 - d) Grešenje (neprebivanje) (1 Jn 3:14).
 - e) Ne volite (ne prebivajte) (1 Jn 3:14).
 - f) Ne ubijte (neprebivanje u večnom životu) (1 Jn 3:15).
 - g) Smrt (1 Jn 3:14).

“te nije uzrok njegovom posrtanju“ Dva su prevoda moguća: (1) Ne posrću vernici koji žive u ljubavi (st. 11); (2) Vernik koji živi u ljubavi ne izaziva posrtanje drugih (Mt 18:6; Rim 14:13; 1 Kor 8:13). Obe tvrdnje su istinite! Evanđelje donosi dobro svima - i vernicima i izgubljenima.

2:11 “Međutim, ko mrzi svoga brata, u tami je i po tami se kreće“ „Mrzi“ - prezent particip - koga sledi prezent indikativ, „kreće“. Mržnja je znak neverstva (3:15; 4:20). Svetlo i tama, ljubav i mržnja ne mogu zajedno da žive u jednoj osobi. Ovo je tipičan „crno-beli“ način apostolovog iskazivanja istina. On govori u idealnim odnosima! A mi toliko puta stradamo, borimo se u predrasudama, nebrizi i neljubavi! Ne zaboravimo da nam evanđelje osim trenutne promene donosi i postepenu, progresivnu promenu.

“jer mu je tama zaslepela oči“ Ovo ukazuje ili na stalno prisutnu grešnu prirodu u vernicima (2 Pet 1:5-9), ili na delovanje Sotone (2 Kor 4:4). Tri su neprijatelja čovečanstva: (1) Ogrehovljeni sistem sveta; (2) Sotona, utelovljeno zlo; (3) Naša pala, stara, Adamova priroda (Ef 2:2-3, 16).

ODVAJANJE OD GREŠNOG SVETA

12 Ovo vam pišem, dečice moja,
jer su vam gresi oprosteni Hrista radi.

13Pišem vam očevi,
jer ste upoznali Onoga kome nema početka.
Pišem vam mladići, jer ste pobedili Zloga.

14Ovo sam vam napisao deco moja,
jer ste upoznali Oca.
Napisao sam vama očevi,
jer ste upoznali Onoga kome nema početka,
i vama mladići jer ste jaki
jer Božja reč živi u vama
i jer ste pobedili Zloga.

1 Jn 2:12-14

2:12-14 Svi glagoli ovog odeljka su u sadašnjem vremenu. To naglašava delo u prošlosti čije su posledice trajne. Za razliku od prethodnog konteksta, koji se odnosio na lažne učitelje, ovde je reč o vernicima. Apostol ih oslovljava sa tri fraze: “dečice moja”, “očevi”, “mladići”. Ovaj odeljak nije lako uklopiti u kontekst dokaza sigurnosti hrišćanskog života. U svakom slučaju Jovan ne govori trima posebnim grupama, već je reč o literalnim oblicima za različita duhovna stanja hrišćana.

Hrišćani trebaju da znaju četiri stvari: (1) Gresi su im oprosteni, st. 12; (2) U Hristu su pobedili Đavola, st. 13; (3) “Znaju” da imaju zajedništvo sa Ocem (st. 14) i Sinom (st. 13-14); (4) Da su jaki u Božijoj Reči (st. 15). Ove vrednosti su gramatički izražene u (1) frazi “pišem vam” i (2) u šest *hoti* predloga, - “jer ste” (“zato što”, E. Čarnić).

2:12 “**jer su vam gresi oprosteni Hrista radi**“ Isusova služba je jedina nada čovečanstva za oprostjenje (perfekt pasiv). Jevreji su verovali da ime u sebi nosi samu osobu, njen karakter i osobine (3:23; 3 Jn 7; Rim 10:9-13; Fil 2:6-11).

2:13 “**Onoga kome nema početka**“ Rekli smo da su zamenice u ovoj poslanici vrlo nedosledno korišćene. U isto vreme mogu da se odnose i na Oca i na Sina. U ovom kontekstu reč je o Sinu, o njegovoj božanskoj preegzistenciji (Jn 1:1, 15; 3:13; 8:48-59; 17:5, 24; 2 Kor 8:9; Fil 2:6-7; Kol 1:17).

“jer ste pobedili” Često apostolovo upozorenje i obećanje (2:14; 4:4, 5:4-5, 18-19). Perfekt posebno naglašava stanje pobeđe. Jovan piše u idealnim kategorijama. To je tzv. ostvarena eshatološka pobeđa, misao poznata iz apostolovog Evanđelja. Hrišćani su pobeđnici, ali zbog “da, ali ne još” napetosti Carstva, živimo i dalje boreći se sa grehom, kušnjama i progonima.

“Zloga” Sotona se i u st. 14 ovako naziva. Ovaj i sledeći stih su paralelni.

“jer ste upoznali Oca” Svetopisamski koncept „poznanja“ ima u sebi onu jevrejsku dimenziju lične, intimne bliskosti (Post 4:1; Jer 1:5); ali i grčku ideju umne spoznaje činjenica. Zato je evanđelje i poruka o nekome (doktrina) i sam taj Neko (Isus). Evanđelje se prihvata i živi.

2:14 “jer ste jaki” Snaga vernika je u prebivanju u Božijoj Reči. Sličnu misao imamo i u Ef 6:10-18. Evanđelje je ta Reč u kojoj nam valja da prebivamo. To je reč nepregledne, nedokučive istine koju svako od nas treba da prihvati; Reč koju prihvatamo u obraćenju i kojoj se predajemo u učeništvu; Reč istine vredna svakog našeg puzdanja.

“jer Božja reč živi u vama” Jovan poosobljuje ideju Božije Reči (Evanđelje, st. 24). Ovo je aluzija na Jn 15. Istom misli na negativan način apostol se služi u Jn 5:38; 8:37.

“jer ste pobedili Zloga” Naglašena istrajnost istinskih svetaca. Ista je misao u st. 17, 19, 24, 27, 28; 5:18; i 2 Jn 9. Istinu o večnoj sigurnosti vernika valja uvek uravnotežiti sa istinom istrainosti - oni koji su spaseni izdržaće do kraja, do cilja (Otk 2:7, 11, 17, 26; 3:5, 12, 21). Vidi posebnu temu o izdržljivosti u Jn 8:21.

15 Nemojte voleti svet niti ono što pripada svetu, jer ko voli svet, ne voli Oca. 16 Naime, sve što pripada svetu: požuda tela, požuda očiju i oholost zbog imetka, ne potiče od Oca nego od sveta. 17 Jer, svet i požuda za svetom prolaze, a ko vrši volju Božju živi zauvek. 1 Jn 2:15-17

2:15 “Nemojte voleti” Prezent imperativ u negativu u NZ uvek ima jedno značenje - prestanite da radite to što radite! Ljubav prema svetu je odlika tadašnjih lažnih učitelja.

“svet” Ova ideja u NZ ima dva značenja: (1) Planeta zemlja, sav stvoreni kosmos (Jn 3:16; 16:33; 1 Jn 4:14); (2) Organizovano ljudsko društvo otuđeno od Boga (1 Jn 2:15-17; 3:1, 13; 4:45; 5:45, 19). Dakle, sva tvorevina (Post 1-2) i ogrehovljeno čovečanstvo (Post 3).

Posebna tema: Hrišćani i vlasti

1. Uvod

A. Definicija: Vlast je ozvaničeni red i poredak u cilju zaštite života ljudi i svih životnih potreba.

B. Svrha: Bog je dao vlasti da bi sprečio bezvlašće i propast čoveka.

1. Mojsijev Zakon, čije je srce Dekalog, jeste Božija volja za svako ljudsko društvo. On uravnotežuje svakodnevni život i verski život.

2. Sveto pismo ne preporučuje nijedan društveni poredak, makar da je teokratija ideja koju je Izrael dobio odozgo. Ni demokratija, ni socijalizam, ni komunizam nisu biblijske norme. Hrišćani su pozvani da žive kao hrišćani bilo kada i bilo gde, u bilo kom uređenju, državnom sistemu. Naša svrha života nije revolucija već evangelizacija sveta i duhovna služba svetu.

C. Počeci

1. Rimokatolicizam tvrdi da je u svakom čoveku urođena potreba za redom i vladavinom prava, i to pre pada u greh. Tako je mislio i Aristotel, kada je napisao – “Čovek je politička životinja” – misleći da vlasti “postoje kako bi nam obezbedile dobar život”.

2. Protestantizam, posebno Martin Luter, naglašava kako su vlasti neminovnost posledica pada u greh. Za Lutera je vlast “levica Božijeg carstva”. Pisao je: “Bog kontroliše loše ljude tako što ih stavlja pod kontrolu”.

3. Karl Marx je u vlastima video kliku, šačicu povlašćenih koja drži mase pod kontrolom. Za njega vlast i religija igraju istu ulogu.

II. Sveto pismo o vlasti

A. Stari zavet:

1. Izrael poseduje nebeski model vlasti. U drevnom Izraelu sam JHVH je bio kralj. Teokratija je društvo u kome Bog neposredno vlada (1 Sam 8:4-9).

2. Bog ima vlast nad svakom ljudskom vlasti. To je jasno iz primera:

a) Jeremija 27:6; Jezdra 1:1.

b) 2. Dnevnika 36:22.

c) Isaija 44:28.

d) Danilo 2:21.

e) Danilo 2:44.

- f) Danilo 4:17, 25.
- g) Danilo 5:28.
- 3. Božiji narod je pokoran i pun poštovanja čak i prema osvajačima:
 - a) Danilo 1-3, Navuhodonosor.
 - b) Danilo, Darije.
 - c) Jezdra i Nemija.
- 4. Božiji narod se moli za građanske vlasti, autoritete:
 - a) Jeremija 28:7.
 - b) Mišna 3:2.
- B. Novi zavet
 - 1. Isus je poštovao vlasti:
 - a) Matej 17:24-27, plaćao je hramsku taksu.
 - b) Matej 22:15-22, plaćao je rimski porez.
 - c) Jovan 19:11, Bog je dao civilne vlasti.
 - 2. Pavle o vlastima:
 - a) Rimljanima 13:1-7, hrišćani su pozvani da slušaju vlasti.
 - b) 1. Timotejeva 2:1-3, hrišćani su pozvani da se mole za vlasti.
 - c) Tit 3:1, hrišćani su pozvani da se pokore vlastima.
 - 3. Petar o vlastima:
 - a) Dela 4:1-31; 5:29, Petar i Jovan pred Sinedrionom (čin poslušnosti vlastima).
 - b) 1 Petrova 2:13-17, hrišćani su pozvani da se pokore vlastima.
 - 4. Jovan o vlastima:
 - a) Otkrivenje 17, "bludnica Vavilonska" stoji na ovozemaljskim vlastima.

III. Zaključak

A. Bog je tvorac ljudskih vlasti. Ne govorimo nužno o "božanskom pravu kralja", već o Bogom-danim autoritetima, čuvarima reda i poretka. Time nipošto ne preporučujemo bilo koji oblik društvenog uređenja.

B. Verska je dužnost hrišćana da poštuju svaki autoritet sa dužnom čašću.

C. Hrišćani su dužni da molitvama i porezima podupiru vlasti.

D. Vlasti imaju prevashodnu ulogu da čuvaju mir, red i upravu društva. U tom smislu su Božije slugе.

E. Ljudske vlasti nemaju apsolutnu moć. Ograničene su. Hrišćani smeju i moraju da deluju po svojoj savesti, da rađe poslušaju duhovne nego državne

zakone. Avgustin je o tome pisao u svom čuvenom delu “Grad Božiji”. Mi smo građani dva carstva, jednog privremenog i drugog koje je večno. Odgovorni smo za oba, ali je Božije važnije od ovozemaljskog! U tom smislu smo Bogom odgovorni i kao pojedinci i kao zajednica.

F. Valja ohrabrivati vernike iz demokratskih društava da učestvuju u životu i radu svojih vlada, kako bi – gde god je moguće – protežirali svetopisamske principe.

G. Lično obraćenje pojedinca mora da prethodi socijalnim promenama. I najbolja ljudska vladavina ne traje daveka. Nema u njoj ehatološke nade za nas. Svaka vlada ovog sveta, makar kako i koliko korišćena od Boga, samo je ljudska, grešna tvorevina daleko od našeg Gospoda.

Ovaj koncept podrazumeva Jovanova upotreba pojma “svet”.

“niti ono što pripada svetu“ Ovo može da se odnosi na predanje materijalnim vrednostima (st. 16) ili drugim svetskim idolima - ugled, prestiž, moć i dr. (Rim 12:2; Jak 1:27). Svet bez Boga nam nudi zadovoljenje svih potreba mimo Stvoritelja. Ljudi čine sve da žive nezavisni o bilo koga i čega. Ali bez Boga i najveće dobro koje koristimo može da se izrodi u nešto opako. Recimo: (1) vladajući sistemi; (2) znanje i obrazovanje; (3) ekonomski sistemi; (4) medicina i nauka i dr.

Avgustin je dobro rekao da svaki čovek u sebi nosi prazninu života bez Boga. Ljudi tu prazninu pokušavaju da ispune raznim stvarima ovog sveta, a pravi mir i pravo ispunjenje su samo u njemu. Želja za potpunom nezavisnošću je čoveku u Edenu donela prokletstvo!

2:16 “požuda tela“ Ljudska priroda je bezmerno sebeljubiva (Gal 5:16-21; Ef 2:3; 1 Pet 2:11).

“požuda očiju“ Jevreji su govorili da su oči prozori duše. Svaki greh se začinja u slikama našeg uma pa tek onda postaje delo, akcija.

„i oholost zbog imetka“ Nedokučiva je bahatost čoveka bez Boga (pouzdanje u svoju silu i mogućnosti). „Oholost - *alazoneia* - se spominje i u Jak 4:16 i ima u sebi mnogo aktivnije značenje od pukog ponosa. To je vrnunac sve bahatosti koja veliča samu sebe (Raymond Brown, *The Jerome Bible Commentary*, tom II, str. 408). Neki prevodi kažu “oholost života” (Vuk). Grčki *bios* uvek govori o telesnom, zemaljskom i privremenom životu na planeti (život takve vrste imaju i ljudi i životinje, 3:17).

„ne potiče od Oca nego od sveta“ Hrišćani imaju dva razloga da ne vole svet: (1) Ta ljubav nije od Oca (st. 16); (2) Svet prolazi (st. 17).

2:17 „svet i požuda za svetom prolaze“ Prezent medij (2:8). Ovo je jevrejsko učenje o dva doba. Novo doba dolazi a staro, pobunjeno u grehu prolazi (Rim 8:18-25).

„a ko vrši volju Božju živi zauvek“ Vremenski kontrast dva života - *bios* (st. 16) i *zoe*. Doslovno - „prebivaće u vremenu“. Večni život je uvek vezan sa ljubavlju kao načinom života, a ne samo sa pukim ispovedanjem vere (Mt 25:31-46; Jak 2:14-26). Vidi posebnu temu o Božijoj voji u 4:34.

18 Dečice, poslednja su vremena, i kao što ste čuli, dolazi Antihrist. Mnogi antihristi su se već pojavili, i po tome znamo da su poslednja vremena. 19 Među nama su bili, ali nisu bili naši. Jer da su bili naši, sa nama bi i ostali. Ipak, trebalo je da se pokaže da nisu svi naši.

20 Ali vama je Sveti dao svoga Duha i svi znate istinu. 21 Napisao sam vam ovo ne zato što ne poznajete istinu, već zato što je poznajete; vi, naime, znate da ni jedna laž ne potiče od istine. 22 Ko je lažljivac ako ne onaj koji tvrdi da Isus nije Mesija? Onaj koji poriče Oca i Sina jeste antihrist. 23 Ko poriče Sina, odbacuje i Oca, a ko priznaje Sina, ima i Oca.

24 Što ste čuli od početka neka ostane u vama. Ako u vama ostane ono što ste čuli od početka, ostaćete u zajedništvu sa Ocem i Sinom. 25 A ono što je Hristos obećao da će nam dati jeste večni život. **1 Jn 2:18-25**

2:18 „Dečice“ Vidi osvrt na 2:1.

„poslednja su vremena“ Doslovno „poslednji je čas“ (E. Čarnić). Ovom frazom NZ opisuje skori Hristov dolazak (Jn 6:39-40, 44). Ovo je vrlo važan teološki koncept kod apostola Jovana. Naime, mnogi današnji teolozi su pod uticajem „ostvarene eshatologije“ C.H. Doda. Nema sumnje da je apostol silno, i na samo sebi svojstven način naglasio da nam je u Isusu došlo Carstvo Božije. Ipak, ovaj tekst nam govori da punina tog Carstva tek dolazi. I jedan i drugi stav su tačni. Zato se služimo onom frazom - „da, ali ne još“ - koja iskazuje tu napetost (paradoks) dva doba, dve epohe koje se preklapaju.

“antihrist... antihristi” Ni u jednom slučaju - jednine i množine - imenica nema član. Samo se Jovan u celom NZ suži ovim pojmom (2:18, 22; 4:3; 2 Jn 7). Vidi više u objašnjenju konteksta 2:3-3:3, pod “D”.

“dolazi” Prezent medij. U *koine* grčkom pojedini glagolski oblici upotrebom dobijaju značenje drugačije od svog gramatičkog oblika. Tako se i ovde medij/pasiv čita kao aktiv, a prezent je u službi futura. Antihrist (jednina) dolazi, ali mogu antihristi (lažni učitelji) su već tu.

U teološkom smislu, pošto Sotona ne zna kada će se Hrist vratiti, on odavno zlobno čini sve da mu vlasti ovog sveta budu u svakom trenu na raspolaganju.

“već pojavili” Duh koji je „anti“ - protiv Hrista je već tu, delotvoran u palom svetu iako će tek da pokaže svoje lice. Mnogi tumači smatraju da Jovan ovde govori o Rimskoj imperiji, sili svoga vremena. Drugi ističu da je reč o budućem svetskom carstvu. Na mnogo načina oba su stava ispravna! Poslednje vreme, poslednji čas je počeo od utelovljenja i okončaće se o Drugom Hristovom dolasku.

2:19 “Među nama su bili, ali nisu bili naši” Najdirektinije oslovljavanje lažnih u pravoj, vidljivoj crkvi (Mt 7:21-23; 13: 1-9, 18-23). To su ljudi bez istine, bez ljubavi i istrajnog svetog života, što je dokaz njihove nepokajanosti. Nema jeresi koja se nije iznedrila iz same crkve!

Apostol vrlo brižljivo bira glagolska stanja:

1. Oni su izašli (aorist).
2. Nikada nisu ni bili deo nas (imperfekt).
3. Da su bili od nas ne bi nas napustili (pluskvamperfekt - davno prošlo vreme).

Ti ljudi nisu otpali od milosti. Nikada je nisu ni okusili, njihov život nikada nije bio promenjen Svetim Duhom. Nisu se istinski pokajali i poverovali u evanđelje primivši Hrista. Oni su lažne ovce i lažni pastiri! Vidi više o otpadništvu od vere u Jn 17:12.

“Jer da su” Uslovna rečenica tipa “usprkos činjenici” - “Da su bili naši, kao što nisu, ostali bi sa nama, kao što nisu”.

“sa nama bi i ostali” Pluskvamperfekt naglašava dovršenu radnju u dalekoj prošlosti. Ovo je jedna od nekoliko izjava doktrine o istrajnosti svetih (st. 24, 27, 28). Istiniti vernici ostaju i veri i donose plodove (Mt 13:1-23). Vidi posebnu temu o tome u Jn 8:31.

2:20 “Ali vama je Sveti dao svoga Duha” Apostol pravi kontrast pravih vernika i onih koji su kao lažni napustili zajednicu vere. Vrlo je moguće da su gnosticici bili pod uticajem istočnjačkih misterija, učenjima sklonih da u znanju traže poistovećivanje s božanstvima. Jovan jasno tvrdi da samo hrišćani imaju Hrista u pomazanju Duhom Svetim (posebna inicijacija).

„Sveti“ se odnosi na: (1) Boga Oca (brojni SZ odeljci govore o „Svecu Izrailjevom“, 2 Kor 1:21); (2) Boga Sina (Mk 1:24; Jn 6:69; Dl 3:44); (3) Boga Duha (“Sveti Duh”, Jn 1:33; 14:26; 20:22). Dela 10:38 ističu da su sva tri božanska lica uključena u to pomazanje. Isus je bio pomazan Duhom (Lk 4:18; Dl 4:17; 10:38). Ovaj stih u to uključuje sve vernike (st. 27). Pomazanik živi u

pomazanima! Na sličan način je moguće povući paralelu između Antihrista i antihrista. SZ simbol ulja koje se izlivalo na glavu i telo (Izl 29:7; 30:25; 37:29) odgovara božanskom pozivu i opremanju Božijeg naroda za posebnu misiju, službe (proroci, sveštenici, kraljevi). Grčki *Hristos* odgovara jevrejskom *Mesija* - "Pomazanik". Vidi posebnu temu o pomazanju u Jn 11:2.

„i svi znate istinu“ Ovim rečima apostol najsnažnije opovrgava bahatost lažnih učitelja i njihove vajne tajne spoznaje. Svi hrišćani imaju osnovno duhovno znanje (st. 27; Jn 16:7-14; Jer 31:34). Nije to neko sveznanje o veri ili bilo kojoj drugoj oblasti (3:2). Za Jovana je istina lični odnos i doktrina - koncept, a pomazanje je evanđelje ili Duh Sveti.

Na ovom mestu imamo nekoliko manuskriptnih varijanti. Neki prevodi slede rešenja A, C, i K prepisa, koji ima *panta* (sve) - množinu srednjeg roda kao objekat. Drugi slede No, B, and P, koji imaju *pantes* (svi)- množinu muškog roda kao subjekt "svi vi". Pomazanje Duha je dato svakom verniku a ne nekim genijalcima, povlaštenoj duhovnoj eliti!

2:21 Jedan od mnogih stihova koji naglašava sigurnost otkupljenja i spoznaju duhovne istine. Ovaj stih naglašava da je to zbog Duha koji se daje duhovno gladnim vernicima, gladnim poznanja evanđelja.

2:22 "Ko je lažljivac" Ova imenica ima određeni član u grčkom. Jovan tako naglašava da je reč o: (1) Posebno lažljivom učitelju (možda sam Kerint); (2) "Lažovu" koji poriče evanđelje (5:10), što je sinonim za "Antihrista". Antihristov duh je prisutan u svakom vremenu. On je onaj "koji tvrdi da Isus nije Mesija", tj. onaj koji želi da zauzme Mesijino mesto.

2:22-23 "Ko poriče Sina" Gnostici su tvrdili da poznaju Hrista ali su ga na svaki način poricali omalovažavajući njegovo mesijanstvo (4:1-6; 5:11-12; Jn 5:23).

Evo šta znamo iz dela Otaca crkve. Oni su pred sobom imali sav NZ i dela gnostika iz II veka:

1. Gnostici su hteli da stope hrišćanstvo, grčku filosofiju (Platona) i istočnjački misticizam.
2. Govorili su da je Isus božanske prirode ali ne i ljudske, jer je telo zlo kao i svaka materija. Žestoko su poricali svaku mogućnost ljudskog utelovljenja Mesije.
3. Imali su dva pogleda na spasenje:
 - a) Jedni su verovali da je spasenje u posebnom, tajnom znanju anđeoskih sfera (eona). Ono što duša radi nema veze sa telom koje uopšte nije važno.

b) Drugi su za razliku od hedonizma prvih zastupali krajnji asketizam (Kol 2:20-23). Govorili su da telo sa svim njegovim prohtevima, željama i potrebama treba odbaciti, suzbiti. U tome je spasenje.

2:23 Ovaj stih je u *Textus Receptus* NZ greškom skraćen. Naime, u drugoj paraleli je izostavljen "Otac", što je jasno iz prepisa No, A, B, C.

"a ko priznaje" Suprotnost onih "koji poriču" - st. 22 (3x); 23 (1x); 26 (1x). Vidi posebnu temu o veroispovedanju u Jn 9:22-23.

"Sina" Zajedništvo s Bogom je moguće jedino kroz veru u Sina (5:10-12, 13). Isus nije stvar izbora! On je jedini put do Oca (Jn 5:23; 14:6)

2:24 "neka ostane u vama" Prenaglašeni kontrast između Jovanovih čitalaca i lažnih učitelja, kao i sledbenika koji ih napuštaju (st. 27).

"ostane ono što ste čuli od početka" Prezent imperativ s naglašenom zamenicom „u vama“ (u izvorniku je na početku fraze), što daje kontrast prema lažnima i njihovim lažima. Ovo je prvi razlog hrišćanske pobeđe nad krivovercima („lažovima“). Drugi je u st. 20 i 27, u pomazanju Duhom. „Od početka“ se tiče celovitog evanđelja - i poruke i Osobe koja utelovljava tu poruku (st. 13, 14, 24, dva puta). Božija Reč je i sveopšta istina i istina koja lično oslovljava; istina koja je zapisana i koja je življena (1:8, 10; 2:20, 24)! Vidi posebnu temu o prebivanju u 2:10.

"Ko god" (E. Čarnić) Uslovna rečenica kojom se nastavlja i ohrabivanje i upozoravanje hrišćana. Oni koji više ne prebivaju u Hristu nikada nisu ni bili njegovi (2:18-19). Samo pravi plodovi tog živog duhovnog zajedništva su dokaz istinskog prebivanja u Hristu. I samo oni donose pravu sigurnost (Jn 15). U Gospodu prebiva samo onaj koji je čuo poruku evanđelja, prihvatio je i istrajava u zajedništvu sa Sinom i Ocem (Jn 14:23). A to se vidi u svesnom odabiru načina življenja, u pozitivu (ljubav) i u negativu (odbacivanje sveta).

2:25 "A ono što je Hristos obećao da će nam dati jeste večni život" Još jedna nesigurna zamenica koja može da se odnosi ili na Oca ili na Sina - „... koje nam je on obećao“ (E. Čarnić). Moguće je da apostol to svesno čini (kao u 2 Pet 1). Ova izjava liči na Jn 3:15-16 i 6:40. Naša nada počiva na Božijem karakteru i njegovim obećanjima (Isa 45:33; 55:11). Zbir svih naših nada je u večnom životu Trojedinog Boga (5:13). A osobine tog života koji dolazi su vidljive već sada i ovde.

26 Ovo sam vam napisao o onima koji vas zavode. 27 Ali vi ste primili Duha Hristovog, i on prebiva u vama, pa nije potrebno da vas ko poučava.

Naime, njegov Duh uči vas svemu, i to je istina a ne laž. Stoga, kako vas je Duh poučio, tako i ostanite u zajedništvu sa Hristom. I Jn 2:26-27

2:26 “o onima koji vas zavode“ Prezent particip. Uvek je bilo i biće takvih (Mt 7:15; 24:11, 24; 2 Jn 7). Najčešće su to iskreno religiozni ljudi.

2:27 “i on prebiva u vama” “u vama ostaje pomazanje” (E. Čarnić). Prebivanje naglašava plodove pomazanja, ne toliko sredstvo (Duha) ni njegove elemente (evanđelje). Pomazanje je SZ koncept koji podrazumeva poseban Božiji poziv neke osobe i njegovo opremanje za taj poziv. U to vreme su se pomazivali proroci, sveštenici i kraljevi. Zato ova fraza etimološki odgovara ideji “Mesije”. Ovde se misli na unutrašnje prosvetljenje uma i srca koje po Duhu evanđelje donosi vernicima. Vidi posebnu temu o pomazanju u Jn 11:2.

Lažni učitelji su tvrdili da imaju posebno otkrivenje od Boga (specijalno pomazanje). Jovan tvrdi da svi vernici već imaju istinsko pomazanje po Pomazaniku u koga su se pouzdali - ispunjeni su njegovim Duhom.

“Ali vi ste primili“ Aorist još jednom naglašava dovršeno delo u prošlosti. „Pomazanje“ je paralelno sa „što ste čuli“ u st. 24. Evanđelje mora biti primljeno: (1) ličnom verom (Jn 1:12); (2) kao skup doktrina (2 Jn 9-19; 1 Kor 15:1-4). I jedno i drugo je moguće samo po Svetom Duhu.

“pa nije potrebno da vas ko poučava“ St. 27 je paralelan sa st. 20 (Novi zavet, Jer 31:34). Ova tema se ponavlja kod Jovana (st. 20, 24, 27). Nisu lažni učitelji gnosticizma već Duh Sveti je naš neprikosnoveni, konačni učitelj (Jn 14:26). To svakako ne znači da nam danas po crkvama ne treba pomazana služba učiteljstva. Ona je bila živa i u apostolsko doba (Ef 4:11; Dl 13:1; 2 Kor 12:28). Smisao ovog stiha jeste u tome da nam sve suštinske istine spasenja kroz Sveto pismo dolaze od Duha, a ne od za to posebno nadarenih ljudi. Jovan u ovom kontekstu u tom smislu najčešće govori o “učiteljima”.

“njegov Duh uči vas svemu, i to je istina a ne laž“ Svaki hrišćanin u svojoj savesti ima filter Duha Svetog. Budimo obazrivi u ovom osetljivom području. Duh želi da nas vodi u istini i etici života.

“kako vas je Duh poučio, tako i ostanite u zajedništvu sa Hristom“ Prezent imperativ. Očigledno je da apostol intezivno koristi koncept „zajedništva“, „prebivanja“ kao element sigurnosti vernika (Jn 15). Biblijska vera je zavetne prirode. Naime, Bog je taj koji prvi čini korak prema nama. On postavlja uslove na koje valja da se odazovemo i u tome

da istrajemo! „Prebivanje“ u sebi spaja i božanski i ljudski zavetni deo odgovornosti.

Predlozi za razgovor

Ovaj udžbenik je tek vodič u tumačenju. Svako od nas je za sebe odgovoran za svoje tumačenje Pisma. Svako treba da sluša svoje unutrašnje vodstvo. Seti se: Ti, Pismo i Duh Sveti. Nikada ne odustaj od ovoga.

I ova pitanja su osmišljena da bi ti pomogla u sažimanju glavnih misli ovog odeljka. Dakle, da u njima nađeš izazov, a ne konačne odgovore.

1. Opišite uverenja lažnih učitelja.
2. Po kojim dokazima sigurno vidimo da smo otkupljeni?
3. U kom odnosu su pojedinačni greh, kao izolovani incident, i greh kao navika?
4. Opišite odnos između istrajnosti i sigurnosti hrišćana.
5. Nabrojte i opišite tri najveća neprijatelja čovečanstva.

1. Jovanova 2:28-3:24

Podela poglavlja prema “Novom srpskom prevodu s napomenama”

Bog je ljubav 2:28-29

Deca Božija 3:1-10

Ljubite jedan drugoga 3:11-24

Treći krug čitanja (vidi uvodne napomene)

Prema izvornim piščevim namerama

Ovaj komentar je tek vodič u vašem proučavanju Pisma. To znači da ste za svoje tumačenje sami odgovorni. Svako od nas treba to da radi u svetlu objave koja mu je data. Tu ste vi, Sveto pismo i Sveti Duh – najvažniji u tumačenju. Ne prepuštajte sve drugim tumačima.

Čitajte ovo poglavlje u njegovom kontekstu. Uočite o čemu je reč. Pokušajte sami da sačinite svoju skicu ovog, prvog poglavlja. Tek onda to svoje uporedite sa prevodima Bibije koje posedujete. Podele na poglavlja i manje celine nisu deo nadahnutog teksta, ali nam pomažu da dokučimo izvorne piščeve naume, a to je suština svakog dobrog tumačenja. Neka svaki odeljak govori o jednom jedinom predmetu.

Prvi odeljak...

Drugi odeljak...

Treći odeljak...

Kontekstualni uvid u 2:3-3:3

A. Drugo poglavlje ove poslanice se bavi lažnim učiteljima, gnosticima (posebno doketistima koji su poricali Isusovu ljudsku prirodu).

B. Treće poglavlje i dalje aludira na gnostike koji su spasenje odvajali od etike/morala, ali govori i vernicima.

28 Da, dečice moja, ostanite sada u zajedništvu sa njim, da biste imali pouzdanje kada se on pojavi, te da se ne postidimo prilikom njegovog

dolaska. 29 Ako znate da je on pravedan, znate i da je svako ko čini pravdu od Boga rođen.

DECA BOŽJA

3:1 Pogledajte koliku nam je ljubav Otac darovao: toliku da se zovemo Božijom decom, kao što i jesmo. Svet ne zna ko smo mi, jer nije upoznao Njega. 2 Voljeni moji, sad smo deca Božja, a šta ćemo postati to nam još nije otkriveno. Međutim, znamo da ćemo kada se on pojavi biti njemu slični, jer ćemo ga videti onakvog kakav zaista jeste. 3 I svako ko polaže ovu nadu u Hrista, čisti sebe kao što je sam Hristos čist. 1 Jn 2:28-3:3

2:28 Komentatori se ne slažu da li novi odeljak treba da počne stihom 28, 29 ili 3:1. Zbog ponavljanja između st. 27 i 28 mislim da je to mesto otpočinjanja nove literalne celine.

„**ostanite sada u zajedništvu sa njim**“ Prezent imperativ, treći po redu u službi isticanja hrišćanske istrajnosti (st. 19, 24). Vidi posebnu temu u 8:31.

„**kada se on pojavi**“ Uslovna rečenica poput one u st. 29 i „kada se on pojavi“ u 3:2. Nije događaj njegovog Dolaska pod znakom pitanja već vreme kada će se to odigrati. A kada se „on pojavi“ zateći će svoje kako „prebivaju“ u njemu!

„**da biste imali pouzdanje**“ „**Pouzdanje**“ (parrhesia) ima koren u frazi „govoriti slobodno“. Sigurnost je način života zasnovan na vernikovom znanju i pouzdanju u evanđelje Isusa Hrista. Evo kako se ovaj pojam koristi u NZ:

1. Pouzdanje, odvažnost, sigurnost spram:
 - a) čoveka (Dl 2:29; 4:13, 31; 2 Kor 3:12; Ef 6:19).
 - b) Boga (1. Jn 2:28; 3:21; 4:12; 5:14; Jev. 3:6; 4:16; 10:19).
2. Jasan, nedvosmislen, otvoren govor (Mk 8:32; Jn 7:13; 10:24; 11:14; 16:25; Dl 28:31).
3. Javni govor (Jn 7:26; 11:54; 18:20).
4. Srodan izraz „*parrhesiazomai*“ naglašava pouzdanje u nevoljama, u teškim okolnostima (Dl 18:26; 19:8; Ef 6:20; 1 Sol 2:2).

Ipak, u ovom kontekstu reč je o eshatološkom pouzdanju. Hrišćani ne strahuju od Drugog dolaska. Štaviše, prihvatamo ga s ushićenjem, jer već sada pobožno živimo u Gospodu.

„**te da se ne postidimo prilikom njegovog dolaska**“ Aorist pasiv konjunktiv daje više mogućnosti: (1) sami vernici će se stideti; (2) Bog će ih

postideti. Oni koji „prebivaju“ u Hristu radovaće se povratku svog Gospoda, ali ne i oni koji žive po telu. Hristova pojava iznenadiće i postideti sve koji žive svetovno! Hrišćani će se naći na posebnom sudu (2 Kor 5:10).

„**prilikom njegovog dolaska**“ Termin Parusia se kod Jovana sreće jedino ovde. Inače, parusija je „kraljevska blizina“, „susret s vladarem“.

Posebna tema: NZ pojmovi koji opisuju Hristov povratak

Inače, nekoliko je izraza kojim NZ opisuje Hristov povratak:

1. *epiphaneia*, ukazuje na sjaj, bljesak, što se teološki, a ne etimološki odnosi uvek na slavu. U 2 Tim 1:10; Tit 2:11 i 3:4 se govori i o Hristovom prvom (st. 11, utelovljenje) i o Drugom dolasku (st. 13). Izraz srećemo i u 2 Sol 4:8 (zajedno sa sva tri ključna izraza); 1 Tim 6:14; 2 Tim 4:1,8; Tit 2:13.
2. *parousia*, ističe prisustvo, a najčešće se koristi za posete vladara, kraljeva. Ovaj izraz najčešće srećemo (Mt 24:3,27,37,39; 1 Kor 15:23; 1 Sol 2:19; 3:13; 4:15; 5:23; 2 Sol 2:1,8; Jak 5:7,8; 2 Pet 1:6; 3:4,12; 1 Jn 2:28).
3. *apokalupsis*, oslikava otkrivanje nečega što treba da se zna. Poslednja knjiga NZ nosi ovo ime (Lk 17:30; 1 Kor 1:7; 2 Sol 1:7; 1 Pet 1:7; 4:13).
4. *phaneroo*, znači doneti nešto na svetlo, sasvim obelodaniti. Izraz se u NZ koristi za mnoge vidove Božijeg pojavljivanja. Poput “epifanije” tiče se i Hristovog prvog dolaska (1 Pet 1:20; 1 Jn 1:2; 3:5,8; 4:9) i drugog (Mt 24:30; Kol 3:4; 1 Pet 5:4; 1 Jn 2:28; 3:2).
5. *erchomai* se takođe često sreće u smislu “dolaska”, ali i “povratka” (Mt 16:27-28; 23:39; 24:30; 25:31; Dl 1:10-11; 1 Kor 11:26; Otk 1:7,8).
6. Često sretana fraza je i “dan Gospodnji” (1 Sol 5:2), kao SZ pojam za blagoslov (vaskrsenje) ali i sud.

NZ koristi pojmove bliske SZ, termine koji obuhvataju:

- a) sadašnje zlo i buntovnički naraštaj.
- b) dolazeće doba pravednosti.
- c) doba o kome Duh govori kao o eri savršene mesijanske vladavine.

NZ jasno ističe progresivnost Božijeg otkrivenja. To je potrebno kako bi se prilagodila starozavetna očekivanja Izraela. Umesto ratničkog Mesije, nacionalnog izbavitelja Izraelaca, NZ govori o dva dolaska Mesije, Spasitelja. Prvi je utelovljenje Boga Sina u osobi Isusa iz Nazareta. On nije ni ratnik ni sudija, već “sluga koji pati” (Isa 53). On je vladar koji ponizno jaše na magaretu a ne na ratničkom vrancu (Zah 9:9). Prvi dolazak najavljuje mesijansku eru i Božije Carstvo na zemlji. Dakle, u jednu ruku ta stvarnost je već tu, ali u drugu tek treba da dođe. Između ova dva dolaska postoji određena napetost, posebno u preklapanju dva proročka perioda za Izraelski narod. Posebno kada se zna da to preklapanje nije jasno objavljeno u SZ. Oba Hristova dolaska naglašavaju Očevo – Jehovino obećanje o iskupljenju celog čovečanstva (Post 3:15; 12:3; Izl 19:5), o čemu su govorili proroci, posebno Isaija i Jona.

Crkva ne čeka konačna ispunjenja proroštava SZ jer se većina njih ispunila u Hristovom prvom dolasku. Hrišćani čekaju vaskrsenje, slavni povratak Kralja nad kraljevima i Gospodara nad gospodarima. Taj događaj će ispuniti sva istorijska iščekivanja večnog doba pravde i mira na zemlji i nebu (Mt 6:10). To znači da sva SZ očekivanja nisu bila pogrešna već neispunjena. Isus dolazi opet, baš onako kako su to proroci najavili – u sili i vlasti Jehovinoj.

Treba reći da pojam “drugi dolazak” nije biblijski, ali sažima sve ono što NZ govori o toj isitini. Bog će ispuniti sve što je kazao. Zajedništvo između njega i čovečanstva će biti obnovljeno. Zli i zlo će biti osuđeni i zauvek odstranjeni. Gospodnja volja će trijumfovati na kraju.

2:29 “Ako” Hrišćani su ti koji poseduju spasonosno znanje a ne lažni učitelji.

“ako znate” Moguće je čitanje u indikativu i u imperativu. Indikativ naglašava znanje koje živi, traje; Imperativ pokreće na delo, na traganje za bogopoznanjem.

“on” Misli se na Isusa (st. 28; 2:1; 3:7). Ipak, zamenica u delu fraze “od Boga rođen” kao da se odnosi na Oca, jer se često koristi (3:9; 4:7; 5:1, 4, 18; Jn 1:13).

“pravedan...ko čini pravdu” Ovo je osobina koja se i očekuje od pripadnika jedne porodice!

Posebna tema: Pravednost

Ovo je više nego važna tema i svaki ozbiljan tumač Božije reči joj se mora posvetiti. SZ opisuje Boga kao pravednog. Pojam dolazi čak iz Mesopotamije i doslovno znači “trska”, mera za ravne zidove u građevinarstvu. Bog je baš takav sam po sebi – potpuno “ravan”, bez ikakvih “krivina” i nedostataka. On je mera po kojoj sve drugo treba da se meri. To znači da je Bog i potpuno pravedan sudija.

Stvoreni smo po Božijem liku (Post 1:26-27; 5:1,3; 9:6). Sazdani smo za zajedništvo sa svojim Stvoriteljem. Sva tvorevina oko nas je poput pozornice života na koju smo postavljeni Tvorčevom voljom. Bog je želeo da uživa u nama, u zajedništvu ljubavi. Zato je i odlučio da isproba našu odanost (Post 3). Nažalost, prvi ljudi su pali na toj probi. Sve se završilo u bolnom raskidu (Post 3; Rim 5:12-21).

Ipak, Bog je obećao da će obnoviti porušeno (Post 3:15). Uradio je to po svojoj suverenoj volji kroz svog Sina. U tom planu ljudski rod je bio potpuno nemoćan (Rim 1:18-3:20).

Bog je to uradio kroz Savez – zavet. Sa njegove strane je urađeno sve kako treba, a čovek je pozvan da u pokajanju i veri prihvati to spasenje (Rim 3:21-31; Gal 3). On je napravio prvi korak i obnovio upropašteno:

1. Proglasio je pravednost svima koji mu pristupe kroz Hrista (legalni proglas opravdanja).
2. Dao je pravednost svima kroz dovršeno Hristovo delo (inputirana pravednost).
3. Darovao nam Duha koji stvara pravednost u nama (etička pravednost).
4. Obnovio je izgubljeno zajedništvo edenskog vrta tako što u nama kroz Hrista obnavlja Božiji lik (Post 1:26-27) (pravednost u odnosima).

Bog očekuje da u Savezu uradimo naš deo. On čini sve, oprašta, brine se a naše je da prihvatimo u:

1. pokajanju.
2. veri,
3. životnoj poslušnosti.
4. izdržljivosti.

Reč je o zavetnoj pravednosti, delotvornoj po recipročnosti odnosa Stvoritelja i stvorenja. Zasnovana je na Božijem delu u Hristu, na delotvornosti Duha i na našoj voljnom pojedinačnom odgovoru. Taj se teološki koncept zove “opravdanje verom”. Naravno, ovaj pojam ne srećemo u Pismu, ali on je sasvim utemeljen na Božijoj reči. Apostol Pavle je više od stotinu puta pomenuo pravednost u svojim pismima.

Reč koju Pavle koristi je rabinski pojam “*dikaio syne*”, paralela je jevrejskom pojmu “pravednost” (*SDQ*). Sreće se samo u LXX. U vanbiblijskoj literaturi pojam se koristio za opis ljudi koji su po svemu odgovarali božanskim ili ljudskim očekivanjima. SZ reč koristi uvek u zavetnim relacijama. Jahve je pravedan Bog. On želi da i njegov narod bude takav. Otkupljeni ljudi postaju i u tome nova stvorenja. Novo u Hristu se ogleda u životu pobožnosti (Rimokatolički fokus na opravdanju). Kako je stari Izrael bio teokratsko društvo, nema jasne granice između sekularnog (društvene norme) i sakralnog (božanske norme). U engleskom jeziku se ta razlika vidi u razlikovanju reči “pravda” (“just” na engleskom, op. prev.) i “pravednost” (“righteousness” na engleskom, op. prev.). Prva se tiče odnosa prema društvu, a druga odnosa prema Bogu.

Dobra vest – evanđelje je poruka izgubljenom čovečanstvu da postoji spasenje i obnova u Hristu. Pavle je svestan paradoksa: Bog opravdava krivca. Ali, to je moguće kroz Očevu milost i ljubav, kroz Isusov život, smrt i vaskrsenje. Moguće je kroz službu Duha koji donosi i objašnjava evanđelje. Opravdanje je milostivi Božiji dar ali uvek vodi u pobožan život (Avgustin je naglašavao i jedno i drugo, dok je Reformacija morala da naglasi Božije delo, zbog rimokatoličkog prenaglašavanja čovekovog dela u spasenju). Reformacija u opravdanju više teži čoveku kao objektu Božijeg dela. Rimokatolicizam u opravdanju više ističe čoveka kao subjekat, nekoga ko teži spasenju i promeni. A stvarnost ima i jednu i drugu stranu!

Slobodan sam da kažem da sve u Pismu – od Post 1 do Otk 20 – govori o obnovi edenskog zajedništva. Naime, Biblija započinje sa opisom ovozemaljskog zajedništva Stvoritelja i čoveka (Post 1-2), ali tako i završava (Otk 21-22). Bog će obnoviti svoj lik u čoveku i dosegnuti svoje ciljeve sa njim! Evo i NZ pregleda istine opravdanja:

1. Bog je pravedan (što znači da je i Sudija):
 - a) Rimljanima 3:26.
 - b) 2. Solunjanima 1:5-6.
 - c) 2. Timoteju 4:8.

- d) Otkrivenje 16:5.
- 2. Isus je pravedan:
 - a) Dela 3:14; 7:52; 22:14 (Mesijina titula).
 - b) Matej 27:19.
 - c) 1. Jovanova 2:1, 29; 3:7.
- 3. Bog želi pravednost u celoj tvorevini:
 - a) Levitska 19:2.
 - b) Matej 5:48 (5:17-20).
- 4. Božiji način za postignuće pravednosti:
 - a) Rimljanima 3:21-31.
 - b) Rimljanima 4.
 - c) Rimljanima 5:6-11.
 - d) Galatima 3:6-14.
 - e) Bog daje pravednost:
 - Rimljanima 3:24; 6:23.
 - 1. Korinćanima 1:30.
 - Efescima 2:8-9.
 - f) pravednost se prima verom:
 - Rimljanima 1:17; 3:22, 26; 4:3, 5, 13; 9:30; 10:4, 6, 10.
 - 2. Korinćanima 5:21.
 - g) pravednost kroz delo Sina:
 - Rimljanima 5:21-31.
 - 2. Korinćanima 5:21.
 - Filipljanima 2:6-11.
- 5. Bog želi da njegova deca budu pravedna:
 - a) Matej 5:3-48; 7:24-27.
 - b) Rimljanima 2:13; 5:1-5; 6:1-23.
 - c) 2. Korinćanima 6:14.
 - d) 1. Timoteju 6:11.
 - e) 2. Timoteju 2:11; 3:16.
 - f) 1. Jovanova 3:7.
 - g) 1. Petrova 2:24.
- 6. Bog će suditi svet na temelju pravednosti:
 - a) Dela 17:31.
 - b) 2. Timoteju 4:8.

Pravedost je odlika Božijeg karaktera. Bog nam je besplatno daje kroz Hrista kao:

svoj proglas.

svoj dar.

Hristovo delo.

Ipak, opravdanje je doživotni proces kome se kao hrišćani trebamo rado i predano posvetiti. Tek će ga Hristov povratak dovršiti. Sada imamo obnovljeno zajedništvo sa Ocem kroz Hrista. I sve dok se Isus ne vrati – za našeg života ili posle njega - pozvani smo da se menjamo u njegov lik.

Evo kako IVP-ov “*Rečnik poslanica apostola Pavla*” kaže na str 834: “Kalvin još više od Lutera naglašava našu prevednost u odnosima. Luter je naglasio ono što je Bog uradio za nas proglašivši nas pravednima u Hristu”

Za mene lično naš odnos prema Bogu je trojak:

1. Evanđelje je osoba (naglasak Istočne crkve i Kalvina).
2. Evanđelje je istina (naglasak Avgustina i Lutera).
3. Evanđelje je promenjeni život (naglasak Rimokatoličke crkve).

Svo troje je tačno i vredni za zdravo i biblijski uravnoteženo hrišćanstvo. Zanimarimo li, ili prenglasimo bilo šta – eto nam problema. Zato:

Dobrodošao Isuse!

Dobrodošla istino!

Dobrodošla hristolikosti!

“**rođen**” Klasičan oblik perfekt pasiva koji naglašava da je trenutno stanje prouzrokovala sila sa strane – sam Bog (Jn 3:3). Familijarnost odnosa je moćna metafora hrišćanstva. Vidi više u 3:1d.

3:1 “Pogledajte koliko nam je ljubav” Ovde i na drugim mestima ovog pisma apostol koristi glagol *agapao* i imenicu *agape* (2:5, 15; 3:1, 16, 17; 4:7, 8, 9, 10, 12, 16, 17, 18; 5:3). Klasičan grčki je retko koristio ove pojmove. Rana crkva ih je rado prihvatila za potrebe širenja evanđelja. *Agape* oslikava duboku ljubav zajedništva, prebivanja u Bogu. Ipak, preterano je reći da je ova reč povlašćeni nosilac božanske požrtvovane ljubavi. Apostol se služi i sinonimom *fileo* (5:20; 11:3, 36; 12:25; 15:19; 16:27; 20:2; 21:15, 16, 17).

Ipak, zanimljivo je da se *agape/agapao* u 1. Jovanovoj uvek koristi kada se opisuje međusobna ljubav vernika. Vera u Gospoda i zajedništvo s njim menja naš odnos i sa njim i sa ljudima!

„**Otac darovao**“ Perfekt naglašava da je spasenje Božiji dar u Hristu. To je biblijska osnova doktrine o sigurnosti vernika (Jn 10; Ef 2:5, 8; 3:14; 5:1).

Posebna tema: Novozavetne činjenice o spasenju

1. Spasenje je utemeljeno u Očevom karakteru (Jn 3:16), u delu Sina (2 Kor 5:21) i u službi Duha (Rim 8:14-16). Ono nema ništa sa našim nastojanjima, dobrotom i dostignućima.
2. Spasenje je dar (Rim 3:24; 6:23; Ef 2:5,8-9).
3. Spasenje je novi život i novi pogled na stvarnost (Jak i 1. Jn)
4. Spasenje je saznanje (evanđelje), zajedništvo (vera u Isusa) i način življenja (hristolikost) – svo troje zajedno.

„toliku da se zovemo“ Aorist pasiv konjunktiv naglašava počasnu titulu koju Bog daje svojim.

„Božijom decom“ Ova istina je u žizi odeljka 2:29-3:10. Bog ima inicijativu u našem spasenju (Jn 6:44, 65). Apostol slikama porodice i njenih odnosa opisuje novi odnos vernika i Gospoda (2:29; 3:1, 2, 9, 10; Jn 1:12).

Zanimljivo je da se i Jovan (Jn 3:3) i Petar (1 Pet 1:3, 23) služe porodičnim slikama „ponovo rođen“, „rođen odozgo“. Apostol Pavle opet govori o „posinjenju“ (usvajanju, Rim 8:15, 23; 9:4; Gal 4:15; Ef 1:5), a Jakov o „rađanju“ (Jak 1:8) dok opisuju naš novi odnos s Bogom kroz Hrista. Hrišćanska vera nas sve veže u jednu duhovnu porodicu.

„kao što i jesmo“ Sada i ovde! Neki stariji prevodi nemaju ovaj deo misli, jer slede starije grčke manuskripte. Pouzdani tekstovi ipak imaju ovaj deo - p47,N., A, B, C.

„svet ne zna ko smo mi“ Pojam „svet „ se ovde koristi u sličnom teološkom smislu kao u 2:15-17. To je ljudsko društvo koje postoji i deluje u svom sistemu mimo Boga (Jn 15:18-19; 17:14-15). Taj i takav svet nas odbacuje radi Hrista, a to samo dokazuje da pripadamo svom Gospodu (Mt 5:10-16).

„jer nije upoznao njega“ Najverovatnije se misli na Boga Oca, jer u apostolovom evanđelju se često napominje ova činjenica (Jn 8:19, 55; 15:18, 21; 16:3). Rekli smo da su zamenice u ovoj poslanici nesigurne. Naime, odnosna zamenica ukazuje na Oca, ali zbog st. 2 u teološkom smislu ukazuje na Sina. Moguće je da Jovan namerno dopušta ovu višeznačnost, jer ko vidi Isusa vidi Boga (Jn 12:45; 14:9).

3:2 “a šta ćemo postati to nam još nije otkriveno” Ni Jovan ne može da nam objasni kakav će biti kraj vremena (Dl 1:7). Ovo izjava nas čuva od kušnje

da 2:27 shvatimo u smislu iscrpnog znanja u bilo kojoj oblasti. Čak je i Isus zbog svog utelovljenja u mnogo čemu bio ograničen (Mt 24:36; Mk 13:22).

“kada se on pojavi” “Kada” u smislu vremena a ne u smislu (ne)izvesnosti samog događaja.

“biti njemu slični” Naša će hristolikost dosegnuti puninu (2 Kor 3:18; Ef 4:13; Fil 3:21; Kol 3:4). To je stanje proslavljenja (Rim 8:28-30), to je vrhunac našeg spasenja! Biće to konačna eshatološka promena, potpuna obnova Božijeg lika u onima koji su i stvoreni po njemu (Post 1:26; 5:1, 3; 9:6). Nepomućeno zajedništvo s Bogom će se zauvek obnoviti!

“jer ćemo ga videti onakvog kakav zaista jeste” Kada slobodno pogledamo u Gospoda trajno i potpuno ćemo se preobraziti u njegov lik (1 Kor 13:12). Drugi Hristov dolazak donosi konačno proslavljenje svakome od nas (Rim 8:29). “Opravdanje” nam daje slobodu od kazne za greh; “Posvećenje” nas oslobađa od sile greha; “Proslavljenje” nas čisti od svakog greha!

3:3 “svako” Grči *pas* se pojavljuje sedam puta u odeljku 2:29-3:10. Među hrišćanima nema izuzetaka. Jovan piše uvek u idealnim odnosima, u crno-belim kategorijama. Mi smo ili deca Božija ili deca Sotone (2:29; 3:3, 4, 6, [2x], 9, 10).

“ko polaže ovu nadu” Apostol Pavle često na ovakav način govori o Danu vaskrsenja (Dl 23:6; 24:15; 26:6-7; Rim 8:20-25; 1 Sol 2:19; Tit 2:13; 1 Pet 1:3,21). Isus će svakako doći. Kada - to ne znamo.

Jovan uočljivo manje od drugih NZ autora govori o Drugom dolasku kao “o nadi”. Ovo je jedino mesto. Ali zato više od svih naglašava potrebu i obavezu “prebivanja” u Hristu sada i ovde! To svakako ne znači da nije očekivao sud koji će kraj vremena doneti nad Zlim (2:18), i proslavljenje vernika (3:1-3).

“čisti sebe kao što je sam Hristos čist” Čistoća je dragocena pred Bogom (Mt 5:8, 48). Naše je da saradujemo u procesu svog posvećenja (2 Kor 7:1; Jak 4:8; 1 Pet 1:22). Jovan govori o našoj odgovornosti “primanja” u procesu opravdanja (Jn 1:12). Ovu napetost Božijeg učešća (suverenost) i našeg učešća (slobodna volja) u spasenju možemo da vidimo i u odnosu Jez 18:31 i 36:26-27. Bog nam uvek pristupa prvi (Jn 6:44, 65), ali zahteva da se zavetni narod odazove i početnim i trajnim pokajanjem, verom, poslušnošću, služenjem, slavljenjem i istrajnošću.

Kontekstualni uvid u 3:4-10

A. Ovaj odeljak je bojno polje teoloških kontroverzi hrišćanskog perfekcionizma (Rim 6) - zvanog i potpuno posvećenje - i neprestanog grešenja hrišćana (Rim 7).

B. Ne smemo da dozvolimo da naša teološka predubeđenja deluju na egzegezu teksta. Takođe, ne smemo da dozvolimo da na tumačenje jednog teksta utiče mišljenje o drugom, pre nego završimo dosledan proces tumačenja. U tom smislu je prvo važno šta Jovan govori u ovom poglavlju i u celom ovom pismu!

C. Tekst nam govori o cilju kome svi hrišćani teže - potpunom oslobođenju od greha. O tome piše i Rim 6. U Hristu imamo potencijalnu snagu da živimo bezgrešno.

D. Očigledno je da ovaj odeljak valja tumačiti u svetlu cele poslanice:

1. Besmisleno je ne uzimati u obzir odeljak 1:8-2:2.
2. Besmisleno je prevideti svrhu cele poslanice: sigurnost vernika nasuprot lažnih tvrdnji gnostika.
3. Moramo da imamo u vidu krajnje tvrdnje gnostika o grehu - o bezgrešnosti i o beznačajnosti greha. Moguće je da odeljak 1:8-2:2 govori o jednoj od ovih krajnosti, a 3:1-10 o drugoj. Uvek imajmo na umu da je tumačenje NZ poput pokušaja da razumemo telefonski razgovor slušajući samo jednog sagovornika.

E. Između ova dva odeljka postoji prividni nesklad. Greh je deo hrišćanskog života i stalna tema NZ (Rim 7). To je tzv. dijalektička napetost kakva postoji između predestinacije i slobodne volje, ili između sigurnosti i istrajnosti. Iako je sasvim moguće uravnotežiti ovu teološku napetost, hrišćanstvo odavno zna za krajnosti. Lažni učitelji su imali dve zablude o grehu.

F. Čitava teološka zbrka nastaje zbog nerazumevanja razlike između:

1. Našeg položaja u Hristu.
2. Našeg svakodnevnog praktičnog nastojanja da utelovimo ovde i sada tu svoju nebesku poziciju.
3. Obećanja da ćemo jednog dana trujumfovati!

Slobodni smo od kazne za greh (opravdanje), ali još uvek se borimo sa njegovom silom (progresivno posvećenje). Ova poslanica je bukvar koji nas uči važnosti priznanja greha i važnosti težnje ka bezgrešnosti.

G. Ne zaboravimo Jovanov literalni dualizam. Apostol piše u idealnim, crno-belim kategorija (kao i svici s Mrtvog mora). Za njega se sav svet deli na pravednike (one u Hristu) i nepravednike (one koji pripadaju Sotoni). Nema trećih, nema sredine. To je “duhovni šamar” koji treba našem današnjem metiljavom, hoću-neću, prazničnom, nedeljnom, ni-hladnom-ni-vrućem hrišćanstvu!

H. Neki poznatiji naslovi o ovoj problematici:

1. Tradicionalni pogledi u tumačenju “The Epistles of John” in *The Tyndale New Testament Commentaries*, John R. W. Stott, Eerdman’s (str. 130-136).
2. Odlično štivo o pitanju hrišćanske perfekcije je *Christian Theology* tom II, str. 440, H. Orlon Willie, Beacon Hill Press.
3. Dobra knjiga o pitanjima trajno prisutnog greha u životu hrišćana “*Perfectionism*”, B. B. Warfield, The Presbyterian and Reformed Published Company.

4 Svako ko čini greh krši zakon Božiji, jer greh je kršenje zakona. 5 Vi znate da se Hristos pojavio da ukloni grehe i da je on bez greha. 6 Niko ko je u zajedništvu sa njim ne greši, a onaj koji greši nije ga ni video ni upoznao. 7 Dečice, ne dajte da vas ko zavede. Svako ko čini pravdu, pravedan je, kao što je sam Hristos pravedan.

8 Ko čini greh, pripada đavolu, jer đavo greši od početka. Sin Božji je došao zbog ovoga: da uništi dela đavolska. 9 Niko ko je od Boga rođen ne čini greh, zato što seme života Božijeg prebiva u njemu, te ne može da greši, jer je rođen od Boga. 10 Po ovome se prepoznaju Božija deca i đavolja deca: ko god ne čini pravdu i ne voli svoga brata, ne pripada Bogu. 1 Jn 3:4-10

3:4 „Svako ko čini greh krši zakon Božiji“ Zamenica „svako“ je i u st. 6 u prvom planu. Ove istine vrede za svakog čoveka na svetu.

Ovde imamo prezent particip i prezent indikativ, kombinaciju koja naglašava navike života, istrajavanje. Zanimljivo je što je ovo glagolsko stanje u suprotnosti sa aorist konjektivom u 2:1-12. Ali rešenje teološkog problema ovog odeljka (uporedi 1:7-10 i 3:6-9) nije u usklađivanju glagola. Rešenje je u razumevanju istorijskih okolnosti dva tipa gnostičkih zabluda u kontekstu cele poslanice.

Sledeća važna stvar ovog odeljka je upotreba pojma „kršenje zakona“ („bezakonje“, E. Čarnić). Jovan ovde ne govori o kršenju Mojsijevog zakona, u

smislu socijalnih normi, koliko o duhu pobune. Istim pojmom se opisuje i Antihrist u 2 Sol 2:3, 7. Ovo je na neki način šira definicija greha (Jn 9:41; Rim 14:23; Jak 4:17; 1 Jn 5:17), kao potpune suprotnosti bilo kakve hristolikosti (st. 5) a ne samo kao narušavanje neke norme, nekog standarda.

3:5 “pojavió” Aorist pasiv ističe Isusovo utelovljenje (st. 8; 2 Tim 1:10). Isti glagol, *fanero*, nalazi se dva puta u st. 2 i tiče se Drugog dolaska. Isus je prvi put došao kao Spasitelj (Mk 10:45; Jn 3:16; 2 Kor 5:21), ali vratiće se drugi put kao Gospodar! Bill Hendricks, jedan od mojih omiljenih biblijskih učitelja piše:

“Dve možda najdublje izjave o Hristovom dolasku nalazimo ovde i u st. 8. Hrist je poslan od Boga da uzme naše grehe (3:5), i ponovo će se pojaviti da zauvek uništi dela Đavola (3:8). Inače, Luka beleži da je Isus došao “da traži i spase ono što je izgubljeno” (Lk 19:10). Matej naglašava da je svrha njegovog dolaska u njegovog imenu - “On će spasiti svoj narod od greha njihovih” (Mt 1:21). Suština svih ovih naglasaka je u tome da je Gospod za nas uradio ono što mi nikada ne bi mogli za sebe” (*The Letters of John*, Bill Hendricks, str. 79-80).

“da ukloni grehe” Aorist konjunktiv. Ovo delo je u direktnoj zavisnosti od čovekovog odgovora - pokajanja i vere. Dva su moguća izvora ove slike: (1) Dan očišćenja (Lev 16) kada se na jednog od dva žrtvena jarca bacao svaki greh Izraela (ovu sliku koristi Krstitelj u Jn 1:29); (2) Isusovo delo na krstu (Isa 53:11-12; Jev 9:28; 1 Pet 2:24).

“i da je on bez greha” Trajno sadašnje vreme. Isus Hrist je bezgrešan (Jn 8:46; 2 Kor 5:21; Jev 4:15; 7:26; 1 Pet 1:19; 2:22). Zato je i mogao da umre umesto nas zastupničkom i pobeđničkom smrću.

Primetimo da je imenica “greh” u prvom delu stiha u množini, a ovde, u drugom u jednini. Množina govori o zbiru svih zlodela a jednina o prirodi, karakteru greha. Jovan želi da vernici prihvate svoje poziciono i progresivno posvećenje u Hristu. Greh je uljez u životu Hristovih sledbenika.

3:6 “Niko ko je u zajedništvu sa njim ne greši” Još jedan spoj prezent participia i prezent indikativa. Ovaj odeljak valja posmatrati u kontrastu sa 1:8-2:2. Vidi kontekstualni uvod u ovu poslanicu.

“a onaj koji greši nije ga ni video ni upoznao” Ovde imamo jedan prezent participij i dva perfekta. Otvoreno, bezočno istrajavanje u grehu pokazuje da čovek ne poznaje Hrista i da ga nikada nije ni upoznao. Hrišćani koji uporno greše: (1) obezvređuju Hristovu misiju; (2) blate cilj promene u Hristov lik; (3) otkrivaju svoj duhovni identitet (Jn 8:44)

3:7 „ne dajte da vas ko zavede“ Prezent imperativ u negativu uvek zahteva da se prestane sa radnjom koja traje. Delovanje lažnih učitelja (2:26) je jasan istorijski kontekst za ispravno teološko razumevanje cele ove poslanice, posebno odeljaka 1:7-10 i 3:4-10.

“Svako ko čini pravdu, pravedan je“ Ni ovu izjavu ne smemo da posmatramo izvan opšteg konteksta. Ne smemo je uzimati kao isključivu potporu za stvaranje ili osporavanje određenih doktrina, posebno one o „pravednim delima“. Naime, NZ jasno uči da nijedno ljudsko biće ne može svojom dobrotom da pristupi Bogu. Niko ne može sam da se spasi. Ali svako je pozvan da prihvati Božiju besplatnu ponudu spasenja u Hristu. Dobra dela nas ne spasavaju ali dokazuju da smo spaseni. Ona su dokaz našeg duhovnog stanja (Otk 22:11), naše duhovne zrelosti nakon spasenja. Spaseni smo ne zbog dobrih dela već za dobra dela. Spasiteljjev besplatni dar spasenja nas čini njegovim sledbenicima (Ef 2:8-10). Božija savršena volja za nas nije da jednom dospemo u nebo (forenzičko opravdanje) već da svakodnevno budemo nalik Hristu (trajno posvećenje) sada i ovde (Mt 5:48; Rim 8:28-29; Gal 4:19)! Za više podataka o pravednosti vidi posebnu temu u 2:29.

3:8 “Ko čini greh, pripada đavolu“ Prezent particip. Božija i Đavolska deca se prepoznaju po načinu života (3:10; Ef 2:1-3).

“jer đavo greši od početka“ Isus govori isto u Jn 8:44. Da li se „početak“ odnosi na čin stvaranja ili na anđeosku pobunu?

Teško je teološki odrediti kada se Sotona pobunio protiv Boga. Naime, Jov 1-2; Zah 3 i 1 Car 22:19-23 u određenom smislu govore o anđeoskom saboru i o Sotoni kao Božijem sluzi. Vrlo je verovatno da u slici bahatosti kraljeva sa istoka (*Vavilon*, Isa 14:13-14; *Tir*, Jez 28:14, 16) imamo metaforu pobune Sotone (bio je “heruvim zaklanjač”, Jez 28:14, 16). Prema Lk 10:18 Gospod svedoči da je video kako je Sotona poput munje s neba pao na zemlju. Pa opet ne znamo kada se to dogodilo. Zato treba biti oprezan oko mnogih pitanja početaka i razvoja zla i Zloga, jer nam o tome nije dano otkrivenje. Posebno se čuvajmo krutih sistematizacija i dogmatizma izolovanih, nejasnih i slikovitih stihova! Lično mislim da najbolju diskusiju o tome kako je Sotona od sluge postao Božiji neprijatelj dao A. B. Davidson’s (*Old Testament Theology*, T & T Clark, str. 300-306).

„Sin Božiji“ vidi posebnu temu koja sledi.

Posebna tema: Sin Božiji

Ovo je jedna od najvažnijih Isusovih titula. Ona direktno ukazuje na njegovu božansku prirodu. Njoj su najbliže titule “Sin”, “moj Sin”, kao i “Otac” - kada Isus oslovljava Boga. Izraz se sreće 124 puta u NZ. Čak i titula “Sin Čovečiji”, koju je sam Isus koristio za sebe, ima u sebi božanski naglasak u Dan 7:13-14.

SZ pojam sinovstva tiče se nekoliko grupa:

1. Anđeli (najčešće u množini, Post 6:2; Jov 1:6; 2:1).
2. Kralj Izraela (2 Sam 7:14; Ps 2:7; 89:26-27).
3. Sav Izraelski narod (Izl 4:22-23; Pnz 14:1; Os 11:1; Mal 2:10).
4. Izraelske sudije (Ps 82:6).

Drugi tip upotrebe ovog pojma se tiče Gospoda. Tu su varijante “Sin Davidov” i “Sin Božiji”, prema 2 Sam 7; Ps 2 i 89. U SZ ovaj izraz se nikada ne vezuje direktno za Mesiju, osim u slučaju pomazanog kralja koji dolazi. Treba reći da svici s Mrtvog mora nazivaju Mesiju Božijim Sinom vrlo često, kao i vanbiblijska jevrejska apokaliptička literatura (2. Jezdrina 7:28; 13:32, 37, 52; 14:9; 1. Enohova 105:2).

U NZ pojam “Sin Božiji” možemo svrstati u nekoliko kategorija:

1. Isusovo prapostojanje (Jn 1:1-18).
2. Isusovo posebno (devičansko) rođenje (Mt 1:23; Lk 1:31-35).
3. Isusovo krštenje (Mt 3:17; Mk 1:11; Lk 3:22). Tom prilikom je Otac proglasom s neba ujedinio kralja iz Ps 2 i slugu patnika iz Isa 53.
4. Isusovo kušanje (Mt 4:1-11; Mk 1:12, 13; Lk 4:1-13). Đavo je hteo da natera Isusa da posumnja u svoje sinovstvo, ili da mimo krsta ispuni svoj plan.
5. Ispovedanje od strane neprihvatljivih svedoka:
 - a) demona (Mk 1:23-25; Lk 4:31-37; Mk 3:11-12).
 - b) nevernika (Mt 27:43; Mk 14:61; Jn 19:7).
6. Ispovedanje od strane učenika:
 - a) Mt 14:33; 16:16.
 - b) Jn 1:34, 49; 6:69; 11:27.
7. Isus sam otkriva sebe:
 - a) Mt 11:25-27.
 - b) Jn 10:36.
8. Isusovo oslavljanje Boga:

a) “Ava” – tata:

· Mk 14:36.

· Rim 8:15.

· Gal 4:6.

b) “Pater” - otac. Titula suštinskog jedinstva, istobitnosti s Bogom.

Možemo da zaključimo da ova titula ima neprocenjivo teološko značenje. To se posebno vidi u odnosu na SZ kategorije i ispunjena obećanja. Ipak, pisci NZ nisu rado govorili i pisali o “Sinu Božijem” pred vernicima mnogobožacke pozadine. Njima je ovaj koncept naginjao ideji polnih veza božanstava grčko-rimskog panteona sa ženama, i potomcima tih veza (titani i giganti).

“**je došao**” “**Termfanero**” - “**doneti na svetlo radi jasnoće**”. Stihovi 5 i 8 su paralelni i po pasivnom stanju glagola, što naglašava bogojavljanje u Hristovom utelovljenju (1:2). Lažni učitelji su s gnušanjem odbacivali ovu istinu ne zato što im je bila nejasna, već zato što nisu hteli da se odreknu svojih teološko-filozofskih ideja.

“**da uništi dela đavolska**“ Isus se rodio kao čovek da bi „razorio“ (E. Čarnić) - aorist konjunktiv, luo - sve što je Đavo uradio. Doslovno, „da razveže, oslobodi“. To se desilo na Golgoti. Na nama je da prihvatimo ovo delo verom kao besplatni dar spasenja (Jn 1:12). Ovu pobedu moramo da razumemo u „da, ali ne još“ napetosti NZ. Đavo je već poražen, ali je i dalje aktivan u svetu sve dok Božije carstvo ne dođe.

3:9 “Niko, ko je od Boga rođen” Perfekt pasiv particip (paralelan sa st. 9; 2:29; 5:18) ističe ustaljeno stanje koje je sam Bog izvojevao.

“**ne čini greh**” Ovaj prezent indikativ ne odgovara dvostrukom aorist konjunktivu u 2:1. Dva su stava o ovoj izjavi: (1) Reč je o lažnim učiteljima, posebno onima koji su spasenje videli jedino kao intelektualni koncept koji nema veze sa moralom; (2) Prezent naglašava trajnost grešenja, naviku (Rim 6:1). Dakle, nije reč o grehu kao izolovanom incidentu (Rim 6:15). Ovo teološko razlikovanje se vidi u Rim 6 (potencijalna bezgrešnost u Hristu) i Rim 7 (svakodnevna borba protiv greha). S obzirom na istorijski kontekst prvi stav bolje odgovara; ali drugi je primereniji potrebi da ovu teološku istinu primenimo na svoj život. Odličnu raspravu o ovome pruža Walter Kaiser u svom čuvenom delu “Teška mesta Svetog pisma” (Walter Kaiser, Hard Sayings of the Bible, Peter Davids, F. F. Bruce, and Manfred Brauch, str. 736-739).

“zato što seme života Božijeg prebiva u njemu“ Još jedan prezent. Nekoliko je teorija o značenju izraza „njegovo seme“ (E. Čarnić): (1) To je Reč Božija, kažu Avgustin i Luter (Lk 8:11; Jn 5:38; Jak 1:18; 1 Pet 1:23);

(2) Calvin smatra da je to Duh Sveti, (Jn 3:5, 6, 8; 1 Jn 3:24; 4:4, 13); (3) Neki tumači kažu da je to božanska priroda, naše novo ja (2 Pet 1:4; Ef 4:24); (4) To je sam Hrist, "seme Avramovo" (Gal 3:16); (5) Sinonim izrazu "rođen od Boga" (Lk 1:55; Jn 8:33, 37); (6) Gnostički pojam "božanske iskre" koja drema u svim ljudima. Mislim da četvrta teorija najbolje odgovara ovom kontesktu.

3:10 Zaključak odeljka st. 4-9. Tu su dva prezent indikativa i dva prezent participa, što naglašava trajnost radnje, proces. Teološka paralela je Isusova beseda na gori (Mt 7:16-20). Čovekov život otkriva stanje srca, duhovno stanje.

„**Božija deca i đavolja deca**“ Fraza koja otkriva apostolovu semitsku pozadinu. Doslovno „Deca od Boga i deca od Đavola“. Jevrejski jezik, kao i drugi drevni jezici ne poznaje prideve.

11 Ovo je, naime, poruka koju ste čuli od početka: "Ljubite jedni druge!"
12 Ne budite kao Kain koji je pripadao đavolu, te je ubio svoga brata. I zašto ga je ubio? Zato što su njegova dela bila zla, a dela njegovog brata pravedna.

1 Jn 3:11-12

3:11 „poruka“ Grčki pojam „aggelia“ (najčešće transliterovana kao angelia) sreće se još jedino u 1 Jn 1:5 (doktrinarna upotreba) i 3:11 (etička upotreba). Ovo ide u prilog ravnoteži koje hrišćanstvo ima između ova dva aspekta stvarnosti (1:8, 10; 2:20, 24; 3:14).

“**koju ste čuli od početka**“ Karakterističan Jovanov način isticanja da je Isus živa Božija Reč (Jn 1:1) i otkrivena Božija Reč (1:1; 2:7,13, 14, 24; 2 Jn 5, 6).

“**Ljubite jedni druge**“ Živi dokaz da smo istinski otkupljeni (st. 10, 14). Apostol citira svog Učitelja (Jn 13:34-35; 15:12, 17; 1 Jn 3:23; 4:7-8, 11-12, 19-21).

3:12 „Kain“ O Kainu i čitamo u Post 4. Tačnije, st. 4 nam daje (Jev 11:4) kontrast njega i Avelja, njegovog brata. To je prvo delo koje oslikava prirodu u greh palog čovečanstva (Post 4:7; 6:5, 11-12, 13b). U jevrejskoj i u hrišćanskoj tradiciji Kain je slika od Boga odmetnutog čoveka.

“**koji je pripadao đavolu**“ Imenica može da bude u jednini muškog roda (Zli, st. 10) ili u jednini srednjeg roda (zlo). Istu gramatičku dvoznačnost imamo u Mt 5:37; 6:13; 13:19, 38; Jn 17:15; 2 Sol 3:3; 1 Jn 2:13, 14; 3:12;

5:18-19. U više slučajeva kontekst govori da je reč o Zlom (Mt 5:37; 13:38; Jn 17:15).

13 Ne čudite se, braćo, ako vas svet mrzi. 14 Mi znamo da smo prešli iz smrti u život po tome što volimo braću. Ko ne voli, i dalje je u smrti. 15 Svako ko mrzi svog brata, jeste bratoubica, a vi znate da ni jedan ubica nema večni život u sebi.

16 Ljubav smo poznali po tome što je Hristos položio svoj život za nas. Tako smo i mi dužni da položimo svoje živote za braću. 17 Ako neko živi u blagostanju i vidi svoga brata kako oskudeva, pa ostane ravnodušan prema njemu, može li u sebi imati ljubav prema Bogu? 18 Dečice, nemojmo voleti samo rečju i jezikom, već delom i istinom. 19 Po tome ćemo znati da pripadamo istini, pa ćemo umiriti našu savest pred Bogom, 20 ako nas savest u bilo čemu osuđuje. Jer, Bog je veći od naše savesti i on zna sve.

21 Voljeni moji, ako nas savest ne osuđuje, tada imamo pouzdanje pred Bogom, 22 pa što god zatražimo od njega to i dobijamo, jer se njegovih zapovesti držimo i činimo ono što je njemu ugodno. 1 Jn 3:13-22

3:13 „Ne čudite se“ Još jedna zapovest, još jedna zabrana. Postoje stvari sa kojima hrišćani trebaju odmah da prestanu. Živimo u svetu koji igra nepoštenu igru. To nije svet koji je Bog zamislio.

“ako vas svet mrzi“ Ako svet mrzi Hrista mrzi i njegove sledbenike. To je stalna tema NZ (Jn 15:18; 17:14; Mt 5:10-11; 2 Tim 3:12), to je dokaz da smo pravi vernici.

3:14 “Mi znamo” Iako je glagol oida u perfektu čita se kao prezent. I ovu istinu apostol forsira. Naše pouzdanje, znanje se temelji na: (1) promeni uma; (2) promeni života, dela, a to je smisao koncepta “pokajanja” u jevrejskoj i grčkoj misli.

“da smo prešli iz smrti u život“ Perfekt (Jn 5:24). Međusobna hrišćanska ljubav je dokaz duhovnog vaskrsenja. Zato je mržnja sveta koju doživljavamo naličje ovog dokaza.

„po tome što volimo braću“ To je nešto što jeste, što traje (prezent). Ljubav je suštinska osobina Božije porodice (Jn 13:34-35; 15:12,17; 2 Jn 5; 1 Kor 13; Gal 5:22) jer je to sama Božija suština (4:7-21). Nije ljubav osnova našeg odnosa sa Bogom već plod tog odnosa. Ljubav nije uslov za spasenje već njegov dokaz.

„**Ko ne voli, i dalje je u smrti**“ Glagol je ponovo u prezentu a particip ima ulogu subjekta. Dok nevernici prebivaju u mržnji vernici prebivaju u ljubavi. Mržnja je takođe smer duhovnog života.

3:15 „Svako” Čak osam puta apostol koristi pas od 2:29. Vrednost svega što piše je upravo u tome što niko nije izuzet. Samo su dve vrste ljudi na svetu - oni koji vole i oni koji mrze. Jovan oslikava duhovnu stvarnost u crno-belou tehnici.

„**ko mrzi svog brata, jeste bratoubica**“ Particip naglašava uvreženu, trajno aktivnu duhovnu silu zla. Greh prožima sav život nespasenih. Isus je u Besedi na gori naglasio da je mržnja greh ravan ubistvu ili preljubi (Mt 5:21-22).

„**a vi znate da ni jedan ubica nema večni život u sebi**“ Ovo svakako ne znači da bilo ko ko počini ubistvo ne može da bude hrišćanin. Svaki greh može da se oprost, ali način života pokazuje šta je u čovekovom srcu. Oni koji uvek i rado mrze nisu i ne mogu da budu vernici. Ljubav i mržnja su poput vatre i vode! Ljubav daje život a mržnja ga ubija.

3:16 „smo spoznali” Za razliku od glagola *oida* (st. 15), ovo je glagol *ginosko* (perfekt). Oni su sinonimi u Jovanovoj teologiji.

„**Ljubav smo poznali po tome**“ Isus je utelovljenje onoga što ljubav zaista jeste. Hrišćani su pozvani da oponašaju baš takvu ljubav (2 Kor 5:14-15).

„**što je Hristos položio svoj život za nas**“ Aorist koji ukazuje na krst, na Golgotu. Ovu su Hrostove reči (Jn 10:11, 15, 17, 18; 15:13).

„**Tako smo i mi dužni**“ Isusov primer nije stvar našeg izbora (2:6; 4:11).

„**da položimo svoje živote za braću**“ Hrist nam je primer u tome. On je dao sebe za druge. I mi smo pozvani da činimo isto međusobno. Smrt našeg ega je sušta suprotnost pada u greh. Samopožrtvovanost obnavlja Božiji lik u nama i doprinosi opštem dobru (2 Kor 5:14-15; Fil 2:5-11; Gal 2:20; 1 Pet 2:21).

3:17 „Ako neko živi u blagostanju i vidi svoga brata kako oskudeva” Glagoli su u prezent konjunktivu. Poziv „da položimo svoje živote“ nije kitnjasta fraza. Sebe dajemo onda kada delotvorno pomažemo potrebama duhovne braće i sestara. Ove reči podsećaju na Jak 2:15, 16.

„**pa ostane ravnodušan prema njemu**“ Isto stanje glagola kao i u prethodnoj frazi. Izraz „zatvori srce“ (E. Čarnić) potiče od slike „utrobe“, jevrejskog idioma za najdublja osećanja. Naša (ne)dela pokazuju ko nam je otac.

3:18 „nemojmo voleti samo rečju i jezikom“ Jedno delo je glasnije od milion reči (Mt 7:24; Jak 1:22-25; 2:14-26).

„već delom i istinom“ Neobično je da se ovde spominje istina. Očekivali bi neki sinonim, poput „akcije“ i sl. Misli se na iskrenost, što odgovara upotrebi reči „poruka“ u 1:5 i 3:11, gde se naglašava i verovanje i delovanje. Naši motivi božanske, požrtvovane ljubavi nas pokreću u akciju. U protivnom nas pokreće egoizam koji se hrani samim sobom.

3:19 „Po tome ćemo znati“ Futur medij. Sama dela ljubavi nam vraćaju eho sigurnosti, dokaz da smo istinski obraćeni.

“da pripadamo istini“ Život ispunjen delima ljubavi dokazuje: (1) Da smo na strani istine i Istinitog; (2) Da nam je savest čista.

3:19-20 Prevodioci imaju muke sa ovim stihovima. Jedni naglašavaju Božiji sud a drugi njegovo smilovanje. Mislim da konteskt daje prednost ovom drugom.

3:20 “ako nas savest u bilo čemu osuđuje“ Svaki iskreni vernik pati u sebi zato što zna da ne živi po ovim standardima, po Božijoj volji za svoj život.

Najčešće je ta bol savesti od Božijeg Duha i vodi nas pokajanju. Nekada je od Sotone i donosi nam štetu i gubitak svedočanstva. Da, postoje prava i lažna krivica. Možemo da saznamo šta je šta slušajući i čitajući Božiju Reč. Jovan želi da uteši hrišćane koji stvarno žive po Božijoj ljubavi ali se uporno muče s grehom (namernim i nenamernim). Vidi posebnu temu o srcu u Jn 12:40.

“on zna sve“ Bog vidi naše prave motive (1 Sam 16:7; 1 Car 8:39; 1 Dn 28:9; Jer 17: 10; Lk 16:15; Dl 1:24; Rim 8:26, 27; 1 Kor 4:4).

3:21 “ako nas savest ne osuđuje“ Hrišćani su u stalnoj borbi sa sobom i s grehom (2:1; 5:16-17). Uporno nas saleću iskušenja i u mnogim prilikama ne postupamo kako treba. Savest nas često optužuje. Jedna himna iz metodističke pesmarice kaže: „Niko, baš niko, o Gospode nije slobodan od greha svoga; I koje ti najbolje služe, do iznemoglosti, savest peče zbog mnogo toga“. Ali, Otac umiruje naša srca kroz spoznaju evanđelja, kroz blaženo zajedništvo sa Hristom i uveravanje Duha Svetog!

“tada imamo pouzdanje pred Bogom“ Uvek imamo slobodan i neograničen pristup Gospodu. Ovu istinu Jovan rado ponavlja (1 Jn 2:28; 3:21; 4:17; 5:14; Jev 3:6; 10:35). Dva su dobra ovog pouzdanja: (1) Savršeni mir pred Bogom; (2) Potpuna poslušnost svemu što zatraži od nas.

3:22 „pa što god zatražimo od njega to i dobijamo“ Present konjektiv i present indikativ. Ova misao je eho Isusovih reči u Mt 7:7; 18:19, Jn 9:31; 14:13-14; 15:7, 16; 16:23; Mk 11:24; Lk 11:9-10. Ovo obećanje Božije Reči se

toliko razlikuje od našeg iskustva molitve. Zar nam je stvarno obećana neograničena molitvena moć? Ovo pitanje zahteva primenu proverenog hermeneutičkog pravila - uporedimo nejasne stihove sa ostalim relevantnim tekstovima i uspostavimo teološku ravnotežu.

Posebna tema: Ograničena neograničenost molitve

A. Sinoptička evanđelja

1. Vernici su ohrabreni da istraju u molitvi, a Bog će dati svoja “dobra” (Mt 7:7-11), daće “svoga Duha” (Lk 11:5-13).
2. Hrišćani su pozvani da se ujedine u molitvi kada je reč o crkvenoj disciplini (Mt 18:19).
3. Bog poziva svoje da se mole u veri bez sumnje, u kontekstu suda nad Judaizmom (Mt 21:22; Mk 11:23-24).
4. U kontekstu parabole o nepravednom sudiji i udovici, kao i o samopravednom fariseju i grešniku na molitvi (Lk 18:1-14), hrišćani se ohrabruju da budu drugačiji. Bog čuje molitve poniznih i raskajanih.

B. Jovanovi spisi

1. Kada je Gospod iscelio slepog od rođenja, do izražaja je došlo duhovno slepilo fariseja. Isusova molitva za čoveka je uslišena (kao i naše molitve) jer je poznavao svog Oca i živio po njegovoj volji (Jn 9:31).
2. Događaji u Gornjoj sobi (Jn 13-17).
 - a) 14:12-14 molitva čije su osobine:
 - dolazi iz srca vernika.
 - dolazi u Isusovo ime.
 - želja za Očevom slavom.
 - držanje zapovesti (st. 15).
 - b) 15:7-10 osobine molitve vernika:
 - prebivanje u Isusu.
 - prebivanje Reči u vernicima.
 - želja za Očevom slavom.
 - donošenje mnogog roda.
 - držanje zapovesti (st. 10).
 - c) 15:15-17 osobine molitve vernika:

- izabrani su.
 - njihov plod ostaje.
 - mole se u Isusovo ime.
 - drže zapovest međusobne ljubavi.
- d) 16:23-24 osobine molitve vernika:
- traže u Isusovo ime.
 - želja za puninom radosti.
3. 1. Jovanova poslanica
- a) 3:22-24 osobine molitve vernika:
- drže Njegove zapovesti (st. 22, 24).
 - žive prikladno.
 - veruju u Isusa.
 - vole jedan drugoga.
 - prebivaju u Hristu i on prebiva u njima.
 - imaju dar Duha.
- b) 5:14-16 osobine molitve vernika:
- pouzdanje u Boga.
 - mole se po Božijoj volji.
 - mole se jedan za drugoga.

C. Jakov

1. 1:5-7 Vernici se suočavaju sa mnogim kušnjama. Pozvani su da traže mudrost bez dvoumljenja.
2. 4:2-3 Vernici valja da traže iz dobrih motiva.
3. 5:13-18 Ohrabrenje za vernike koji imaju probleme sa zdravljem:
 - a) poziv starešinama na molitvu.
 - b) molitva vere donosi spasenje.
 - c) molitva za oprostjenje greha.
 - d) međusobno ispovedanje greha i molitva (poput 1 Jn 5:16).

Ključ delotvorne molitve je hristolikost. To je smisao poziva da se molimo u Hristovo ime! Najgore što bi Gospod mogao da uradi za nas bi bilo da nam usliši naše sebične molitve! U jednu ruku sve su naše molitve uslišene. Najdragocenije u samoj molitvi je to što u veri provodimo vreme sa svojim Gospodom.

“jer se njegovih zapovesti držimo i činimo ono što je njemu ugodno“

Uočimo dva uslova za uslišenje molitve:

1. Poslušnost.
2. Posvećenost bogougodnim delima (Jn 8:29). U tom smislu ova je poslanica priručnik za delotvoran hrišćanski život i službu.

23 Ovo je njegova zapovest: da verujemo u njegovoga Sina Isusa Hrista i da volimo jedan drugoga onako kako nam je zapovedio. 24 Ko drži njegove zapovesti ostaje sa Bogom, i Bog ostaje sa njim. A po ovome znamo da je On u nama: po Duhu kojeg nam je darovao. **1 Jn 3:23-24**

3:23 “Ovo je njegova zapovest“ Imenica „zapovest“ je u jednini ali sa dva naglaska. Prvi je lična vera - „da verujemo“ - u aorist konjunktivu (Jn 6:29, 40). Drugi je etika - „da volimo“ - u prezent konjunktivu (3:11; 4:7). Evanđelje je sadržaj, poruka koju valja da verujemo, Osoba koju treba da prihvatimo i način života koji treba da živimo!

„da verujemo u njegovoga Sina Isusa Hrista“ Koncept „verovanja“ je ključan za razumevanje biblijske vere. SZ pojam aman ukazuje na „lojalnost“, „pouzdanost“, „vernost“. NZ pojam pisteuo se najčešće prevodi kao „vera“, „verovati“, „pouzdati se“. Ne radi se tu o nama već o Bogu i njegovoj postojanosti. U tome je srž svih njegovih obećanja, objava koju nam je dao, njegov nepokolebivi karakter. Naš odnos sa njim ne počiva na nama već na njegovoj postojanosti, njegovoj nepromenljivosti!

Poziv da „verujemo u njegovo ime“, da se „molimo u njegovo ime“ otkriva bliskoistočnjačko razumevanje koncepta imena neke osobe. Naime, ime je sama osoba:

1. Isus u Mt 1:21, 23, 25; 2:22; 10:22; 12:21; 18:5, 20; 19:29; 24:5, 9; Jn 1:12; 2:23; 3:18; 14:26; 15:21; 17:6; 20:31.
2. Otac u Mt 6:9; 21:9; 23:29; Jn 5:43; 10:25; 12:13; 17:12.
3. Sveta Trojica u Mt 28:19.

Mala tehnička napomena u vezi ovog stiha: Postoji određeni leksički problem u vezi glagola „verovati“. Velikoslovni prepisi B, K, L imaju aorist konjunktiv, a No, A, C imaju prezent konjunktiv. Oba rešenja odgovaraju kontekstu i stilu pisanja apostola Jovana (A. T. Robertson, *Word Pictures in the New Testament*, str. 228).

3:24 “Ko drži ... ostaje“ Oba glagola su u prezentu. Poslušnost uvek sledi „ostajanje“, „prebivanje“. Ljubav je dokaz da smo u Bogu i da je Bog u nama (4:12,15-16; Jn 14:23; 15:10). Vidi posebnu temu o prebivanju u 2:10.

“po Duhu kojeg nam je darovao“ Jovan zna po čemu se prepoznaju pravi vernici (Rim 4:13; 8:14-16). Dve stvari se tiču Svetog Duha: (1) ispovedanje Hrista (Rim 10:9-13; 1 Kor 12:3); (2) Hristoliki život (Jn 15; Gal 5:22; Jak 2:14-26).

Predlozi za razgovor

Ovaj udžbenik je tek vodič u tumačenju. Svako od nas je za sebe odgovoran za svoje tumačenje Pisma. Svako treba da sluša svoje unutrašnje vođstvo. Seti se: Ti, Pismo i Duh Sveti. Nikada ne odustaj od ovoga.

I ova pitanja su osmišljena da bi ti pomogla u sažimanju glavnih misli ovog odeljka. Dakle, da u njima nađeš izazov, a ne konačne odgovore.

1. Koja tema ujedinjuje odeljak st. 11-24 (Jn 2:7-11)?
2. U kom su odnosu st. 16 i 17? U kom smislu „položemo svoje živote“ kada pomažemo međusobnim potrebama?
3. Da li st. 19-20 naglašavaju Božiji sud ili njegovu samilost koja utišava naše strahove?
4. U kom odnosu je pouka o molitvi st. 22 prema našem svakodnevnom iskustvu?
5. Kako valja da shvatimo prividnu kontradiktornost između našeg bezgrešnog stanja u Hristu i potrebe da se kajemo za grehe?
6. Zašto apostol daje tako jak naglasak na način života?
7. Koja teološka istina stoji iza fraze „nanovo rođen“?
8. U kom odnosu ta istina stoji naspram našeg svakodnevnog hrišćanskog života?

1. Jovanova 4

Podela poglavlja prema “Novom srpskom prevodu s napomenama”

Duhove treba proveravati 4:1-6

Bog je ljubav 4:7-21

Treći krug čitanja (vidi uvodne napomene)

Prema izvornim piščevim namerama

Ovaj komentar je tek vodič u vašem proučavanju Pisma. To znači da ste za svoje tumačenje sami odgovorni. Svako od nas treba to da radi u svetlu objave koja mu je data. Tu ste vi, Sveto pismo i Sveti Duh – najvažniji u tumačenju. Ne prepuštajte sve drugim tumačima.

Čitajte ovo poglavlje u njegovom kontekstu. Uočite o čemu je reč. Pokušajte sami da sačinite svoju skicu ovog, prvog poglavlja. Tek onda to svoje uporedite sa prevodima Biblije koje posedujete. Podele na poglavlja i manje celine nisu deo nadahnutog teksta, ali nam pomažu da dokučimo izvorne piščeve naume, a to je suština svakog dobrog tumačenja. Neka svaki odeljak govori o jednom jedinom predmetu.

Prvi odeljak...

Drugi odeljak...

Treći odeljak...

Kontekstualni uvid u 4:1-21

A. Ovo poglavlje je posebna literalna celina posvećena pitanju - kako hrišćani mogu da prepoznaju i kako da postupe prema onima koji tvrde da govore u Božije ime. Reč je o: (1) Lažnim prorocima, antihristima (2:18-25); (2) Zavodnicima (2:26; 3:7); (3) Onima koji tvrde da imaju posebno znanje o duhovnim istinama (3:24). Ovde ne govorimo o čudacima, retkim pojedincima. Zapravo, mnoga stremljenja ranog hrišćanstva i ne možemo da razumemo ako nemamo u vidu da su mnogi po tadašnjim crkvama tvrdili kako im je Bog dao poruku (1 Kor 12:10; 14:26-33; 1 Sol 5:20-21; 1 Jn 4:1-6).

Razlikovanje duhova podrazumeva i doktrinarne i socijalne testove (Jak 3:1-12).

B. Rekli smo da je više nego teško skicirati ovu poslanicu zbog isprepletanosti njenih tema. To vredi i za ovo poglavlje. Naime, apostol ponavlja neke od već rečenih istina, posebno potrebu međusobne hrišćanske ljubavi (st. 7-21; 2:7-12; 3:11-24).

C. Jovan ima dva cilja: Borba sa lažnim učiteljima i ohrabrenje vernika. Za te ciljeve ima nekoliko testova:

- a) doktrinarni test (vera u Isusa, 1 Jn 2:18-25; 4:1-6, 14-16; 5:1, 5, 10).
- b) test ispravnog života (poslušnost, 1 Jn 2:3-7; 3:1-10, 22-24).
- c) test međusobnih odnosa (ljubav, 1 Jn 2:7-11; 3:11-18; 4:7-12, 16-21; 5:1-2).

Različiti delovi Svetog pisma govore o različitim krivovercima. Apostol Jovan u ovoj poslanici oslovljava gnostičku jeres.

Drugi delovi NZ dotiču druge neistine (Jn 1:13; Rim 10:9-13; 1 Kor 12:3). Svaki od ovih konteksta se bavi određenom zabludom, a one su u to vreme imale nekoliko izvora:

- a) Jevrejski legalizam.
- b) Grčka filosofija.
- c) Grčki antinomijanizam.
- d) Samozvani duhovnjaci koji su tvrdili da imaju posebna viđenja.

1 Ljubljeni moji, ne verujte svakom duhu, nego proveravajte duhove dolaze li od Boga, jer se u svetu pojavilo mnogo lažnih proroka. 2 Po ovome ćete prepoznati Božijeg Duha: svaki duh koji ispoveda da je Isus Hristos došao u telu, dolazi od Boga. 3 A svaki duh koji ne ispoveda Isusa, ne dolazi od Boga. To je antihristov duh, za kojega ste čuli da će doći, i koji je već sada u svetu. 4 A vi, dečice, pripadate Bogu i već ste nadvladali takve. Naime, moćniji je onaj koji je u vama, nego onaj koji je u svetu. 5 Oni pripadaju svetu, pa zato govore ono što od sveta potiče, i svet ih sluša. 6 Ali mi pripadamo Bogu. Ko poznaje Boga, nas sluša, a ko nije od Boga, ne sluša nas. Po tome prepoznamo duha istine i duha zablude. 1 Jn 4:1-6

4:1 „ne verujte“ Bespogovorna zapovest: prestanite sa onim u čemu ste! Hrišćanstvo je posebno sklono uticajima jakih ličnosti, logike, i posebno

čudesu koje dolaze od Boga. Lažni učitelji su sve to tvrdili za sebe: (1) da im je Bog dao poruku; (2) da imaju posebnu objavu od njega.

Posebna tema: Da li hrišćani treba da sude jedni drugima?

Ovo pitanje nam valja sagledati sa dve strane. Prvo, hrišćani su jasno pozvani da ne osuđuju jedni druge (Mt 7:1-5; Lk 6:37, 42; Rim 2:1-11; Jak 4:11-12). Drugo, hrišćani su pozvani da proveravaju, procenjuju svoje vođe (Mt 7:6, 15-16; 1 Kor 14:29; 1 Sol 5:21; 1 Tim 3:1-13; 1 Jn 4: 1-6).

Evo nekih provereno korisnih pravila za proveru:

1. Svako procenjivanje druge osobe treba da kao cilj ima afirmaciju, potvrđenje (1 Jn 4:1 - "proveravajte").
2. Proveravanje uvek treba da bude u duhu poniznosti i blagosti (Gal 6:1).
3. Proveravanje nikada ne sme da se bazira na ličnim pitanjima (Rim 14:1-23; 1 Kor 8:1-13; 10:23-33).
4. Proveravanje treba da prepozna one koje valja da držimo što dalje od vernika i od crkve (1 Tim 3).

„svakom duhu“ Misli se na osobe, na ljude. Vidi više u 4:6 i naglasak na „sluša nas“. Jeres se uvek iznedri iz same crkve (2:19). Lažni učitelji na sva usta govore kako im je Bog dao poruku. Jovan nam u crno-beljoj tehnici poručuje da postoje samo dva izvora svake naše reči i svakog našeg dela - Bog ili Sotona.

„proveravajte duhove“ Ovo je zapovest za svakog vernika, baš kao i molitva, evangelizacija, novčano davanje. Proveravanje, tj. razlikovanje duhova je i harizma - blagodatni dar Duha Svetog (1 Kor 12:10; 14:29). Grčki dokimazo ima pozitivan naglasak „probe radi potvrde“. Hrišćani su pozvani da misle najbolje sve dok se ne dokaže makar i ono najgore (1 Kor 13:4-7; 1 Sol 5:20).

Posebna tema: Grčke reči za pojmove “probe, testa” i njihovo značenje

Dva su pojma kojima se iskazuje ideja nečije probe:

1. *Dokimazo, Dokimion, Dokimasia*

Rekli smo da pojam potiče iz kovačkog ili zlatarskog zanata i da doslovno znači “pretapati u vatri”. Ova slika je moćna metafora za nečije testiranje, bilo od strane Boga ili neke osobe. Pojam se koristi samo u pozitivnom smislu i tiče

se nečijeg usavršavanja do potrebne prihvatljivosti. U NZ ga srećemo na sledećim mestima:

- a) proba volova – Lk 14:19.
- b) samoispitivanje – 1 Kor 11:28.
- c) iskušavanje vere – Jak 1:3.
- d) iskušavanje Boga – Jev 3:9.

Očekuje se da će konačni ishod ovih proba biti pozitivan (Rim 1:28; 14:2 2; 16:10; 2 Kor 10:18; 13:3; Fil 2:27; 1 Pet 1:7). Dakle, ovo isprobavanje ima za cilj:

- a) Dobrotu.
- b) Pouzdanost.
- c) Izvornost.
- d) Uračunljivost.
- e) Dostojanstvo .

2. *Peirazo, Peirasmus*

Ovaj pojam nosi u sebi ideju odbacivanja, teranja na grešku. Najčešće se pominje u slučaju Isusovog kušanja u pustinji. Dakle:

- a) pustinjsko kušanje Hrista (Mt 4:1; 16:1; 19:3; 22:18, 35; Mk 1:13; Lk 4:38; Jev 2:18).
- b) Sotona je *Peiracon* – “Kušač” (Mt 4:3; 1 Sol 3:5).
- c) Isus nas upozorava da “ne iskušavamo” Boga (Mt 14:7; Lk 4:12), ili Hrista, prema 1 Kor 10:9. Pojam se koristi i za opisivanje neuspelih dela, pokušaja (Dl 9:20; 20:21; Jev 11:29). Takođe, i za iskušavanja koja donose stradanja vernika (1 Kor 7:5; 10:9, 13; Gal 6:1; 1 Sol 3:5; Jev 2:18; Jak 1:2, 13, 14; 1 Pet 4:12; 2 Pet 2:9).

„jer se u svetu pojavilo mnogo lažnih proroka“ Glagol je u perfektu (Jer 14:14; 23:21; 29:8; Mt 7:15; 24:11, 24; Dl 20:28-30; 2 Pet 2:1; 1 Jn 2:18-19, 24; 3:7; 2 Jn 7). Iako su napustili crkvu oni još uvek tvrde kako imaju poruku od Boga.

4:2 „Po ovome ćete prepoznati Božijeg Duha“ Gramatički ovu frazu možemo da čitamo i kao izjavu (indikativ) i kao zapovest (imperativ, „Po ovome poznajte...“ E. Čarnić). Duh Sveti uvek veliča Isusa (Jn 14:26; 15:26; 16:13-15). Na sličan način o “prepoznavanju” piše apostol Pavle u 1 Kor 12:3.

„svaki duh koji ispoveda“ Prezent naglašava trajnost radnje a ne sam događaj prošlosti. Grčki pojam „ispovedati“ je spoj pojmova „isti“ i „govoriti“ - „govoriti uvek isto“, što je stalna tema u Jovanovim pismima (1 Jn 1:9; 2:23; 4:2-3; 4:15; Jn 9:22; 2 Jn 7). Ispovedanje je javni govor,

obelodanjivanje nečega što jeste, u ovom slučaju evanđelja Isusa Hrista. Vidi posebnu temu u 9:22.

Teološka zanimljivost: Stara latinska verzija NZ, kao i spisi „crkvenih otaca“ - Klimenta, Origena iz Aleksandrije, Irineja, Tertulijana - na ovom mestu imaju glagol *leui* (odrešiti, osloboditi). To naslućuje odvajanje Isusove ličnosti na „ljudskog duha“ i „božanskog duha“, što je odlika gnostičkog učenja II veka. Ipak, na ovo rešenje se gleda kao na dodatak koji svedoči o borbi Rane crkve sa krivoverjima.

„da je Isus Hristos došao u telu, dolazi od Boga“ Ovo je suštinski doktrinarni test za sve lažne učitelje (gnostike), posebno za gnostike zbog kojih Jovan dobrim delom i piše ovu poslanicu. Temelj hrišćanstva je u činjenici Isusove potpune ljudskosti i potpunog božanstva (1:1-4; 2 Jn 7; Jn 1:14; 1 Tim 3:16). Glagol u perfektu participiju naglašava da je njegovo utelovljenje trajno a ne privremeno. Ovo nije neka sporedna teološka stvar. Isus je bio pravi čovek a opet jedno sa Bogom.

4:3 „antihristov duh“ U ovom kontekstu (2:18-25) antihrist je onaj koji poriče Hrista a ne onaj koji bi da zauzme njegovo mesto.

„za kojega ste čuli da će doći, i koji je već sada u svetu“ Apostol perfektom podseća da je već govorio o ovome. Zamenica „kojega“ odgovara srednjem rodu imenice „duh“. Dakle, kao i u 2:18, apostol napominje da antihristov duh dolazi ali i da je već ovde. Gnostički učitelji su ispleli mrežu lažnih učenja, nakaradnog načina života kroz mnoge vekove još od Post 3. Svako vreme ima svoje oblike pojave ovog duha, kao što će poslednje vreme doživeti kulminaciju pojave Antihrista.

4:4-6 „mi... oni... vi“ Sve zamenice u ovom odeljku su u naglašenom obliku. Apostol oslovljava tri grupe: pravi vernici (Jovan i njegovi čitaoci), lažni vernici (gnostički učitelji i njihovi sledbenici) i Jovanov misijski tim. Istu trijadu imamo u Jev 6 i 10.

4:4 „i već ste nadvladali takve“ Misli se i na pobeđu u doktrinarnom sukobu i na trijumf hrišćanskog života. Kakvo ohrabrenje za sve - i za njih tada i nas sada!

Jovanu je stalo do pobeđe Božije dece nad zlom i Zlim. Zato šest puta koristi ovaj pojam (*nikao*) u 1 Jn - 2:13, 14; 4:4; 5:4,5; jedanaest puta u Otk i jednom u Jn 16:33. „Nadvladati“ se sreće samo još dva puta kod Pavla (Rim 3:4; 12:21) i jednom kod Luke (11:22).

„moćniji je onaj koji je u vama, nego onaj koji je u svetu“ Naglašeno Božije prebivanje u nama. U ovom kontekstu reč je o Ocu (Jn 14:23; 2 Kor 6:16). NZ naglašava: (1) prebivanje u Sinu (Mt 28:20; Kol 1:27); (2)

prebivanje u Duhu (Rim 8:9; 1 Jn 4:13). Sin i Duh su u najtešnjem zajedništvu (Rim 8:9; 2 Kor 3:17; Gal 4:6; Fil 1:19; 1 Pet 1:11).

Izraz „koji je u svetu“ ukazuje na Sotonu (Jn 12:31; 14:30; 16:11; 2 Kor 4:4; Ef 2:2; 1 Jn 5:19) i njegove sledbenike. Skoro uvek “svet” kod Jovana ima negativno značenje (ljudsko društvo koje postoji i deluje mimo Boga).

4:5 „Oni pripadaju svetu“ Ablativ izvora. „Svet“ je ljudsko društvo odmetnuto od Boga, nastojanje da se sve potrebe i želje zadovolje bez Stvoritelja. „Svet“ je utelovljenje bezbožnog duha kolektivne ljudske nezavisnosti! Kain je prvi primer takvog duha (Post 3:12).

“i svet ih sluša“ Ovo je dokaz koji čini razliku između hrišćanskih i svetskih učitelja. Svet sluša svoje (Jn 15:19; 1 Tim 4:1).

4:6 „Ko poznaje Boga, nas sluša“ Prezent particip. Pravi vernici istrajno slušaju i odazivaju se na apostolsku istinu! I danas možemo da prepoznamo koji su propovednici i učitelji istine - po sadržaju njihovih poruka i po tome ko ih oduševljeno sluša i sledi.

“Po tome prepoznamo duha istine i duha zablude“ Misli se na Duha Svetog (Jn 14:17; 15:26; 16:13; 1 Jn 4:6; 5:7) i na duha đavolskog. Vernici moraju da budu u stanju da razlikuju ove duhove. Najčešće svaki govornik, svaki učiteljski duh dolazi u Božije ime. Ali dok Sveti Duh uzdiže Hrista, duh zablude veliča čoveka i njegovu slobodu.

Robert Girdleston piše vrlo koristan članak o pojmu „duh“ u NZ. Naime, nekoliko je upotreba ovog pojma:

1. Ljudski duh.
2. Sveti Duh.
3. Nečisti duh.
4. Vrednosti koje Sveti Duh rađa kroz naš duh:
 - a) „ne duh ropstva, već duh usinovljenja“, Rim 8:15.
 - b) „duh blagosti“, 1 Kor 4:21.
 - c) „duh vere“, 2 Kor 4:13.
 - d) „duh mudrosti i otkrivenja za bogopoznanje“, Ef 1:17.
 - e) „ne duh straha, već duh sile, ljubavi i pobožnosti“, 2 Tim 1:7.
 - f) „ne duh zablude već duh istine“, 1 Jn 4:6 (Robert Girdlestone, *The Synonymys of OT*, str. 61-63).

7 Voljeni moji, volimo jedni druge, jer ljubav dolazi od Boga. Svako ko voli, od Boga je rođen i poznaje Boga. 8 Ko ne voli, nije poznao Boga, jer Bog je ljubav. 9 Bog je pokazao svoju ljubav prema nama tako što je poslao u svet

svoga jedinorođenoga Sina da bismo mi imali život njegovim posredstvom. 10 Ovo je ljubav: nismo mi zavoleli Boga, nego je Bog zavoleo nas i poslao svoga Sina da bude žrtva za oprostjenje naših greha.

11 Voljeni moji, ako nas je Bog toliko zavoleo i mi smo dužni da volimo jedni druge. 12 Boga niko nikada nije video, ali ako volimo jedni druge, Bog ostaje u zajedništvu sa nama, te ljubav njegova u nama biva savršena. 13 Po ovome znamo da smo sa njim i da je on sa nama: dao nam je svoga Duha. 14 A mi smo videli da je Otac poslao Sina da bude Spasitelj sveta.

1 Jn 4:7-14

4:7 „volimo jedni druge“ Prezent konjuktiv. Svakodnevna uporna ljubav je jedna od osobina hrišćana (1 Kor 13; Gal 5:22). Ovo je svakako najprisutnija tema u svim Jovanovim pismima. Naravno, ljubav je ključni etički test (Jn 13:34; 15:12, 17; 1 Jn 2:7-11; 3:11, 23; 2 Jn 5). Konjuktivni oblik naglašava mogućnost, verovatnoću.

„jer ljubav dolazi od Boga“ Bog je jedini pravi izvor hrišćanske ljubavi a ne filantropija (čovekoljublje), puka samilost prema onima u potrebi (st. 16). Božanska ljubav nije toliko stvar osećanja koliko dela, svrhe (st. 10; Jn 3:16).

„Svako ko voli, od Boga je rođen i poznaje Boga“ Glagoli su u perfekt pasivu i indikativu. „Rođenje“ je apostolova omiljena slika za to kako čovek postaje vernik (2:29; 3:9; 5:1; 4:18; Jn 3:3, 7, 31; 19:11). „Poznati“ ima u sebi jevrejsku dimenziju intimnog, trajnog zajedništva (Post 4:1; Jer 1:5). Jovan čak 77 puta govori o ovakvom „poznanju“!

4:8 „Ko ne voli, nije poznao Boga, jer Bog je ljubav“ Život u ljubavi je najmoćniji dokaz da neko stvarno poznaje Boga.

Ovo je jedna od čuvenih Jovanovih izjava koja odgovara istinama „Bog je svetlost“ (1:5) i „Bog je Duh“ (Jn 4:24). U poređenju Pnz 5:9 sa 5:10 i 7:9 imamo najbolji kontrast Božije ljubavi i Božijeg gneva.

4:9 „Bog je pokazao svoju ljubav prema nama“ Aorist pasiv (Jn 3:16; 2 Kor 9:15; Rim 8:32). Otac je pokazao koliko nas voli. Poslao nam je svoga Sina da umre umesto nas. Prava ljubav je više od emocije, ona je akcija - delo. Takvu ljubav valja da živimo svaki dan. Znati Boga znači voleti kako on voli.

„što je poslao u svet svoga jedinorođenoga Sina“ Utelovljenje se desilo jednom i njegovi plodovi traju zauvek (perfekt)! Sva Božija dobra nam dolaze jedino kroz Hrista. „Jedinorođeni“ (monogenes) je „jedan u vrsti“, „poseban“ a ne prvi u nizu istih potomaka. Devičansko rođenje nije seksualno iskustvo između Boga i Marije. Apostol u nekoliko navrata

govori o Isusu na ovaj način (Jn 1:14, 18; 3:16, 18; 1 Jn 4:9). Vidi više u Jn 3:16. Isus je Božiji Sin na ovakav, jedinstveni način. Mi smo takođe božija deca ali sasvim drugačije vrste.

„**Sina da bismo mi imali život njegovim posredstvom**“ Još jedan aorist konjunktiv koji naglašava mogućnost ukoliko se odazovemo verom. Svrha Gospodnjeg utelovljenja je večni, izobilni život (Jn 10:10).

4:10 „Ovo je ljubav“ Bog je svima pokazao svoju ljubav u životu i smrti svoga Sina (Rim 5:6, 8). Ko poznaje Isusa poznaje i Boga.

„**nismo mi zavoleli Boga**“ Vera NZ je biser među svim religijama sveta. Naime, svaki religiozni pravac žudi da dođe do Boga a hrišćanstvo objavljuje da je Bog prvi došao do nas! Lepota te istine nije u našoj ljubavi prema Bogu već u njegovoj ljubavi prema nama. Zavoleo nas je usprkos našeg greha, bahatosti i pobune. Slavna istina hrišćanstva je da Bog voli sav svet i da je zato učinio sve kako bi naši životi mogli da se promene i da se menjaju.

„**i poslao svoga Sina da bude žrtva za oprostjenje naših greha**“ Vidi 2:2.

4:11 „ako“ Ovo „ako“ je moguće samo zato što nas je Bog voleo i što nas voli (Rim 8:31).

„**ako nas je Bog toliko zavoleo**“ „**Tako**“ (E. Čarnić) tj. „na taj način“, kao u Jn 3:16.

„**i mi smo dužni da volimo jedni druge**“ Istu misao imamo u 2:6; 3:16; 4:1. Ova obaveza još više ističe krivoverna učenja i nemoralni način života lažnih učitelja.

4:12 „Boga niko nikada nije video“ Perfekt medij. Ovaj glagol govori o „intezivnom gledanju u nekoga ili nešto“ (Izl 33:20-23; Jn 1:18; 5:37; 6:46; 1 Tim 6:16). Vrlo je moguće da su gnostici, zbog jakog uticaja istočnjačkog misticizma tvrdili da im se Bog lično javlja, ili da je neko od njih sama njegova epifanija. Isus je došao od Oca i objavio nam ga. Ko gleda u njega gleda u samog Boga!

„**Bog ostaje u zajedništvu sa nama**“ Vidi posebnu temu i „prebivanju“ u 2:10.

„**ljubav njegova u nama biva savršena**“ Opisni perfekt pasiv particip. Hrišćani koji predano vole, koji prebivaju u Hristu, dokaz su neopisive Božije ljubavi (2:5; 4:17).

4:13 „dao nam je svoga Duha“ Duh nam je došao, prebiva u nama i ostaje sa nama (perfekt, 3:24; Rim 8:9). On nas trajno menja i to je potvrda našoj sigurnosti (Rim 8:16). Ovaj stih govorio našem ličnom, subjektivnom

svedočanstvu (Duh), a st. 14 o objektivnom svedočanstvu. Sva tri božanska lica su ovde prisutna. Vidi posebnu temu o tome u Jn 14:26.

4:14 “A mi smo videli“ „A mi videsmo i svedočimo“ (E. Čarnić). Spoj perfekt medija i prezent indikativa. Jovan zna o čemu piše. On je bio sa Hristom. Očevidac je, svedok svega (1:1-3). Isti glagol imamo u st. 12, u smislu „netremice posmatrati“. Vidi posebnu temu o Isusovim svedocima u Jn 1:8.

“da je Otac poslao Sina“ Ova istina (Jn 3:16) pobija gnostičku zabludu o navodnom sukobu duha (dobra) i materije (zla). Isus je istinski Bog koji je došao kao istinski čovek u naš svet da nas spasi od greha, da nas iskupi (Rim 8:18-25) od kletve Post 3.

„da bude Spasitelj sveta“ I ova ustina pobija gnostičku zabludu o tome kako nam spasenje dolazi kroz tajna, mistična znanja anđeoskih nivoa. Navodno, ti su nivoi (eoni) duhovna stanja između najuzvišenijeg boga i nižih dobara koja se nalaze oko nas.

„Spasitelj sveta“ je: (1) titula tadašnjih božanstava (Zeus); (2) zajednički naziv svih rimskih cezara. Hrišćani jedino u Hristu vide Spasitelja sveta. To uverenje ih je i dovelo do progona od strane cezarevog kulta u Maloj Aziji. Titula je inkluzivne prirode. Isus želi da spasi sve (ne samo pojedine) samo ako ljudi to žele (Jn 3:16; Rim 5:18).

15 Ko ispovedi da je Isus Sin Božji, Bog je sa njim i on sa Bogom. 16 I mi smo upoznali ljubav koju Bog ima prema nama i poverovali u nju. Bog je ljubav i ko živi u ljubavi, Bog je sa njim i on sa Bogom. 17 Ljubav je među nama došla do savršenstva, da bismo imali pouzdanje na dan Suda. Jer, kakav je on, takvi smo i mi na ovom svetu. 18 U ljubavi nema straha. Savršena ljubav izgoni strah, jer strah pretpostavlja kaznu. Ko god strahuje, nije došao do savršenstva u ljubavi. 19 Mi volimo, jer je on prvi zavoleo nas. 20 Ako neko kaže:”Volim Boga!”, a mrzi svoga brata, lažljivac je. Ko ne voli svoga brata kojega vidi, ne može voleti ni Boga kojega ne vidi. 21 Ovu zapovest imamo od njega: ko voli Boga, da voli i svoga brata.

1 Jn 4:15-21

4:15 “Ko ispovedi da je Isus Sin Božji“ Aorist konjunktiv. O „ispovedanju“ vidi više u st. 2. Jedan od tri Jovanova testa o teološkoj ispravnosti jeste osoba i delo Isusa Hrista (2:22-23; 4:1-6; 5:1, 5). Ova poslanica i poslanica Jakovljeva se podudaraju kada kao test nečije istinitosti uzimaju ljubav i poslušnost kao način života. Hrišćanstvo je osoba, skup istina i način življenja.

Inkluzivni „ko“ još jednom pokazuje da Bog poziva sve ljude k sebi. Svaki je čovek stvoren po Božijem liku (Post 1:26-27; 5:3; 9:6). Bog je obećao otkupljenje čovečanstvu još u Post 3:15. Poziv Avraamu ticao se čitavog sveta (Post 12:3; Izl 19:5). Naš greh je rešen u Isusovoj smrti. Svako može da se spasi ako se na Božiji poziv odazove pokajanjem i verom, ako u tome istraje u poslušnosti i služenju. Bog svima govori - „dođite“ (Isa 55).

„Bog je sa njim i on sa Bogom“ Bog i čovečanstvo su u zavetnom odnosu. On je prvi pristupio nama. Njegova je inicijativa, plan i sredstvo spasenja. Na ljudima je odgovornost da u pokajanju prihvate njegovu ruku i da istraju na tom putu.

„Prebivanje“ je zbir svih naših zavetnih odgovornosti ali i izvor svakog blagoslova. Neverovatno - Stvoritelj kosmosa, Svetac Izraelov prebiva u palim, grešnim ljudima (Jn 14:23)! Vidi posebnu temu i prebivanju u 2:10.

4:16 “I mi smo upoznali ... i poverovali“ Oba glagola su u perfektu. To je živi odnos poverenje između nas i Gospoda. To je odnos utemeljen na ljubavi objavljenoj u Hristu a ne na bilo kojim okolnostima.

“koju Bog ima prema nama“ Trajno sadašnje vreme naglašava neprolaznost Božije ljubavi.

„Bog je ljubav“ Jovan rado ponavlja ovu neprocenjivu istinu (st. 8).

4:17 “Ljubav je među nama došla do savršenstva“ Bogati grčki „telos“ (st. 12) podrazumeva puninu, zrelost, dovršenost a ne samo puku bezgrešnost.

„među nama“ Predlog „meta“ može da se čita i kao „u nama“, „kod nas“ (E. Čarnić).

„da bismo imali pouzdanje“ Izvorno značenje ovog pojma je „sloboda govora“. Jovan ga rado koristi (2:28; 3:21; 5:14). Hrišćane valja da krasi odvažnost dok pristupaju svetom Bogu (Jev 3:6; 10:35).

„na dan Suda. Jer, kakav je on, takvi smo i mi na ovom svetu“ Mi volimo poput Isusa (3:16; 4:11). Ako njega odbacuju i nas će odbaciti. Ali Otac nas je u Sinu i po Duhu prihvatio! Jednog dana će svaki čovek dati odgovor Bogu za svoj život. Za sve koji su Hristovi taj Dan suda ne donosi nikakav strah.

4:18 “U ljubavi nema straha“ Kada upoznamo Boga kao svog Oca više ga se ne bojimo kao Sudije. Istina, deo našeg obraćenja podrazumeva strah od Božijeg suda i osude pakla. Ali lepota spasenja je u tome da taj strah zauvek nestaje!

“Savršena ljubav izgoni strah“ Ova misao se sreće još jedino u Mt 25:46 (i glagolski oblik u 2 Pet 2:9), u eshatološkom smislu. Prezent ističe da se strah od Božijeg gneva tiče i sadašnjeg i eshatološkog vremena. Ljudi su

stvoreni po Božijem liku (Post 1:26-27) i zato se od njih očekuju odgovorne odluke, izbori i prihvatanje posledica. To je kosmički zakon. U tom smislu ne krše ljudi Božije zakone već sami sebe u tim zakonima!

4:19 “Mi volimo, jer je on prvi zavoleo nas“ Ponovljena misao st. 10. Bog nam uvek prvi prilazi (Jn 6:44, 65) a na nama je da mu odgovorimo (Jn 1:12; 3:16). Mi se pouzdajemo u njegovu pouzdanost i verujemo u njegovu vernost. Sva naša nada je u Trojedinom Bogu, u čvrstini njegovog karaktera, posebno u vernosti i ljubavi koji su nas otkupili.

Pojedini prevodi imaju objekt nakon fraze “mi volimo”. Neki manuskripti idu tome u prilog: (1) velikoslovni N - “mi volimo Boga” (ton theon); Tu je i prepis P - “mi volimo Njega” (auton); (3) Vulgata ima “mi volimo jedni druge”, što je ipak kasniji dodatak.

4:20 “Ako neko kaže“ Jovan citira lažne učitelje kako bi jasno naglasio ono što hoće (1:6, 8, 10; 2:4, 6). Ova literalna tehnika sučeljavanja argumenata se zove „dijatriba“ (prorok Malahija, Pavle u Rimljanima, Jakov).

”**Volim Boga!**”, a mrzi svoga brata“ Ljubav koju iskazujemo drugima je najmoćniji dokaz da smo hrišćani. Istina, imamo mi i sukobe, ali oni još ne znače da se mrzimo (present). Vidi posebnu temu o rasizmu u Jn 4:4.

„**lažljivic je**“ Jovan je već nazvao neke „vernike“ lažovima (2:4, 22; 4:20). I ne samo to - onaj koji objavljuje lažne istine i samog Boga čini lažovom (1:6, 10; 5:10).

4:21 Ova misao sažima celo poglavlje! Ljubav je nemerljivi dokaz istinitosti naše vere. Mržnja je nepobitni dokaz da je neko dete Zloga. Lažni učitelji su svojim krivoverjima delili stado crkve i izazivali sukobe.

„**brata**“ Ovaj pojam nema sigurno značenje kod Jovana. Nekada je brat hrišćanin - saputnik puta vere, a nekada čovek brat - saputnik života. Prva upotreba je ipak mnogo češća.

Predlozi za razgovor

Ovaj udžbenik je tek vodič u tumačenju. Svako od nas je za sebe odgovoran za svoje tumačenje Pisma. Svako treba da sluša svoje unutrašnje vođstvo. Seti se: Ti, Pismo i Duh Sveti. Nikada ne odustaj od ovoga.

I ova pitanja su osmišljena da bi ti pomogla u sažimanju glavnih misli ovog odeljka. Dakle, da u njima nađeš izazov, a ne konačne odgovore.

1. Koja su tri osnovna testa iskrenog hrišćanstva?
2. Kako možemo da znamo da neko zaista govori Božiju poruku?
3. Koja su dva osnovna izvora istine (subjektivni i objektivni)?
4. Šta je smisao titule „Spasitelj sveta“?
5. Po čemu se prepoznaju „lažovi“ (neiskreni vernici)?

1. Jovanova 5

Podela poglavlja prema “Novom srpskom prevodu s napomenama”

3. Bog je život

Pobedonosna vera u Hrista 5:1-12

Večni život 5:13-15

Rođeni od Boga ne ostaje u grehu 5:16-20

Treći krug čitanja (vidi uvodne napomene)

Prema izvornim piščevim namerama

Ovaj komentar je tek vodič u vašem proučavanju Pisma. To znači da ste za svoje tumačenje sami odgovorni. Svako od nas treba to da radi u svetlu objave koja mu je data. Tu ste vi, Sveto pismo i Sveti Duh – najvažniji u tumačenju. Ne prepuštajte sve drugim tumačima.

Čitajte ovo poglavlje u njegovom kontekstu. Uočite o čemu je reč. Pokušajte samo da sačinite svoju skicu ovog, prvog poglavlja. Tek onda to svoje uporedite sa prevodima Biblije koje posedujete. Podele na poglavlja i manje celine nisu deo nadahnutog teksta, ali nam pomažu da dokučimo izvorne piščeve naume, a to je suština svakog dobrog tumačenja. Neka svaki odeljak govori o jednom jedinom predmetu.

Prvi odeljak...

Drugi odeljak...

Treći odeljak...

Tumačenje reči i izraza

1 Svako ko veruje da je Isus Mesija, rođen je od Boga, jer ko voli roditelja, voli i njegovo dete. **2** A da smo deca Božja, znamo po tome što volimo Boga i držimo se njegovih zapovesti. **3** Ljubav prema Bogu znači ovo: držati njegove zapovesti. Njegove zapovesti nisu teške, **4** jer svi koji su rođeni od Boga pobeđuju svet. A ovo je sredstvo naše pobeđe: naša vera.

1 Jn 5:1-4

5:1 “Svako” Grčki pas (dva puta) se dosledno ponavlja u poslanici (2:29; 3:3, 4, 6 [2x]9,10; 4:7; 5:1). Niko nije izuzet iz apostolove crno-bele kategorije duhovne stvarnosti. Bog poziva sve ljude da prihvate Isusa Hrista (Jn 1:12; 3:16; 1 Tim 2:4; 2 Pet 3:9). Sličan poziv srećemo i kod apostola Pavla, u Rim 10:9-13.

“**ko veruje**” Prezent particip. Grčka imenica *pistis* i glagol *pisteuo* imanju bogato značenje - vera, pouzdanje, verovati, pouzdati se. Ali u ovoj poslanici i u Pastoralnim pismima (1. i 2. Tim, Tit) najčešće se koriste za opisivanje doktrine, sadržaja vere (Juda 3, 20). U evanđeljima i ostalim Pavlovim pismima *pistis* označava ličnu veru i pouzdanje. Zato je važno isticati da je evanđelje i sadržaj vere - i vera u Hrista kao osobu - život ispunjen delima ljubavi i služenjem drugima. To je posebno jasno iz ove i Jakovljeve poslanice.

“**da je Isus Mesija**“ Srž krivoverja gnostičkih učitelja je u ličnosti i delu čoveka Isusa u kome prebiva punina božanstva (st. 5).

“**rođen je od Boga**“ Perfekt pasiv naglašava kulminaciju dela utelovljenja koje dolazi od samog Boga i (p)ostaje trajno stanje bića.

“**jer ko voli roditelja, voli i njegovo dete**“ Ovo se svakako odnosi na Isusa jer je imenica „dete“: (1) u jednini; (2) glagol u aoristu, a (3) gnostici uporno žele da odvoje Sina od Oca u teološkom smislu. S druge strane, apostol ostaje na svojoj temi međusobne hrišćanske ljubavi.

5:2 Ovaj i naredni stih čine jednu od glavnih Jovanovih tema. Božija ljubav je trajna (2:7-11: 4:7-21), donosi poslušnost (2:3-6). Slične su i osobine pravih vernika: (1) vole Boga; (2) vole Božije Dete (st. 1); (3) vole Božiju decu (st. 2); (4) poslušni su (st. 2, 3); (5) pobeđuju (st. 4, 5).

5:3 „Ljubav prema Bogu znači ovo“ Ljubav je sila koja deluje sa jasnim ciljem a ne puka emocija. Ona otvara Boga prema nama i nas prema njemu. Njena odlika je poslušnost (Jn 14:15, 21, 23; 15:10; 2 Jn 6).

“**Njegove zapovesti nisu teške**“ Novi zavet sa Bogom nam donosi odgovornosti (Mt 11:29-30, rabini koriste sliku jarma za zavet, 23:4). Naša poslušnost je plod odnosa s Bogom. Ona se rađa iz blagodati a ne iz naše dobrote (Ef 2:8-10). Isus se razlikovao po ovome od svih drugih lažnih učitelja. Neki od njih su imali nebrojene zapovesti (legalizam) a neki ih nisu imali uopšte (antinomijanizam). Moram da priznam da što duže služim Gospodu služeći ljudima, sve me više brinu krajnosti legalizma i libertanizma.

5:4 “jer svi koji su rođeni od Boga” Grčka konstrukcija rečenice stavlja *pas* - svi na početak, kao i u st. 1. Tačnije, *pan* - jednina srednjeg roda - prevodi

se i kao „sve što je od Boga rođeno (E. Čarnić). Ali kontekst i perfekt pasiv particip glagola „roditi“ daju osobnost celoj frazi. Od Boga su rođeni svi koji veruju u Isusa. Oni pobeđuju svet (4:4; 2:13, 14).

„**pobeđuju svet**“ Glagol je sada u prezentu. Isus je već pobedio svet (16:33). Kako smo u trajnom zajedništvu sa njim, i nama je dana ta mogućnost. Naravno, „svet“ je i ovde ljudsko društvo otuđeno od Boga. Bahata želja za potpunom samostalnošću je bitna odlika pada u greh (Post 3).

„**sredstvo naše pobede**“ Imenica *nikos* - „pobeda“ je izvedena od glagola „pobediti“. Aorist pasiv particip na kraju st. 4 ima isti koren, a st. 5 ima drugačiji oblik *nikos* participa. Hrišćani su pobeđnici koji trajno pobeđuju svet u Hristovoj pobi. Inače, Grčka boginja pobede *Nike* je ime svetski poznate kompanije sportske obuće.

„**naša vera**“ Zanimljivo da je ovo jedina upotreba imenice *pistis* - „vera“ u svim Jovanovim delima. To je verovatno zato što je apostol bio zabrinut zbog prenaplašavanja „ispravne teologije“ nad svakodnevnom hristolikošću. I sam glagol *pisteuo* - „verovati“ je najviše naglašen kod Jovana. Vera nam donosi pobeđu: (1) jer počivamo u Hristovoj pobi; (2) jer smo u novom odnosu s Bogom; (3) jer prebivamo u sili Duha Svetog.

5 Ko pobeđuje svet, ako ne onaj koji veruje da je Isus Sin Božji?

6 On, Isus Hristos, je došao s vodom svoga krštenja i krvlju svoga stradanja. Ne samo vodom krštenja, nego i krvlju stradanja. A sam Duh svedoči o ovome, jer je Duh istina. 7 Tako, imamo tri svedoka: 8 Duha, vodu krštenja i krv stradanja i sve troje jednako svedoči. 9 Ako verujemo ljudskom svedočanstvu, znajmo da je Božje svedočanstvo mnogo snažnije. Ovo je Božje svedočanstvo kojim je Bog potvrdio svoga Sina: 10 Ko veruje u Sina Božjega ima ovo svedočanstvo u svom srcu, a ko ne veruje Bogu, pravi od njega lažljivca, jer nije poverovao svedočanstvu Božjem kojim je Bog potvrdio svoga Sina. 11 Ovo je svedočanstvo: Bog nam je dao život večni i ovaj život je u njegovom Sinu. 12 Ko ima Sina Božjeg ima život, a ko nema Sina Božjeg, nema života.

1 Jn 5:5-12

5:5 Naša vera ima svoj jasan sadržaj, što je već pomenuto u prethodnom stihu. Pobeđnici smo jer se pouzdajemo u Bogočoveka (4:1-6). Hrišćani su oni koji ispovedaju: (1) Isus je Mesija (st. 1); (2) Isus je Božije dete (st. 1); (3) Isus je Božiji Sin (st. 5, 10); Isus je život (1:2; 5:20).

5:6 “On, Isus Hristos, je došao“ Još jedan aorist particip naglašava utelovljenje (Isus je Bog i čovek) i krsnu smrt, a to su istine koje su lažni učitelji energično opovrgavali.

“On je taj koji je došao vodom, i krvlju“ (E. Čarnić). Voda i krv obuhvataju početak i kraj Isusovog zemaljskog života. Isus se rodio u vodi kao i svaki čovek (Jn 3:1-9) ali je završio prolivajući svoju krv. I jedno i drugo naglašavaju njegovu ljudskost. Jovan se uporno obračunava s gnostičkom zabludom (Kerint) koja je u „vodi“ videla samo njegovo krštenje. Navodno, tada je „Hristov duh“ naselio čoveka Isusa, da bi ga napustio na krstu pre smrti.

„A sam Duh svedoči o ovome“ Uloga Duha je da objavi i razjasni evanđelje. Duh Sveti je jedan od Svete Trojice, Bog koji nas uverava u grešnost, vodi nas Spasitelju, krštava nas u njega i trajno u nama oblikuje njegov lik (Jn 16:7-15).

„jer je Duh istina“ Vidi Jn 14:17; 15:26; 16:13; 1 Jn 4:6.

5:7 U engleskim prevodima vlada poprilična konfuzija po pitanju gde stihovi 6, 7 i 8 počinju a gde završavaju. Tako jedan deo st. 7 u starom prevodu (KJV) kaže: “u nebu, Otac, Reč i Duh Sveti, i sve troje jedno svedoči”. Ali tog rešenja nema u najstarijim velikoslovnim manuskriptima NZ - Aleksandrinusu (A), Vatikanusu (B), Sinaitikusu (N), kao ni u grupi vizantijskih prepisa. Ima ga u kasnijim maloslovnim prepisima: (1) ms 61 iz XVI veka; ms 88 iz XII veka, gde je cela misao dopisana na margini teksta; (3) ms 629, datiranom iz XIV ili XV veka; (4) ms 635 iz XI veka, gde je prepisivač takođe sa strane teksta dopisao ovu frazu. Takođe, rani Oci ne citiraju ove reči, posebno ne u debatama o Svetoj Trojici. Dakle, rečenice nema ni u jednoj pouzdanoj grupi tekstova osim u kasnoj latinskoj varijanti *Sixto-Clementine*, što nije ni stari latinski prevod ni Jeronimova *Vulgata*. Kasnije se tekst pojavljuje u raspavama jeretka iz Španije, Priskilijana, koji je umro 385. god. Citiraju ga latinski Oci Severne Afrike u V veku. Očigledno je da ovaj stih nije deo bogonadahnutog teksta Prve Jovanove poslanice.

Ipak, biblijska doktrina monoteizma, istina o jednom Bogu objavljenom u tri lica (Otac, Sin i Duh) nije narušena odbacivanjem ovog stiha. Tačno je da Sveto pismo nigde slovom ne govori o Trojstvu, o Svetoj Trojici, ali je tačno da mnoštvo stihova govori o njihovom savršeno skladnom delovanju:

1. Isusovo krštenje (Mt 3:16-17).
2. Veliko misijsko poslanje (Mt 28:19).
3. Poslanje Duha (Jn 14:26).
4. Petrova propoved na Duhove (Dl 2:33-34).

5. Pavlova rasprava o telu i duhu (Rim 8:7-10).
6. Pavlovo učenje u duhovnim darovima (1 Kor 12:4-6).
7. Pavlov plan putovanja (2 Kor 1:21-22).
8. Pavlovo slavonslovlje (2 Kor 13:14).
9. Pavlova rasprava o punini vremena (Gal 4:4-6).
10. Pavlova molitva slavljenja Bogu Ocu (Ef 1:3-14).
11. Pavlova rasprava o pređašnjoj udaljenosti mnogobožaca (Ef 2:18).
12. Pavlovo učenje o Božijem jedinstvu (Ef 4:4-6).
13. Pavlovo isticanje Božije blagosti (Tit 3:4-6).
14. Petrov uvod (1 Pet 1:2).

Vidi posebnu temu o Svetoj Trojici u Jn 14:26.

5:8 “Duha, vodu krštenja i krv stradanja i sve troje jednako svedoči” SZ je propisivao instituciju svedočenja dva ili tri svedoka radi potvrđivanja istinitosti neke tvrdnje, događaja (Pnz 17:6; 19:15). Ovaj stih „vodi“ i „krvi“ dodaje i „Duha“. Vrlo je verovatno da „Duh“ ukazuje na Isusovo krštenje i pojavu goluba. Tumači se ne slažu na koje se istorijske momente odnose ove aluzije (Gospodnje rođenje, krštenje ili smrt). U svakom slučaju valja uzeti u obzir zablude lažnih učitelja o Isusovoj ljudskoj prirodi.

5:9 “Ako” Crkve kojima apostol piše su bile zbunjene učenjima i objavama gnostika.

“Ako verujemo ljudskom svedočanstvu, znajmo da je Božje svedočanstvo mnogo snažnije” U ovom kontekstu Božije svedočanstvo se tiče: (1) uveravanja Duha Svetog; (2) apostola koji su očevici Gospodnjeg zemaljskog života i smrti.

„Ovo je Božje svedočanstvo kojim je Bog potvrdio svoga Sina” Perfekt ističe događaj prošlosti čiji su vrhunac i punina sada prisutni. Moguće je da Jovan misli na Očevu glasnu potvrdu Sina na krštenju (Mt 3:17); ili na događaj preobraženja (Mt 17:5; Jn 5:32, 37; 8:18); ili na oba događaja. Vidi posebnu temu o Isusovim svedocima u Jn 1:8.

5:10 „ima ovo svedočanstvo u svom srcu” Ova frazu možemo dvojako da shvatimo: (1) kao unutrašnje, subjektivno svedočanstvo Duha u samim vernicima (Rim 8:16), (2) kao evanđeosku istinu (Otk 6:10; 12:17; 19:10). Vidi posebnu temu o Isusovim svedocima u Jn 1:8.

„pravi od njega lažljivca” Onaj ko odbacuje Isusa odbacuje i Boga (perfekt), st. 12, i tako ga proglašava lažljivcem.

„jer nije poverovao” Ponovo perfekt kao naglasak ukorenjenog stanja neobraćenih.

5:11-12 „Bog nam je dao život večni“ Serija aorista ukazuje na započeto i upotpunjeno Božije delo spasenja (Jn 3:16). Apostol definiše večni život u Jn 17:3. Moguće je ovu izjavu shvatiti kao isticanje Isusa koji nam daje život (1:2; 5:20); ili kao dar Božiji (2:25; 5:11; Jn 10:28) kroz Hrista po veri (5:13; Jn 3:16). Niko ne može da bude u zajedništvu s Ocem bez lične vere u Sina!

13 Ovo sam napisao vama koji verujete u Sina Božjeg, da znate da imate večni život. 14 Ovo je pouzdanje koje imamo u njega: On nas sluša ako molimo po njegovoj volji. 15 A kada znamo da nas sluša, onda znamo da već imamo ono za šta smo ga molili.

1 Jn 5:13-15

5:13 „da znate da imate“ Iako je glagol *oida* - „znati“ u perfekt konjunktivu, prevodi se kao prezent. Sigurnost spasenja je ključni koncept i svrha pisanja ove poslanice. *Oida* i *ginosko*, dva sinonimna grčka glagola, kod Jovana se prevode kao „znati“. Sigurnost spasenja je vrednost za sve vernike! Očigledno je iz konteksta ove poslanice da mnogi pravi vernici nisu znali da li su ili nisu spaseni. Ovaj stih je teološka paralela završnim rečima Jovanovog evanđelja (20:31).

Sedam je vrednosti ovog završnog odeljka u koje Jovan želi da hrišćani budu sigurni. Poznavanje evanđelja daje ispravan pogled na svet, a to je u spoju sa ličnom verom u Hrista, temelj spasenja:

1. Imamo večni život (st. 13, *oida*, perfekt konjunktiv).
2. Bog čuje naše molitve (st. 15, *oida*, perfekt indikativ).
3. Bog uslišava naše molitve (st. 15, *oida*, perfekt indikativ).
4. Rođeni smo od Boga (st. 18, *oida*, perfekt indikativ).
5. Pripadamo Bogu (st. 19, *oida*, perfekt indikativ).
6. Znamo da je Mesija došao i dao nam razum (st. 20, *ginosko*, prezent konjunktiv).
7. Znamo istinitog Boga (st. 20, *ginosko*, prezent konjunktiv).

Posebna tema: Sigurnost

A. Mogu li hrišćani zaista da budu sigurni u svoje spasenje (5:13)? Jovan nam daje tri vrste dokaza u prilog tvrdnji da mogu:

1. Doktrina (sadržaj vere) st. 1, 5, 10; 2:18-25; 4:1-6, 14-16; 5:11-12.
2. Način života (poslušnost) st. 2-3; 2:3-6; 3:1-10; 5:18.
3. Odnosi (ljubav) st. 2-3; 2:7-11; 3:11-18; 4:7-12, 16-21.

B. Ovo važno pitanje je postalo i denominacijski predznak:

1. Jean Calvin je sigurnost spasenja temeljio na Božijem predodređenju (predestinaciji). Govorio je kako, dok smo živi, nikada ne možemo da budemo sigurni u svoje spasenje.
2. John Wesley je sigurnost spasenja video u verskom iskustvu. Verovao je da možemo da živimo iznad poznatih greha.
3. Rimokatolička crkva i Crkva Hristova smatraju da je sigurnost jedino u autoritetu crkve. Grupa kojoj pripadamo je ključ sigurnosti.
4. Većina evanđeoskih hrišćana temelji ovu važnu istinu na osnovu obećanja Svetog pisma i plodovima Duha Svetog u životu pojedinca, kao dokazima spasenja (Gal 5:22-23).

C. Mislim da kao bića sklona grehu svoju sigurnost u prvom redu treba da vežemo za nepromenljivost Božijeg karaktera.

1. Ljubav Boga Oca:

- a) Jovan 3:16; 10:28-29.
- b) Rimljanima 8:31-39.
- c) Efescima 2:5, 8-9.
- d) Filipljanima 1:6.
- e) 1. Petrova 1:3-5.
- f) 1. Jovanova 4:7-21.

2. Delo Boga Sina:

- a) umro je umesto nas:
 - * Dela 2:23.
 - * Rimljanima 5:6-11.
 - * 2. Korinćanima 5:21.
 - * 1. Jovanova 2:2; 4:9-10.
- b) molio se kao Prvosveštenik za nas, Jovan 17:12.
- c) i dalje se zastupnički moli:
 - * Rimljanima 8:34.
 - * Jevrejima 7:25.
 - * 1. Jovanova 2:1.

3. Moć Duha Svetog:

- a) Njegov poziv, Jovan 6:44, 65.
- b) Njegov pečat:
 - * 2. Korinćanima 1:22; 5:5.
 - * Efescima 1:13-14; 4:30.
- c) Njegovo lično uveravanje:

* Rimljanima 8:16-17.

* 1. Jovanova 5:7-13.

D. Svaki čovek mora da odgovori na ovaj Božiji zavetni poziv (početnim i trajnim pokajanjem).

1. Odreknimo se greha (pokajmo se) i dođimo Bogu kroz Hrista (vera):
 - a) Marko 1:15.
 - b) Dela 3:16, 19; 20:21.
2. Primimo Božiji dar u Hristu:
 - a) Jovan 1:12; 3:16.
 - b) Rimljanima 5:1 (i po analogiji 10:9-13).
 - c) Efescima 2:5, 8-9.
3. Živimo po veri:
 - a) Marko 13:13.
 - b) 1. Korinćanima 15:2.
 - c) Galatima 6:9.
 - d) Jevrejima 3:14.
 - e) 2. Petrova 1:10.
 - f) Juda 20, 21.
 - g) Otkrivenje 2:2-3, 7, 10, 17, 19, 25-26; 3:5, 10, 11, 21.
4. Proverimo sebe na tri nivoa:
 - a) doktrina (st. 1, 5, 10; 2:18-25; 4:1-6, 14-16).
 - b) način života (st. 2-3; 2:3-6; 3:1-10).
 - c) odnosi (st. 2-3; 2:7-11; 3:11-18; 4:7-12, 16-21).

E. Istina sigurnosti spasenja je teška zbog:

1. Hrišćani često tragaju za iskustvima koja nisu obećana u Božijoj Reči.
2. Često ne razumemo dovoljno evanđelje.
3. Prečesto voljno grešimo (1 Kor 3:10-15; 9:27; 1 Tim 1:19-20; 2 Tim 4:10; 2 Pet 1:8-11).
4. Različiti smo tipovi ličnosti (najteže je perfekcionostima, melanholicima). Neki od nas prosto ne mogu nikada da prihvate Božiju безусловnu ljubav i prihvatanje.
5. Sveto pismo otkriva primere lažne vere (Mt 13:3-23; 7:21-23; Mk 4: 14-20; 2 Pet 2:19-20; 1 Jn 2:18-19).

“koji verujete u Sina Božjeg“ „... u ime Sina Božijega“ (E. Čarnić).
Prezent participom je naglašena trajnost radnje, stalnost vere. Ovo

svakako ne znači da se Božije ime koristi magijski, na mističan način (kao u Kabali, jevrejskom misticizmu utemeljenom na Božijem imenu). Reč je o SZ teologiji supstitucije, gde ime ne označava osobu već jeste osoba. Vidi posebnu temu u Jn 2:23.

5:14 „Ovo je pouzdanje koje imamo u njega“ Moćna tema ove poslanice (2:28; 3:21; 4:17). Imamo pouzdanje, slobodu odvažnog pristupanja Bogu (Jev 4:16).

„On nas sluša ako molimo po njegovoj volji“ Jovan nas ohrabruje da u domenu Božije volje za nas nema ograničenja u molitvi. Kako i za šta se molimo - to je još jedan od dokaza prave vere. Ipak, u prethodnim proučavanjima smo naglasili da molitva nije moljakanje da se ostvare naše želje, već traženje Njegove volje u našem životu (3:22; Mt 6:10; Mk 14:36). Vidi više u 3:22. O Božijoj volji vidi u 2:17, kao i o (ne)ograničenoj molitvi u 3:22.

Posebna tema: Zastupnička molitva

I. Uvod

A. Isusov primer:

lična molitva, Mk 1:35; Lk 3:21; 6:12; 9:29; 22:29-46.

čišćenje Hrama, Mt 21:13; Mk 11:17; Lk 19:46.

oblik molitve, Mt 6:5-13; Lk 11:2-4.

B. Molitva je stavljanje vere na delo, pouzdanje da će Bog lično i voljno da se zauzme za nas.

C. Bog je sebe na više načina ograničio kada je reč o našim molitvama (Jak 4:2).

D. Svrha svake molitve je zajedništvo sa Trojedinim Bogom.

E. U molitvu spada sve ono što bilo koji vernik donese pred Boga. Možemo da se molimo samo jednom za određeni predmet, ali i mnogo više puta.

F. Nekoliko je elemenata molitve:

slavljenje i uzvisivanje Trojedinog Boga.

zahvaljivanje Bogu za to što je tu, što je s nama i što se brine.

ispovedanje greha.

zastupanje drugih pred Bogom za njihove potrebe.

G. Zastupnička molitva je posebno tajnovita. Jer, Bog voli osobe za koje se molimo više od nas. Pa opet, naše molitve mu mnogo znače. One menjaju stvari i donose uslišenje.

II. Sveto pismo

A. Stari zavet

Neki primeri zastupničke molitve:

Avram se moli za Sodomu, Post 18:22.

Izlazak 5:22-23.

Izlazak 32:31.

Ponovljeni zakon 5:5.

Ponovljeni zakon 9:18, 25.

Samuilova molitva za Izrael.

1. Samuilova 7:5-6,8-9.

1. Samuilova 12:16-23.

1. Samuilova 15:11.

David se moli za svoje dete, 2 Sam 12:16-18.

Bog traži zastupne molitelje, Isa 59:16.

Nepokajani gresi gase zastupničku molitvu:

Psalam 66:1.

Izreke 28:9.

Isaija 59:1-2; 64:7.

B. Novi zavet

1. Bog Sin i Bog Duh u molitvi zastupanja

a) Isus:

Rimljanima 8:34.

Jevrejima 7:25.

1. Jovanova 2:1.

b) Molitva za crkvu.

2. Pavlove zastupničke molitve

a) molitva za Jevreje:

Rimljanima 9:1.

Rimljanima 10:1.

b) molitva za crkvu:

Rimljanima 1:9.

Efescima 1:16.

Filipljanima 1:3-4:9.

Kološanima 1:3,9.

1. Solunjanima 1:2-3.

2. Solunjanima 1:11.

2. Timotiju 1:3.

Filemonu st. 4.

c) Pavle traži zastupničke molitve od drugih:

Rimljanima 15:30.

2. Korinćanima 1:11.

Efescima 6:19.

Kološanima 4:3.

1. Solunjanima 5:25.

2. Solunjanima 3:1.

3. Zastupnička molitva crkve

a) molitva za druge:

Efescima 6:18.

1. Timotijeva 2:1.

Jakov 5:16.

b) molitva za posebne grupe ljudi:

za neprijatelje, Mt 5:44.

hrišćanske radnike, Jev 13:18.

vladare, 1Tim 2:2.

bolesne, Jak 5:13-16.

posrnule, 1Jn 5:16.

c) molitva za sve ljude, 1Tim 2:1.

III. Prepreke za uslišenje molitava

A. Naš odnos sa Sinom i Duhom:

prebivanje u Hristu, Jn 15:7.

u njegovo ime, Jn 14:13-14; 15:16; 16:23-24.

u Duhu, Ef 6:18; Juda 20.

prema Božijoj volji, Mt 6:10; 1 Jn 3:22; 5:14-15.

B. Motivi:

vera, Mt 21:22; Jak 1:6-7.

poniznost i pokajanje, Lk 18:9-14.

loše moljenje, Jak 4:3.

sebičnost, Jak 4:2-3.

C. ostali aspekti:

1. upornost:

Luka 18:1-8.

Kološanima 4:2.

Jakov 5:16.

2. uporno traženje:

Matej 7:7-8.

Luka 11:5-13.

Jakov 1:5.

3. nesuglasice u domu, 1 Pet 3:7.

4. oslobođenje od poznatih greha:

Psalam 66:18.

Izreke 28:9.

Isaija 59:1-2.

Isaija 64:7.

IV. Teološki zaključci

A. Molitva je privilegija! Kakva mogućnost! Opet, kakva odgovornost i kakav poziv.

B. Isus je naš primer. Duh je naš vodič. Otac je željan takvih molitava.

C. Molitva menja nas, naš dom, porodicu, prijatelje, svet.

5:15 “Kad” Nesvakidašnja uslovna rečenica:

1. Predlog *ean* umesto uobičajenog *ei*.

2. *Ean* u konjunktivnoj konstrukciji (“tražimo”).

3. Isti oblik uslovne rečenice srećemo u st. 14 i 16.

4. Ovo ističe teologiju hrišćanske molitve - po Božijoj volji (st. 14) i u Isusuvo ime (st. 13).

“**znamo**” Još jedan perfekt koji se prevodi kao prezent, poput onog u st.

14. Vernici su sigurni da ih Otac čuje i da ih uslišava kao svoju decu.

16 Ako neko vidi svoga brata da čini greh koji ne vodi u smrt, neka moli za njega i Bog će mu dati život. To je za one koji ne čine smrtni greh.

Međutim, postoji greh koji vodi u smrt. Za takav greh ne kažem da se moli.

17 Svaka je nepravda greh, ali postoji greh koji ne vodi u smrt.

1 Jn 5:16-17

5:16 “Ako” Jovan uslovnom rečenicom naglašava potrebu međusobne molitve hrišćana (Gal 6:1; Jak 5:13-18). Ali i ovde postoji ograničenje - “greh koji vodi u smrt” - što se najverovatnije odnosi na lažne učitelje (2 Pet 2).

“**Ako neko vidi svoga brata da čini greh koji ne vodi u smrt**“ Jovan navodi nekoliko kategorija greha. Neki se tiču: (1) zajedništva s Bogom; (2) hrišćanskog zajedništva; (3) zajedništva sa svetom. A konačni, najveći greh je odbacivanje vere, pouzdanja i istine koja je u Isusu Hristu.

Connors piše u „Hrišćanskoj doktrini“:

“Ne radi se ovde o neveri u smislu odbijanja određene doktrine, već o odbacivanju moralnog, duhovnog svetla koje se utelovilo u Isusu Hristu. Tako je “smrtni greh” odbijanje Božijeg poslednjeg i potpunog otkrivenja u Hristu. Kada čovek to uradi potpuno, voljno, čini “greh koji vodi u smrt” (1 Jn 5:13-17). To je čin moralnog samoubistva, čin duhovnog oslepljivanja samog sebe. To je čin neodaziva na najuzivešniji duhovni poziv - svesno, svojevoljno, pakosno odbijanje Gospoda usprkos znanja da je on sam Bog. To je proglašavanje belog crnim” (W. T. Conners, *Christian Doctrine*, str. 135-136).

Posebna tema: Šta je smrtni greh?

A. Hermeneutičko pitanje

1. Pravilno tumačenje zahteva poznavanje istorijskog konteksta cele poslanice.

a) Crkve apostolskog doba su bile na udaru gnostičkih učitelja (2:19, 26; 3:7; 2 Jn 7):

“Kerintovi” gnostici su naučavali da je čovek Isus primio Hristovog duha na krštenju, te da je taj isti duh napustio Isusa na krstu, pre smrti (5:6-8).

Gnostici doketisti su naučavali da je Isus božanski duh i da nije stvarno ljudsko biće (1:1-3).

Tu su i gnostici II veka, podeljeni u nekoliko misaonih struja o suštini ljudskog tela:

- Spasenje je istina otkrivena umu čoveka, a telo je potpuno nebitno u duhovnoj stvarnosti. Telo zato treba dati šta mu je volja. Ovo su gnostici libertanci, „slobodnjaci“ (antinomijanizam).

- Telo je samo po sebi zlo (grčka misao) i treba ga suzbiti. Ovo su gnostici askete.

b) Iako su ove grupe gnostika napustile crkvu, njihova učenja su i dalje bila uticajna!

2. Pravilno tumačenje zahteva sagledavanje literalnog konteksta cele poslanice.

a) Poslanica je pisana u žaru borbe sa krivovercima, u želji da se ohrabre pravi vernici.

b) Ova dva cilja se vide u testovima prave vere i pravih vernika:

Test doktrine (sadržaja vere):

- Isus je pravi čovek (1:1-3; 4:14).

- Isus je pravi Bog (1:2; 5:20).

- svi ljudi su grešnici odgovorni za sebe svetom Bogu (1:6, 10).
- Bog oprašta ljudima po:
 - (1) Isusovoj smrti (1:7; 2:1-2; 3:16; 4:9-10, 14; 5:6-8).
 - (2) veri u Isusa (1:9; 3:23; 4:15; 5:1,4-5, 10-12, 13).

Test pobožnog života:

- (1) život poslušnosti (2:3-5; 3:22, 24; 5:2-3).
- (2) život ljubavi (2:10; 3:11, 14, 18, 23; 4:7, 11-12, 16-18, 21).
- (3) Hristoliki život (bez greha 1:7; 2:6, 29; 3:6-9; 5:18).
- (4) život pobjede nad zlom (2:13, 14; 4:4; 5:4).
- (5) život prebivanja u Reči (1:10; 2:14).
- (6) život u Duhu (3:24; 4:4-6, 13).
- (7) život uslišenih molitava (5:14-15).

Test bezbožnog života:

- (1) život u grehu (3:8-10).
- (2) život u mržnji (2:9, 11; 3:15; 4:20).
- (3) život neposlušnosti (2:4; 3:4).
- (4) ljubav prema svetu (2:15-16).
- (5) poricanje Hrista (poricanje i Oca i Sina (2:22-23; 4:2-3; 5:10-12)).

3. Pravilno tumačenje mora da proistekne iz relevantnih tema samog teksta (5:16-17):

- a) Da li se termin „brat“ odnosi na obe grupe - na one koji čine i one koji ne čine smrtni greh?
- b) Da li su otpadnici bili članovi crkve (2:19)?
- c) Šta znače posebnosti teksta:
 - Imenica greh nema član
 - Glagol „videti“ je uslovna rečenica u kojoj je glagol u aorist konjunktivu.
- d) Kako molitva hrišćana može da obnovi *zoe* - večni život - kod onih koji se lično, sami ne kaju?
- e) O kojoj vrsti greha govori st. 17 („greh koji vodi u smrt“; „greh koji ne vodi u smrt“)?

B. Teološke poteškoće

1. Da li tumači trebaju ovaj tekst da povežu sa:
 - a) „Neoprostivim grehom“ koji se spominje u evanđeljima?
 - b) „Grehom otpadanja“ iz Jev 6 i 10?

Kontekst ukazuje na podudarnost sa neoprostivim grehom fariseja Isusovog doba (Mt 12:22-37; Mk 3:2-29), kao i sa grehom nevernih Jevreja iz Jev 6 i 10. Sve tri grupe (fariseji, neverni Jevreji i gnostički krivoverci) su čule evanđelja i odbile da se pouzdaju u Hrista.

2. Da li su današnja pitanja naših denominacija dobar teološki vizir za razumevanje ovog teksta?

Evandeosko hrišćanstvo prenaglašava početno, obraćeničko iskustvo a zanemaruje istrajnost, doslednost života po veri koji je dokaz pravog iskustva s Bogom. Naša savremena pitanja bi šokirala hrišćane I veka! Mi volimo „sigurnost“ na osnovu omiljenih, iz konteksta silom iščupanih stihova („proof-text“, engl.), volimo krute dedukcijske, logičke sisteme svojih denominacija.

Mislim da sva ta naša pitanja o sigurnosti spasenja, naše sistematizacije, najviše govore o našoj nesigurnosti. Uvek tražimo „stih više“, dokaz više, više pojašnjenja od onoga što nam Sveto pismo već daje. S druge strane mi uzimamo „tu i tamo“ od Božije Reči da bi od toga pravili grandiozne zapadnjačke doktrine! Isusove reči iz Mt 7 i Mk 7 su odgovarale stvarnosti Rane crkve! Gospod traži i danas učenike za ceo život a ne samo one koji su jednom i nekad doneli izolovanu odluku na osnovu osećajne vere (Mt 13:10-23; Jn 8:31-59). Hrišćanstvo se ne sastoji samo u svom otpočinjanju, u obraćeničkom činu prošlosti, već i u trajnom kajanju, veri, poslušnosti i istrajnosti u svemu tome. Hrišćanska vera nije ulaznica za nebo, osiguranje protiv paklene vatre, ili čarobni štapić koji nas spasava od sebičnog, bezbožnog života!

3. Da li je „greh koji vodi u smrt“ telesna ili večna smrt? *Zoe* - „život“ je u potpunom kontrastu sa večnom smrti. Da li to onda znači da Bog „odvodi kući“ (biološka smrt) svoju decu koja greše? Ovo tumačenje ima svoje uporište u: (1) molitvi braće za „brata“; (2) pokajanju „brata“ po kojem mu „Bog daje život“. Ako i dalje ustraje u grehu, biće prekoren od zajednice a možda i prevremeno umreti. (Norman Geisler/ Thomas Howe, *When Critics Ask*, str. 541).

“i Bog će mu dati život” Imanica *zoe* - „život“ zadaje jezičke i teološke probleme prevodiocima i teolozima na ovom mestu. Naime, Jovan je najčešće koristi kada govori o večnom životu, ali u ovom kontekstu ona znači obnovu zdravlja ili oprostjenje (na isti način Jakov govori o „spasenju“ u Jak 5:13-15). Apostol poziva da se crkva moli za „brata“, što se svakako odnosi na vernika.

5:17 Svaki greh je ozbiljna stvar, ali za svakog od njih postoji oprostjenje ako se pokajemo i poverujemo u Hrista. Jedino greh neverstva ne može da se oprostiti.

18 Znamo da svako ko je od Boga rođen ne ustrajava u grehu, jer ga Božji Sin čuva od greha, i Zli ga se ne dotiče. **19** Mi znamo da Bogu pripadamo, a da je sav svet u vlasti Zloga. **20** Ali znamo da je Sin Božji došao i dao nam razum da poznamo Istinitoga Boga. Mi živimo u zajedništvu sa Istinitim Bogom – u zajedništvu sa njegovim Sinom Isusom Hristom.

1 Jn 5:18-20

5:18 “Znamo da svako ko je od Boga rođen ne ustrajava u grehu“ Ponovo perfekt pasiv particip, kao nastavak crno-belog oslikavanja duhovne stvarnosti (3:6, 9). Večni život ima uočljive osobine. Život gnostika antinomijanaca jasno pokazuje nepokajanost njihovih srca!

Jovan se obraća dvema grupama krivoveraca. Jedni poriču bilo kakvo postojanje greha (1:8-2:1) a drugi ga čine beznačajnim (3:4-10). Ali svaki greh traži pokajanje pred Bogom i istrajno odvajanje, praktično odricanje. Greh je bio problem u našem životu, ostaje problem i ostaće problem (5:21).

„**jer ga Božji Sin čuva od greha**“ Rekli smo da je prvi glagol u rečenici - u aorist pasiv participu - naglašava dovršenu aktivnost spoljašnje sile (Duh, Rim 8:11). Ovo ukazuje i na utelovljenje. Ovaj glagol je u prezent indikativu s naglašenom zamenicom *auton* - „njega“. Doslovno „Onoga koji je rođen Bog trajno čuva“. Hrist je stalno uz svoje sledbenike. Ovaj prevod prati najstarije grčke velikoslovne manuskripte A *, B *.

Manuskripti No i N imaju drugu zamenicu - *eauton* - „čuva samog sebe“ (E. Čarnić), što ukazuje na obavezu „rođenog od Boga“ da pazi na sebe. Inače, glagol „roditi“ u ovom obliku, za Gospoda Isusa, sreće se samo ovde. U 3:3 i 5:21 takođe imamo povratne glagole koji se odnose na hrišćane. Ovo rešenje (Pešita - Aramejski prevod NZ iz V veka) slede uglavnom naši najstariji prevodi.

„**i Zli ga se ne dotiče**“ Present medij naglašava istinu da nam Zli trajno ne može ništa. Ovaj oblik jedino još srećemo u Jn 20:17. Božija Reč i svakodnevno iskustvo nam dokazuju da nas Đavo stalno iskušava. Tri su pravca u tumačenju ovih reči: (1) Hrišćani su slobodni od osude greha, osude Zloga zbog kršenja zakona (opravdanje); (2) Isus se moli za nas (1 Jn 2:1; Lk 22:32-33); (3) Sotona ne može da nam oduzme spasenje (Rim

8:31-39), ali može da nam pokvari svedočanstvo i - najverovatnije na osnovu st. 16-17 - da nas tako prevari da prerano napustimo ovaj svet!

5:19 „Mi znamo da Bogu pripadamo“ Ovo je sila sigurnosti, naš pogled na svet u Isusu Hristu (4:6). Sve se temelji na ovoj predivnoj istini (st. 13).

„a da je sav svet u vlasti Zloga“ Prezent medij (Jn 12:31; 14:30; 16:11; 2 Kor 4:4; Ef 2:2; 6:12). Ovo je posledica: (1) Adamovog greha; (2) Pobune Sotone; (3) Voljnog izbora svakog pojedinca da greši.

5:20 „Ali znamo da je Sin Božji došao“ Jak oblik prezenta naglašava Hristovo utelovljenje. Bog u telu je istina koju gnostički učitelji nikako nisu mogli da prihvate zbog svojih zabluda o zloj prirodi materije.

“i dao nam razum da poznamo“ Isus, a ne bahati gnostički učitelji nam pokazuje ko je Bog. Svaka njegova reč, svako delo, sav njegov život, smrt i vaskrsenje nam pokazuju ko je nebeski Otac. On je živa Božija Reč i niko ne može Ocu mimo njega (Jn 14:6; 1 Jn 5:10-12).

“mi i jesmo u Istinitome, u Sinu njegovom Isusu Hristu. On je istiniti Bog i život večni” (E. Čarnić) Fraza „mi i jesmo u Istinitome“ se odnosi na naše prebivanje u Ocu (Jn 17:3). Gramatički nije jasno o kome je reč u izrazu „on je istiniti Bog“. Kontekst upućuje na Oca, a teologija na Sina. Možda je apostol namerno jezički dvosmislen, što je jedna od odlika njegovog stila pisanja i poučavanja. Ko je u Ocu taj mora da bude i u Sinu (st. 12). Jovan moćno naglašava ovu teološku istinu (Jn 3:33; 7:28; 8:26). NZ nepobitno ističe i veliča božanstvo Isusa iz Nazareta (Jn 1:1,18; 20:28; Fil 2:6; Tit 2:13; Jev 1:8). To delimično čine i gnostici govoreći o božanskom duhu u njemu.

21 „Dečice, čuvate se od idola“

1 Jn 5:21

„čuvajte se od idola“ Aorist imperativ ističe sveopštu istinu. Misli se na naše aktivno učešće u posvećenju (3:3) koje nam je već darovano u Isusu Hristu (Ef 1:4; 1 Pet 1:5).

Imenicu „idol“ srećemo samo dva puta u Jovanovim spisima - ovde i u SZ citatu u Otk 9:20. Odnosi se na verovanje i delovanje lažnih učitelja. Svici sa Mrtvog mora koriste ovaj pojam kao sinonim imenice „greh“.

Predlozi za razgovor

Ovaj udžbenik je tek vodič u tumačenju. Svako od nas je za sebe odgovoran za svoje tumačenje Pisma. Svako treba da sluša svoje unutrašnje vođstvo. Seti se: Ti, Pismo i Duh Sveti. Nikada ne odustaj od ovoga.

I ova pitanja su osmišljena da bi ti pomogla u sažimanju glavnih misli ovog odeljka. Dakle, da u njima nađeš izazov, a ne konačne odgovore.

1. Koja su tri testa koja uveravaju hrišćane da su istinski u Hristu?
2. Na šta se odnose pojmovi „vode“ i „krvi“ u st. 6 i 8?
3. Možemo li sa sigurnošću da znamo da smo hrišćani? Postoje li pravi vernici koji nemaju ovu vrednost?
4. Šta je smrtni greh? Da li hrišćani mogu da ga počine?
5. Da li nas od sile iskušenja spasava naša ili Božija snaga?

2. Jovanova

Podela poglavlja prema “Novom srpskom prevodu s napomenama”³

1. Čuvati se lažnih učitelja
Uvodni pozdrav st. 1-3
Život u istini i ljubavi st. 4-6
Opasnost od lažnih učitelja st. 7-11
2. Jovanove završne reči
Završne reči st. 12-13

Prvi krug čitanja

Ovo je tek vodič u tumačenju. Dakle, sami ste odgovorni za sopstveno tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Sveto pismo i Duh Sveti ste najvažniji u tumačenju. Ne morate sve da prepustite drugome.

Zato, pročitajte željeni tekst odjednom. Odredite mu glavnu temu i iskažite je svojim rečima.

3. Tema čitavog odeljka ili biblijske knjige.
4. Vrsta literature – žanr.

Drugi krug čitanja

Rekli smo da je ovaj udžbenik tek vaš vodič. Niko ne sme da odluči umesto vas. Ne prepustite drugima ono što vi i Duh već imate u Pismu.

Zato, još jednom pročitajte željeni odeljak. Skicirajte glavne pojmove i iskažite ih u jednoj rečenici.

³

Iako sve podele, pa i ove nisu deo izvornog nadahnuća biblijskog teksta, odeljci su ključni za razumevanje izvorne piščeve namere. To se posebno vidi kod najmodernijih prevoda. Svaki odeljak ima glavnu temu, istinu, poruku. Ona se uočava u svim prevodima. Koristite se svim raspoloživim prevodima na vašem jeziku. Bilo bi dobro uočiti koji od njih najviše odgovara vašoj podeli. Kako god, glavno je da ovo prvo uradite sami, a onda uporedite sa raspoloživim rešenjima. Tek kada razumete šta je pisac prvobitno želeo, tek tada možete reći da razumete Pismo. Od ovoga ne treba odustajati nikada jer će u protivnom cela poruka biti izvitoperena. Naravno, kada nešto od čitanog i tumačenog razumemo, to isto treba da primenimo i svakodnevno živimo.

5. tema prve literalne celine
6. tema druge literalne celine
7. tema treće literalne celine
8. tema četvrte literalne celine
9.

Treći krug čitanja (vidi uvodne napomene)

Prema izvornim piščevim namerama

Ovaj komentar je tek vodič u vašem proučavanju Pisma. To znači da ste za svoje tumačenje sami odgovorni. Svako od nas treba to da radi u svetlu objave koja mu je data. Tu ste vi, Sveto pismo i Sveti Duh – najvažniji u tumačenju. Ne prepuštajte sve drugim tumačima.

Čitajte ovo poglavlje u njegovom kontekstu. Uočite o čemu je reč. Pokušajte sami da sačinite svoju skicu ovog, prvog poglavlja. Tek onda to svoje uporedite sa prevodima Biblije koje posedujete. Podele na poglavlja i manje celine nisu deo nadahnutog teksta, ali nam pomažu da dokučimo izvorne piščeve naume, a to je suština svakog dobrog tumačenja. Neka svaki odeljak govori o jednom jedinom predmetu.

Prvi odeljak...

Drugi odeljak...

Treći odeljak...

1 Ja, starešina, izabranoj gospođi i njenoj deci koju u istini volim. I ne samo ja, nego i oni koji su upoznali istinu, 2 zbog istine koja živi u nama i biće sa nama doveka. 3 Neka milost, milosrđe i mir, što dolaze od Oca i Isusa Hrista, Očeva Sina, budu sa nama u istini i ljubavi. 2 Jn 1-3

st. 1 „starešina“ Jovan je u ovoj i Trećoj poslanici predstavlja sebe, pisca, titulom *presbuteros* koja u Svetom pismu ima čitavu lepezu značenja.

A. Prezviteri su Božiji anđeli koji čine anđeoski sabor (Isa 24:23). Ovako se nazivaju i anđeoska bića iz knjige Otkrivenja (4:4, 10; 5:5, 6, 8, 11, 14; 7:11, 13; 11:16; 14:3; 19:4).

B. Prezviteri su plemenske vođe (*zagen*) u SZ (Izl 3:16; Br 11:16). U NZ ovako se nazivaju jeruslimske vođe koje su činile Sinedrion - najviši nacionalni sud (Mt 21:23; 26:57). U Isusovo vreme ovo sedamdesetočlano upravno telo je bilo manipulirano od strane korumpiranog sveštenstva.

C. Prezviteri su vođe NZ crkava. Ovo je jedan od tri sinonimna pojma - pastori, episkopi, starešine (Tit 1:1, 5, 7; D1 20:17, 28). Petar i Jovan uključuju sebe u grupu crkvenih vođa (1 Pet 5:1; 2 Jn 1; 3 Jn 1).

D. Prezviteri su stariji crkveni vernici koji nisu uvek i vođe (1 Tim 5:1; Tit 2:2).

Jovanove knjige govore na nekoliko načina o autoritetima: (1) U evanđelju o sebi govori u šifri "voljeni učenik"; (2) Prva poslanica je anonimna; (3) U Drugoj se poslanici predstavlja kao "starešina"; (4) U Otkrivenju se apostol jasno izjašnjava kao "njegov sluga Jovan", što je posebno netipično za apokaliptičnu književnost.

Teolozi vode mnoge rasprave oko autorstva Jovanovih knjiga. Istina, mnogo je jezičkih i stilskih podudarnosti i različitosti među tim knjigama. Treba li reći da ne postoji saglasje oko ponuđenih odgovora. Lično verujem da je Jovan pisao sva pisma koja u kanonu NZ nose njegovo ime, ali to je već pitanje hermeneutike a ne nadahnutosti. Božiji Duh je sam u konačnosti autor svoje Reči. Sveto pismo je pouzdano otkrivenje. Problem je što mi sa ove kulturološke distance ne razumemo kako je pisana, kako je nastajala.

"izabranoj gospođi i njenoj deci" O ovom oslovljavanju se mnogo raspravlja među tumačima. Neki tvrde da je reč o lošem prevodu. Naime, Jovan piše ženi koja se zove Elekta - „Izabrana“. (Kliment Aleksandrijski). Ili se zove *Kiria* - „Gospođa“ (Atanasije). Ja se slažem sa mišljenjem Jeronima koji tvrdi da se ovde radi o crkvi. Naime: (1) Imenica „crkva,, na starogrčkom je u ženskom rodu (st. 1); (2) Apostol piše crkvi koja je nevesta Hristova (Ef 5:25-32; Otk 19:7-8; 21:2); (3) „Deca“ su članovi crkve (st. 13); (4) Crkve su u sestrijskom odnosu (st. 13); (5) Apostol se u ovoj kratkoj poslanici poigrava jedninom (st. 4, 5, 13) i množinom (st. 6, 8, 10, 12); (6) Na sličan način se u 1 Pet 5:13 govori o crkvi.

"koju" Zamenica muškog roda u množini koja se tiče ili imenice "gospođa" u ženskom rodu ili imenice "deca" u srednjem rodu. Ova nespojivost ukazuje da Jovan piše u frazama punim simbola.

"volim" Jovan se glagolima *fileo* i *agapao* služi kao sinonimima u evanđelju i u Otkrivenju, ali u svim poslanicama služi se samo sa *agapao* (st. 3, 5, 6; 1 Jn 3:18).

"u istini" Iako je ova poslanica vrlo kratko pismo, "istina" je tema koju srećemo u više navrata (2x u st. 1; 2, 3, 4). Fraza "u Hristovom učenju" (2x u st. 9; 10) je sinonim za "istinu". To naglašava apostolovo obračunavanje sa lokalnim jeretičkim učenjima (st. 4, 7-10), ali i u 1 Jn.

”Istina” se odnosi na: (1) Svetog Duha u Jn 14:17; (2) samog Isusa Hrista (Jn 8:32; 14:6); (3) sadržaj evanđelja (1 Jn 3:23).

st. 2 “koja živi u nama” Prezent particip fraze kojom apostol rado opisuje vernike. Vidi posebnu temu o prebivanju u 1 Jn 2:10. Ideja „prebivanja“ u ovom kontekstu se tiče boravka Svetog Duha u nama (Rim 8:9; sili Sina Rim 8:9-10). Sve božanska lica borave u hrišćanima (Jn 14:23).

“i biće sa nama doveka” Istina je u nama i ostaje sa nama zauvek. Kako je ovo predivna i moćna izjava! Istina nije bilo šta. Ona je poruka evanđelja i Osoba koja utelovljuje to evanđelje. „Istina“ uvek ide pod ruku s ljubavi, i to ljubavi prema Bogu, prema braći i sestrama po veri i izgubljenom svetu.

st. 3 „milost, milosrđe i mir” Tipičan uvod grčkog pisma sa dva izuzetka. Prvi je u promeni klasičnog pozdrava *hairein* u *haris*- „milost“. Uvod je vrlo sličan uvodima Pastoralnih poslanica - 1 Tim 1:2; 2 Tim 1:2 - dok se dve od ove tri pomenute vrednosti ponavljaju u Pavlovom uvodnom pozdravu u poslanici Galatima i 1. Solunjanima.

Druga promena je klasičnoj gramatičkoj konstrukciji molitve ili želje za dobro zdravlje. Cela poslanica je proglas istine, obećanje očekivanih božanskih blagoslova za one koji se drže Gospoda.

Tumači se pitaju da li postoji teološka namera, neki odnos ovih i ovako nanizanih pojmova? Milost i milosrđe odražavaju Božiji karakter iz koga nam dolazi besplatno spasenje u Hristu. Mir se tiče primaoca Božijeg dara. Vernici su doživeli potpuni duhovni preobražaj. Kako što je pad u greh uticao na sve oblasti našeg života, tako i spasenje deluje. Ono nas obnavlja - prvo poziciono (opravdanje verom); onda nam radikalno menja naš pogled na svet i život. To čini Duh koji živi, prebiva u nama lagano ali trajno nas menjajući u Hristov lik (progresivno posvećenje). Tako se u otkupljenom čovečenstvu obnavlja Božiji lik (Post 1:26-27).

Druga mogućnost da razumemo ove tri duhovne vrednosti jeste u svetlu realnosti lažnih učitelja. Oni su bili daleko od „milosti i milosrđa“, a tim svojim stavom su oko sebe isijavali svim drugim osim „mirom“. Zanimljivo je da se „milost“ jedino na ovom mestu spominje u svim Jovanovim spisima. „Milost“ - *haris* se sreće jedino ovde u poslanicama; u evanđelju u 1:14, 16, 17; u Otkrivenju 1:4; 22:21.

„od Oca i Isusa Hrista” Obe imenice imaju predlog para, što ih gramatički stavlja u istu ravan. Jovan na ovaj način ističe jednakost božanstva Sina sa božanstvom Oca.

„**Očeva Sina**“ Apostol nastavlja da naglašava misao iz Prve poslanice - niko ne može da ima Oca, a da nema Sina (1 Jn 2:23; 4:15; 5:10). Lažni učitelji su tvrdili kako navodno imaju poseban i neponovljiv odnos s Bogom. Zato Jovan iznova i iznova ponavlja da je Isus jedini put do Oca (Jn 14:6).

4 Veoma sam se obradovao što sam među tvojom decom našao one koji žive u istini, upravo onako kako smo primili zapovest od Oca. 5 A sada te molim gospodo: volimo jedni druge. Ovo ti ne pišem kao neku novu zapovest, nego zapovest koju smo imali od početka. 6 A ovo je ljubav: da živimo po njegovim zapovestima. A zapovest je ona koju ste čuli od početka: da živite u ljubavi.

2 Jn 4-6

st. 4 „Veoma sam se obradovao“ Aorist pasiv. Moguće je da je „Starešina“ na svojim putovanjima čuo o ovoj kućnoj crkvi.

„**što sam među tvojom decom našao one koji žive u istini**“ Misli se na (1) pobožan život u ljubavi vernika te zajednice (2 Jn 3-4); (2) jeretike koji se razlikuju od pravih vernika po praktičnoj zastranjenosti.

„**upravo onako kako smo primili zapovest od Oca**“ Aorist naglašava radnju u prošlosti (Jn 13:34-35; 15:12; 1 Jn 3:11; 4:7, 11-12, 21).

st. 5 „koju smo imali od početka“ Imperfekt ukazuje na sam početak Isusovog poučavanja (1 Jn 2:7, 24; 3:11) čiji je sav sadržaj objedinjen rečima „volimo jedni druge“ (st. 5) i „da je Isus Hristos došao u telu“ (st. 7). Evanđelje je poruka, lični odnos i način života.

„**volimo jedni druge**“ Present konjunktiv, kao i kod glagola „živeti“, „hodati“. Krivoverci su težili ekskluzivnosti u kojoj nije bilo mesta za ljubav prema drugima. Ovo je prvi od tri Jovanova testa prepoznavanja pravih hrišćana. A to su ljubav, život i učenje. Sva tri testa imamo i u ovoj poslanici: (1) ljubav (st. 5; 1 Jn 2:7-11; 3:11-18; 4:7-12, 16-21; 5:1-2); (2) poslušnost Gospodnjim zapovestima (st 6; 1 Jn 2:3-6; 3:1-10; 5:2-3); (3) doktrina (st. 7; 1 Jn 1:1; 2:18-25; 4:1-6, 14-16; 5:1, 5, 10).

st. 6 “A ovo je ljubav” Ljubav ne prestaje (present). Ona je delo a ne osećanje, “znak” prave vere i pravih vernika (1 Kor 13; Gal 5:2; 1 Jn 4:7-21).

7 Mnoge su se varalice pojavile u svetu, koji govore da Isus Hristos nije došao u telu. Ko god tako govori, on je varalica i antihrist. 8 Pazite da ne izgubite ono oko čega smo se mi trudili, nego da primite punu platu. 9 Ko ne ostaje u Hristovom učenju, već se udaljava od njega, nema Boga. Ko ostaje u

njegovom učenju, on ima i Oca i Sina. 10 Ako neko dođe k vama, a ne donosi vam ovo učenje, ne primajte ga u svoju kuću, niti ga pozdravljajte. 11 Svako ko ga pozdravlja, postaje saučesnik u njegovim zlim delima.

2 Jn 7-11

st. 7 „Mnoge su se varalice“ „Varalice“ - *plane* - je imenica od koje potiče i naša reč „planeta“. U drevna vremena su proučavali kretanja nebeskih tela (*zodiak*). Neke zvezde pripadaju sistemima a neke ne, kreću se bez posebnog plana. Ove druge su zvali „skitnice“. Vremenom je pojam postao metafora svih koji lutaju u veri.

Lažni učitelji nisu dobronamerni ljudi, neobavešteni, neupoznati sa evanđeljem. Jovan nam u svim svojim knjigama govori o ljudima, poput fariseja, koji namerno nisu hteli da znaju. Oni su se pobunili protiv jasno objavljene istine, pobjegli su u mrak pred svetlom koje ih je obasjalo. Ova duhovna pobuna se zove „neoprostivi greh“ ili „smrtni greh“. Najgore je što zavode i druge da ih slede u propast. NZ jasno proriče pojavu lažnih proroka i problema koje donose (Mt 7:15; 24: 11, 24; Mk 13:22; 1 Jn 2:26; 3:7; 4:1).

„**pojavile u svetu**“ „Svet“ na ovom mestu označava čovečanstvo, planetu. To su krivoverci koji su ili naspustili crkvu (1 Jn 2:19) ili su na nekom svom misijskom zadatku (3 Jn).

„**koji govore**“ Doslovno „koji ispovedaju“ (E. Čarnić) - „homologeo“ - što uključuje javno priznanje vere u Hrista.

„**da Isus Hristos nije došao u telu**“ Zavodnici ne odustaju od svojih zabluda o Hristovoj prirodi. Ovaj stih ide u prilog potrebi „proveravanja duhova“, prema 1 Jn 4:1-6, posebno kada je reč o Isusovoj ljudskoj prirodi (Jn 1:14; 1 Tim 3:16). Gnosticizam je naučavao dualizam - nepomirljivu podvojenost „duha“ (boga) i „materije“ (tela). Po njima Gospod nije mogao u isto vreme da bude potpuni Bog i potpuni čovek.

Čak i u samom krilu gnostičke misli postojale su dve struje: (1) Jedna koja je poricala Isusovu čovečnost (docketisti); (2) Druga koja je tvrdila da je Isus samo naizgled bio čovek, da je zapravo bio čist duh. Oni su poricali da je Hrist umro na krstu. To su sledbenici Kerinta. Propovedali su da je „Hristov duh“ došao kod krštenja na običnog čoveka Isusa i da ga je napustio na krstu pre smrti.

Moguće je da ovim prezentom - „došao u telu“ - Jovan odbacuje kerintski gnosticizam, a da je 1 Jn 4:1-6 odbacivanje doketskog gnosticizma.

„**on je varalica i antihrist**“ U 1 Jn 2:18 uočava se razlika između množine „antihristi“ i jednine „Antihrist“. Množina se odnosi na lažne učitelje i vernike apostolovog doba, one koji su napustili crkve (1 Jn 2:19); jednina govori o onome koji tek dolazi. U ovom je stihu jednina upotrebljena poput množine u 1 Jn 2:18-25.

st. 8 „Pazite“ Present imperativ. Glagol „gledati“ - *blepo*, dobija slikovito značenje upozorenja protiv zla (Mt 24:4; Mk 13:5; Lk 21:8; Dl 13:40; 1 Kor 8:9; 10:12; Gal 5:12; Jev 12:25). Vernici su u obavezi da prepoznaju zablude: (1) jer znaju evanđelje; (2) jer imaju Duha; (3) jer su u trajnom zajedništvu sa Hristom.

„**da ne izgubite ono oko čega smo se mi trudili**“ Nekoliko je manuskripta sa različitim rešenjem prve zamenice - „vi“ ili „mi“? („mi“ – Vuk S. K; SSP; „vi“ - D. Stefanović). Prepis UBS4 podržava „vi“ čitanje, što ide u prilog apostolovoj zabrinutosti da li će mladi vernici uspeti da se održe u veri, da dosegnu cilj evanđelja koje su im predali lično očevici Isusa Hrista.

„**nego da primite punu platu**“ Aorist konjunktiv naglašava njihovo prihvatanje evanđelja. Konjunktiv se ne odnosi na njihovo spasenje već na zrelost, na širenje evanđelja po njima (1 Kor 9:27; 15:10, 14, 58; 2 Kor 6:1; Gal 2:2; Fil 2:16; 1 Sol 2:1; 3:5).

st. 9 „Ko ne ostaje u Hristovom učenju, već se udaljava od njega“ Primitimo da je zamenica „ko“ („svako“, E. Čarnić) u negativu. Evanđelje je poziv svakom čoveku, ali je i mogućnost za mnoga jeretička tumačenja.

Ova mogućnost je izražena sa dva present participa - „ne ostaje“, „udaljava se“, tj. „ne ostaje“ (E. Čarnić). „Udaljavanje“ je verovatno sarkazam koji se tiče lažnih učitelja koji su tvrdili da poseduju svu istinu. Pravi vernici se prepoznaju po istini koja prebiva u njima (Jn 8:31; 15:7; 1 Jn 2:14, negativno u Jn 5:38; 8:31; 1 Jn 1:10). Vidi posebnu temu o potrebi za istrajnošću u Jn 8:31.

„**nema Boga**“ „**Hristovo učenje**“ i „istina“ iz st. 2 su paralele. Nema nagrade za lažne učitelje i njihove sledbenike (st. 8). Oni su duhovno izgubljeni bez Boga. Nemaju zajedništvo sa njim kao sa Ocem jer nisu prihvatili Sina (1 Jn 5:10-12).

st. 10 „Ako“ Uslovljenost ove rečenice je puka gramatika. Oni će svakako doći!

„**ne primajte ga u svoju kuću**“ Present imperativ u negativu uvek ukazuje da ono što se zabranjuje već postoji (a i kontekst ide ovom značenju u prilog). „Kuća“ je simbol hrišćanske gostoljubivosti (Mt 25:35; Rim 12:13; 1 Tim 3:2; Tit 1:8; Jev 13:2; 1 Pet 4:9 ili 3 Jn 5-6), ali ovde se najverovatnije

odnosi na putujuće učitelje koji su propovedali po kućnim zajednicama (Rim 16:5; 1 Kor 16:19; Kol 4:15; Flm 2).

“niti ga pozdravljajte” Još jedan zapovest istog gramatičkog oblika. Ne poistovećujte se sa nazovi hrišćanima. Svaki doticaj sa njima može da se protumači kao vaše odobravanje (st. 11). Ovo je veoma teško primeniti danas. Toliko njih se izjašnjavaju kao hrišćani. Ali to možemo da otkrijemo samo iz razgovora. Ovaj poziv se posebno odnosi na duhovne vođe. Čuvajte se da vas ne poistovete sa krivovercima. Čuvajmo se i da čitave hrišćanske denominacije ne proglasimo jeretičkim!

12 Imam još mnogo toga da vam kažem, ali to neću učiniti perom i mastilom. Nadam se da ću doći k vama i da ću lično govoriti sa vama, da se naša radost upotpuni. 13 Pozdravljaju te deca tvoje izabrane sestre.

2 Jn 12-13

st. 12 “Imam još mnogo toga da vam kažem“ Sličan završetak je u 3 Jn 13-14.

„da se naša radost upotpuni“ Opisni perfekt pasiv konjunktiv. Stalna tema kod Jovana (Jn 3:29; 15:11; 16:24; 17:13; 1 Jn 1:4). To je radost zbog: (1) učiteljevog prisustva; (2) poznavanja istine koju im je doneo. Tu radost je spomenuo u st. 4 zbog njihove ljubavi i poslušnosti.

st. 13 Kao i u st. 1 ovo je metafora sestrinske crkve i njenih članova.

Predlozi za razgovor

Ovaj udžbenik je tek vodič u tumačenju. Svako od nas je za sebe odgovoran za svoje tumačenje Pisma. Svako treba da sluša svoje unutrašnje vođstvo. Seti se: Ti, Pismo i Duh Sveti. Nikada ne odustaj od ovoga.

I ova pitanja su osmišljena da bi ti pomogla u sažimanju glavnih misli ovog odeljka. Dakle, da u njima nađeš izazov, a ne konačne odgovore.

1. Koja se tri testa vere iz 1 Jn ponavljaju i u ovoj poslanici?
2. Da li je poslanica pisana ženi ili crkvi?
3. Po čemu iz ovog pisma znamo koji jeretici su delovali u zajednici?
4. Ko je varalica, antihrist iz st. 7?

10. Da li su st. 10-11 u suprotnosti sa NZ pozivom da iskazujemo gostoljubivost čak i svojim neprijateljima?

3. Jovanova

Podela poglavlja prema “Novom srpskom prevodu s napomenama”⁴

1. Božija deca žive po standardima evanđelja
 Uvod st. 1-2
 Pohvala za dobročinstva st. 3-8
 Diotrefova želja za vlašću st. 9-12
2. Završne reči
 Završni pozdrav st. 13-15

Kontekstulani uvid u 3. Jovanovu poslanicu

Uvod

A. Poslanica nosi naslov 3. Jovanova ne zbog redosleda već zato što je nešto kraća od 2. Jovanove. Mislim da obe poslanice čine jedinstvenu i uravnoteženu poruku lokalnoj crkvi maloazijske oblasti krajem I veka.

B. 2. Jovanova se bavi problemom krivovernih učitelja, a ova poslanica želi da ohrabri putujuće hrišćanske propovednike.

C. Tri grupe ljudi Jovan oslovljava u ovom pismu:

1. Gaj (vernici, domaćini kućne zajednice):
 - a) Tri osobe sa ovim imenom srećemo u Svetom pismu: Gaj iz Makedonije (Dl 19:29); Gaj iz Derve (Dl 20:4); Gaj iz Korinta (Rim 16:23; 1 Kor 1:14).
 - b) Gaj kome Jovan piše bio je vođa crkve u Pergamu, a postavio ga je sam apostol Bogoslov (“Apostolske ustanove”, zbirka tradicija).

4

Iako sve podele, pa i ove nisu deo izvornog nadahnuća biblijskog teksta, odeljci su ključni za razumevanje izvorne piščeve namere. To se posebno vidi kod najmodernijih prevoda. Svaki odeljak ima glavnu temu, istinu, poruku. Ona se uočava u svim prevodima. Koristite se svim raspoloživim prevodima na vašem jeziku. Bilo bi dobro uočiti koji od njih najviše odgovara vašoj podeli. Kako god, glavno je da ovo prvo uradite sami, a onda uporedite sa raspoloživim rešenjima. Tek kada razumete šta je pisac prvobitno želeo, tek tada možete reći da razumete Pismo. Od ovoga ne treba odustajati nikada jer će u protivnom cela poruka biti izvitoperena. Naravno, kada nešto od čitanog i tumačenog razumemo, to isto treba da primenimo i svakodnevno živimo.

3. Jovanova

2. Diotref (bezbožni karijerista):
 - a) Ovo je jedini spomen ovog čoveka u NZ. Retko ime - "Zevsov miljenik". Zar nije ironično da ovakav čovek nosi ime zaštitnika putnika.
 - b) Njegov stav je opisan u st. 9 i 10.
3. Dimitrije (donosilac ovog pisma):
 - a) Jedan od putujućih misionara i donosilac pisma od apostola iz Efesa.
 - b) Dimitrije je prema tradiciji prezviter u Filadelfiji, gde ga je postavio apostol Jovan ("Apostolske ustanove", zbirka tradicija).

D. Rana crkva se mučila sa pitanjem putujućih propovednika, evangelista, učitelja. Kako da zna ko je ko? Kako da ih zbrine, plati? Rane nekanonske knjige s početka II veka "Didaha" i "Učenja Dvanaest apostola" ovako savetuju:

Poglavlje XI - O učiteljima, apostolima i prorocima

"Ko god vam dođe i poučava vas u stvarima koje smo vam već napomenuli, primite ga. Ako se taj učitelj pomami, te počne da govori drugačije učenje, ono koje pobija prvo, ne slušajte ga. Ali ako poučava tako da vam uvećava znanje o Gospodu i pravednosti, primite ga kao Gospoda samog. Prema učenju evanđelja, prema prorocima i apostolima postupite ovako: primite svakog kao Gospoda. Ali neka ne ostaje duže od jednog dana, osim ako treba i sutradan. Ali, ako ostaje i treći - taj je lažni prorok. A kada apostol krene na put, nakon konačišta mu dajte samo hleba. Traži li novac - taj je lažni prorok (str. 380).

Poglavlje XII - O prihvatanju hrišćana

"Ko god da vam u Duhu kaže - "Daj mi novac" - ili tome slično, ne slušajte ga. Ali ako traži da bi zbrinuo druge, ne osuđujte ga.

Primajte svakoga ko vam dolazi u ime Gospodnje, ali ga posle proveravajte poznaje li šta je levo a šta desno. Putnicima pomozite koliko ste u moći, ali neka ne ostaju duže od dva ili tri dana, a i to po potrebi. Bude li ko hteo da ostane duže, a zanatlija je, uposli ga i hrani ga. Vidiš li da nije voljan za ovo, ne boravi više s njim. Takav samo trguje Hristom. Kloni ga se." (str 381)

Prvi krug čitanja

Ovo je tek vodič u tumačenju. Dakle, sami ste odgovorni za sopstveno tumačenje Pisma. Činite to u svetlu objave koju imate. Vi, Sveto pismo i Duh

3. Jovanova

Sveti ste najvažniji u tumačenju. Ne morate sve da prepustite drugome.

Zato, pročitajte željeni tekst odjednom. Odredite mu glavnu temu i iskažite je svojim rečima.

5. Tema čitavog odeljka ili biblijske knjige.
6. Vrsta literature – žanr.

Drugi krug čitanja

Rekli smo da je ovaj udžbenik tek vaš vodič. Niko ne sme odlučiti umesto vas. Ne prepustite drugima ono što vi i Duh već imate u Pismu.

Zato, još jednom pročitajte željeni odeljak. Skicirajte glavne pojmove i iskažite ih u jednoj rečenici.

11. tema prve literalne celine
12. tema druge literalne celine
13. tema treće literalne celine
14. tema četvrte literalne celine
15.

Treći krug čitanja (vidi uvodne napomene)

Prema izvornim piščevim namerama

Ovaj komentar je tek vodič u vašem proučavanju Pisma. To znači da ste za svoje tumačenje sami odgovorni. Svako od nas treba to da radi u svetlu objave koja mu je data. Tu ste vi, Sveto pismo i Sveti Duh – najvažniji u tumačenju. Ne prepuštajte sve drugim tumačima.

Čitajte ovo poglavlje u njegovom kontekstu. Uočite o čemu je reč. Pokušajte samo da sačinite svoju skicu ovog, prvog poglavlja. Tek onda to svoje uporedite sa prevodima Biblije koje posedujete. Podele na poglavlja i manje celine nisu deo nadahnutog teksta, ali nam pomažu da dokučimo izvorne piščeve naume, a to je suština svakog dobrog tumačenja. Neka svaki odeljak govori o jednom jedinom subjektu.

Prvi odeljak...

Drugi odeljak...

Treći odeljak...

Proučavanje reči i izraza

1 Starešina, voljenom Gaju, koga istinski volim.

3 Jn 1

st. 1 „Starešina“ Sinonim imenice/titule „pastir“, „episkop“ (Tit 1:5, 7; Dl 20:17, 28) Vidi više u 2 Jn 1

„**voljenom**“ Prepoznatljiv apostolov stil pisanja (1 Jn 2:7; 3:2, 21; 4:1, 7, 11; 3 Jn 1, 2, 5, 11), ali ne i u evanđelju i knjizi Otkrivenja.

„**Gaju**“ Tumači se ne slažu oko toga ko je bio pastir ove crkve - Gaj ili Diotref? Teško je biti dogmatičan kada imamo tako malo podataka. Zbog reči “crkva” i “njima” pretpostavlja se da su obojica bili vođe različitih zajednica koje su bile u blizini jedan druge, ali ovo je čista špekulacija.

„**koga istinski volim**“ („u istini volim“, E. Čarnić) Ljubav i istina idu ruku pod ruku u Jovanovim delima (2 Jn 1, 2, 3, 4; 3 Jn 1, 3, 4, 8, 12). Istina može da se odnosi na (1) Duha Svetog (Jn 14:17); Sina Božijeg (Jn 8:32; 14:6); sam sadžaj evanđelja (1 Jn 2:2; 3.23).

2 Voljeni moj, molim se da ti u svemu bude dobro, i da te zdravlje služi, kao što je tvojoj duši dobro.

POHVALA ZA DOBROČINSTVA

3 Veoma sam se obradovao kada su neka braća došla i potvrdila mi da si veran istini, kao što uvek i živiš po njoj. 4 Za mene nema veće radosti od one kada čujem da moja deca po istini žive.

st. 2 „molim se“ Tipičan način započinjanja grčkog pisma. Molitva/želja za napredak i blagostanje, zdravlje primaoca pisma. Lep pozdrav onih koji se vole.

„**da ti u svemu bude dobro, i da te zdravlje služi**“ Ova fraza je prepoznatljiva u grčko-rimskom sveti I veka. Zato nemaju pravo zastupnici učenja o prosperitetu da od ovoga čine ikonu, temelj svojih doktrinarnih piramida. Biblijski stihovi iščupani iz svog konteksta mogu sve i svašta da dokazuju. Nijedno slovo Božije Reči ne može da znači danas ono što nije značilo u svom vremenu. Samo je pisac izvornog teksta božanski nadahnut. Moramo da sledimo njegovu misao a ne da mu namećemo svoju!

„**duši**“ „**Psuhe**“ je vrlo blizak pojmu „*pneuma*“. Duša je srž, suština ličnosti. Ne radi se toliko o posebnom, izolovanom delu čoveka (telo,

duša, duh). Ljudsko biće je celovito, ujedinjeno (Post 2:7). Ne samo da imamo dušu, mi jesmo duša.

st. 3 „Veoma sam se obradovao“ Vidi 2 Jn 4; Fil 4:10.

„došla i potvrdila“ Oba glagola su u prezent participiju, što ukazuje na: (1) Članovi ove crkve su redovno obilazili Jovana u Efesu i obavestavali ga; (2) Možda su putujući misionari svedočili o Gajevoj gostoljubivosti. Možda Jovan zbog starosti više i nije često putovao, pa mu utoliko više znače dobre vesti o duhovnom stanju i rastu crkava.

„da si veran istini, kao što uvek i živiš po njoj“ Hrišćanstvo nije u recitovanoj veroispovesti, u ritualima, u organizaciji kojoj valja da pripadamo. Ono je život ukorenjen u odnosu sa Isusom Hristom. Zato je rana crkva u početku nosila ime „Put“ (Dl 9:2; 19:9, 23; 24:22). Istina nije samo intelektualni sadržaj već i odnos sa Bogom po Hristu, a onda i odnos međusobne ljubavi. Vidi posebnu temu o istini u Jn 1:7.

st. 4 „moja deca“ Jovan često ovako piše (1 Jn 2:12, 13, 18, 28; 3:7, 18; 4:4; 5:21). To naglašava: (1) Jovanov apostolski autoritet; (2) Njegovu naklonjenost hrišćanima maloazijske provincije Rimske imperije (zapadna Turska), oblast u kojoj je proveo poslednji deo svoje službe.

5 Voljeni moj, verno postupaš u onome što činiš za braću, čak i za one koji su stranci. 6 Oni su posvedočili pred crkvom o tvojoj ljubavi. Dobro ćeš učiniti ako ih opremljene pošalješ na put kako je dostojno Boga. 7 Jer oni su radi njegovog imena krenuli na put, i ne primaju ništa od neznabožaca. 8 Prema tome, mi smo dužni da prihvatamo takve ljude, da bismo bili saradnici istine.

3 Jn 5-8

st. 5 “verno postupaš“ Gajevo ponašanje je sasvim suprotno Diotrefovom (st. 9-10).

„u onome što činiš“ Relativna zamenica ean sa aorist konjunktivu naglašava puninu dostignutog napretka. Gaj je pomagao na sve načine putujućim evangelizatorima.

„čak i za one koji su stranci“ Crkve su imale svetu dužnost da ukažu dobrodošlicu, da pomažu one koji su putovali i nosili evanđelje. Ipak, zbog neprilika u ovoj sredini čini se da je Gaj bio jedini koji je otvarao svoj dom za strance sa kojima je delio ono najvažnije - veru i ljubav za Isusa Hrista.

st. 6 „Oni su posvedočili pred crkvom o tvojoj ljubavi“ Crkva u Efesu je bila centar u kome su misionari po povratku sa svojih putovanja svedočili na zajedničkim bogoslužjenjima.

„Dobro ćeš učiniti“ Grčki idiom za „udovoljiti“, pronađen na egipatskim papirusima.

„ako ih opremljene pošalješ na put“ („Ako ih opremiš za put“, E. Čarnić) Putujućim misionarima je bilo potrebno mnogo toga na tadašnjim putovanjima (Dl 15:3; Rim 15:24; 1 Kor 16:6; 2 Kor 1:16; Tit 3:13).

„kako je dostojno Boga“ To znači dobro, obilno, s puno ljubavi (Kol 1:10; 1 Sol 2:12). NZ uvek poziva vernike da se prema evanđeoskim radnicima odnose sa dostojanstvom i čašću.

st. 7 „Jer oni su radi njegovog imena“ „Ime“ je sinonim lika i dela Isusa Hrista. Mi verujemo sve njegovo verujući u njegovo ime (Rim 10:9; 1 Kor 12:3; Fil 2:9-11; 1 Jn 3:22), i radimo sve u njegovo ime (Mt 10:22; 24:9; Mk 13:13; Lk 21:12, 17; Jn 15:21; 20:31; Dl 4:17; 5:41; 9:14; Rim 1:5; 1 Pet 4:14, 16; Otk 2:3).

„ne primaju ništa od neznabožaca“ „Neznabošci“ su u hrišćanskim aluzijama krajem I veka bili nejevrejski narodi ili nevernici (Mt 5:47; 1 Pet 2:12; 4:3). Sami vernici su ti koji podržavaju evanđeoski rad! U tom pomaganju mi otkrivamo svoje srce. Očigledno je da su u apostolovo vreme mnogi to radili zbog novca i slave. Ali, Božije slugе - učitelji, propovednici, evangelizatori - se ne pomažu zbog njihovih reči već zbog Gospoda kome se oni žrtvuju služeći nam.

st. 8 „mi smo dužni“ Često ponavljani etički zahtev (Jn 13:14; 19:7; 1 Jn 2:6; 3:16; 4:11). Termin „opheilomeans“ doslovno znači „novčano dugovanje“ a ovde ima slikovito značenje odgovornosti prema nekome.

„da prihvatamo takve ljude“ Gostoprimstvo je bila najtraženija potreba i dužnost Rane crkve, posebno zbog toga što su tadašnja konačišta bila mesta opšteg nemoralna (Mt 25:35; Rim 12:13; 1 Tim 3:2; 5:10; Tit 1:8; Jev 13:2; 1 Pet 4:9).

„da bismo bili saradnici istine“ Pomažući potrebe misionara, crkve sebe uključuju u njihov duhovni rad. To je evanđeoski princip! NZ vodič svih hrišćanskih novčanih davanja imamo u 2 Kor 8-9.

9 Pisao sam nešto i crkvi, ali nas ne prima Diotref, koji hoće da bude prvi među njima.. 10 Zato ću ga, kada budem došao, podsetiti na ono što čini, te kako nas kleveće zlobnim rečima. I to mu nije dovoljno; šta više, on ne prima braću, te brani onima koji bi to hteli i isključuje ih iz crkve.

3 Jn 9-10

st. 9 “Pisao sam nešto i crkvi“ Reč je ili o Prvoj ili o Drugoj poslanici, a možda i o nekom nama nepoznatom pismu. Čini se ipak da je reč o 2 Jn.

„Diotref, koji hoće da bude prvi među njima“ Prezent participij. Zanimljiva složenica glagola „voleti“ (*fileo*) i „držati se prvim“ (*proteuo*). Jedino se ovde sreće u čitavom NZ, a sličan oblik je u Kol 1:18 gde se govori o Isusovom „prvenstvu“. U svakom slučaju ovaj čovek je prvi „crkveni gazda“, prvi „moćnik“ koga beleži istorija crkve. Ne znamo da li je bio rukopoloženi sluga ili ne. Znamo koji motivi su ga vodili u službi. Crkva nikada kroz istoriju nije bila bez ovakvih egoista! Možda je bio deo gnostičkog krila.

„ali nas ne prima“ Diotref nije samo sam za sebe odbacivao apostolski autoritet. Agresivno je omalovažavao sve što je dolazilo od Jovana napadajući najzlobnije one koji ga nisu sledili u tome.

„podsetiti na ono što čini“ Jovan želi da obelodani motive ovog despota (st. 9) i njegova dela (st. 10):

1. „ružiči nas zlim rečima“ – V. S. Karadžić; E. Čarnić.
 „optužujući nas zlim rečima“ - D. Stefanović.
 „klevećući nas zlobnim rečima“ – SSP.
2. „on ne prima braću“.
3. „brani onima koji bi to hteli“.

Diotref je žudeo za nepodeljenom pažnjom drugih ne mareći za cenu. Terao bi iz crkve sve koji ga nisu slepo slušali.

11 Voljeni moj, ne ugledaj se na zlo, nego na dobro. Ko čini dobro, pripada Bogu, a ko čini zlo, nikada nije video Boga. 12 Što se tiče Dimitrija, za njega su svi dali dobro svedočanstvo, pa i sama istina svedoči pohvalno o njemu.

3 Jn 11-12

st. 11 „ne ugledaj se na zlo“ Imperativ prezent medija. Pojam „mimika“ nam dolazi od grčkog glagola „oponašati“ - „*mimeomai*“. Pažljivo birajmo modele svog ponašanja. Neka nam to budu duhovno zreli hrišćani (2 Sol 3:7, 9; Jev 6:12; 13:7). Sledimo Dimitrija a ne Diotrefa.

“Ko čini dobro, pripada Bogu“ Jovanova pisma nam pružaju tri sigurna testa prepoznavanja pravih i lažnih hrišćana. Ovde je reč o testu poslušnosti (1 Jn 2:3-6, 28-29; 3:4-10; 5:18; 2 Jn 6). Svakako tu su i ostala dva testa: (1) doktrina (st. 3-4); ljubav (st. 1-2, 6).

„a ko čini zlo, nikada nije video Boga“ Lažni učitelji su tvrdili da su sa Bogom „na ti“, a živeli su kao demoni. To je odlika antinomijanizma, „slobodnjačkog“ gnosticizma koji je na spasenje gledao samo kao na intelektualnu svest, istinu koja se prihvata i koja nema nikakve veze sa svakodnevnim životom.

st. 12 „Što se tiče Dimitrija, za njega su svi dali dobro svedočanstvo“ Perfekt pasiv. Moguće je da je ovo ujedno apostolovo pismo preporuke Gaju o misionaru Dimitriju, pismo koje sam misionar nosi svom domaćinu. O NZ pismima preporuke vidi više u D1 18:27; Rim 16:1; 1 Kor 16:3; 2 Kor 3:1; 8:16-24; Kol 4:10.

„pa i sama istina“ Poosobljena istina postaje svedok u korist Dimitrijevog karaktera.

„i znaš da je istinito naše svedočanstvo“ (E. Čarnić) Jovan se slobodno poziva na pouzdanost svog svedočanstva u Hristu (Jn 19:35; 21:24).

13 Mnogo toga bih imao da ti saopštim, ali to neću učiniti perom i mastilom, 14 no se nadam da ću te uskoro videti, pa ćemo usmeno razgovarati.

3 Jn 13-14

st. 13 Slično je i u 2 Jn 12

15 Mir sa tobom! Pozdravljaju te prijatelji. I ti pozdravi prijatelje, svakog poimence.

3 Jn 13

st. 15 “Mir sa tobom“ Prevod jevrejskog *šalom* (Lk 10:5) - „zdravo“, „zbogom“. Ovaj pozdrav nije samo želja za odsustvom problema već i za puninom Božijih blagoslova. Ovako je vaskrsli Gospod oslovio učenike u Gornjoj sobi (Jn 20:19, 21, 26). I apostol Pavle (Ef 6:23) i apostol Petar (1 Pet 5:14) se na isti način mole zaključujući svoje poslanice.

„poimence“ Lično i toplo oslovljavanje. I ovaj pozdrav je pronađen na starim egipatskim papirusima.

Predlozi za razgovor

Ovaj udžbenik je tek vodič u tumačenju. Svako od nas je za sebe odgovoran za svoje tumačenje Pisma. Svako treba da sluša svoje unutrašnje vođstvo. Seti se: Ti, Pismo i Duh Sveti. Nikada ne odustaj od ovoga.

I ova pitanja su osmišljena da bi ti pomogla u sažimanju glavnih misli ovog odeljka. Dakle, da u njima nađeš izazov, a ne konačne odgovore.

1. Mnogo je teorija koje pokušavaju da objasne neusklađeni odnos Gaja i Dimitrija. Neki kažu da iza toga stoje: (1) teološki razlozi; (2) socijalni razlozi; (3) crkveni razlozi; (4) moralni razlozi. Objasni svaki od tih razloga. Koji od njih je najprisutniji u 3 Jn?
2. U kom su odnosu 2 Jn i 3 Jn poslanica?
3. Koja tri testa hrišćanske sigurnosti se ponavljaju u sve tri Jovanove poslanice?